

СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕШКИ

од Седмото продолжение на Педесеттата седница на
Собранието на Република Македонија, одржана на
4 февруари 2004 година

Седницата се одржа во просториите на Собранието на Република Македонија (сала број 1) со почеток во 11,15 часот.

Седницата ја отвори и со неа раководеше Лилјана Поповска, потпретседател на Собранието на Република Македонија.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Продолжуваме со работа по Педесеттата седница на Собранието на Република Македонија.

Пратениците Каролина Ристова, Љубчо Георгиевски, Никола Груевски, Сашко Кедев, Петар Наумовски, Ванчо Стаменков, Слободан Чашуле, Али Ахмети, Талат Џафери, Зоран Крстевски и Трифун Костовски известија дека од оправдани причини не се во можност да присистуваат на седницата.

Продолжуваме по Осумнаесеттата точка со претрес по текстот.

Има збор господинот Спирос Мавровски.

СПИРО МАВРОВСКИ:

Благодарам госпоѓо потпретседателке, почитувани колеги, почитуван министер, пред нас го имаме Предлог-законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа, знаејќи дека локалната самоуправа е темелна вредност на Уставот на Република Македонија, а со тоа и законот за локална самоуправа спаѓа во редот на системските закони кои на генерален начин ги уредува односите во локалната самоуправа и нејзините односи со централната власт. Но, овој закон е само почеток на имплементирањето на огромен број на закони кои треба да го заокружат начинот на функционирање, или управување на единиците на локална самоуправа во наредниот период. Сигурно дека една од најважните области се секако финансиите и тоа е овој пакет на закони пред нас и тука би почнале со овој закон за финансирање на единиците на локална самоуправа кој треба да ги удри темелите на самостојноста на единиците на локалната самоуправа. Значи, овој закон треба да создаде рамнотежа помеѓу надлежностите кои очигледно и премногу

се зголемуваат и финансиските средства со кои треба да се остваруваат овие надлежности, значи за сето она што можеме како обврска да им го дадеме на единиците на локална самоуправа, за тоа истите треба да имаат и финансиски средства. Значи, со овие закони што треба да ги усвоиме не треба процесот на децентрализација да го направат процес на деконцентрација т.е. само пренесување на функциите, или процес на поскапување на услугите кон граѓаните. Значи, имаме ситуација ако единиците за локална самоуправа е продолжена рака на централната власт, тогаш имаме само деконцентрација што постои и денес со подрачните единици на ресорните министерства, тогаш постои недоволна самостојност и тоа не е децентрализација. Што се однесува до квалитетот и чинењето на услугите на службите кон граѓаните е основата за оваа децентрализација тие услуги да се подобри и да се поефтини. Би посакал на самиот почеток да се проговори и за оние основи на локалната самоуправа на темелните принципи и како истите треба да функционираат. Во нашата држава би сакале сите да се приближиме до законите што владеат во ЕУ, но сепак, не можеме директно да пресликаме од тие држави нивната легислатива да биде одлучувачка за тоа како ние ќе ја развиваме нашата локална самоуправа. Мислам дека како држава со посебни интереси со посебни специфики и тоа од економски, етички, етнички, историски и било какви други спецификации ќе стигнеме да поработиме малку повеќе од она што значи директно пресликување на легислативата, дали таа доаѓа од островскиот, или од континенталниот дел на ЕУ. А, за да го сториме сето тоа во моментот требаше да ги вклучиме сите стручни луѓе во државата од финансиската сфера и уште повеќе од заедницата за единиците за локална самоуправа, луѓе кои се директно вклучени во работата и управувањето на овие единици и кои директно знаат што во моментот овие единици работат, колку се нивните сегашни приходи и уште колку пари ќе им требаат за нормално да работат. Но, гледајќи што добивме како закон и незнаејќи кој се бил вклучен во донесувањето на овој закон поради нетранспарентноста се случува како и за другите закони што досега се поврзани со единиците на локална самоуправа, Владата се обидува да ни објасни дека поради нашата нестручност, поради комплексноста на законите и друго не сме ги разбирале тие закони. Но, верувајте ми, сложеноста на законите е таа што законот го оддалечува од граѓаните и го прави како таков неприфатлив за граѓаните за кои што всушност и се донесува. Затоа во овој момент ќе треба да се направи едно добро согледување и проценување на ситуациите во општините, нивните капацитети како човечки така и економски ресурси за да донесеме сега еден добар закон, затоа што ако донесеме

лош закон, тогаш тој може да биде оној што ќе направи и да украде многу повеќе, не во буквална смисла, отколку сите крадци кои би земале од овие единици на локална самоуправа. Затоа како граѓанин пред нас имаме една дилема, дали е подобро набрзина да донесеме еден нецелосен закон и потоа да го менуваме многу пати, или пак да почекаме да се направат сите претходни анализи, па потоа да го донесеме законот кој не ќе мораме толку често да го менуваме. Затоа што овој закон со пакетот на закони требаше да биде донесен во месец октомври 2003 година, а веќе е месец февруари, а овој закон има уште многу недостатоци, можеби подобро е и да се причека некое време да добие потврда од средините за кои што треба да биде решение. За да можеме да им објасниме на граѓаните што значи една земја да има успешна децентрализација мораме да направиме споредба со државите од ЕУ. Еден од факторите е буџетот на локалната самоуправа колкава е неговата големина. Во државите на ЕУ таа стапка се движи околу 22% од вкупните јавни трошоци, во Скандинавија е 33%, додека пак потрошувачката на овој буџет на локална самоуправа во ЕУ околу 9% од бруто домашниот производ, а во Република Македонија само 1%. Значи, ова е еден од условите да се приближиме, но втор услов е самофинансирањето кое во Европската Унија е 55%, во скандинавските земји, дури 75%, а во Грција тој процент во ЕУ изнесува најмалку, нашиот јужен сосед и тука е 33%, а пак во Република Македонија само 20%. Во земјите на ЕУ од сите овие приходи скоро 27% се од локални даноци, 17% од таксите, а 13% од парични казни, камати, продажба на општествена сопственост. Значи, ова е нефискалниот дел. Во овие држави локалните даноци се даноците од имот и персоналниот данок кои сега се третираат и во овој наш закон за што ќе проговориме подоцна. Во моментот, а и начинот на кој што ќе се собираат овие локални даноци, тие всушност претставуваат трансфери од централната на локалната власт. Кај нас општините немаат ниту контрола на даночните стапки. При ова ќе мора да се води многу грижа за одредени програми кои ќе обезбедуваат некаков воедначен развој на сите општини т.е. единиците на локалната самоуправа што секаде се прави во светот оние понеразвиените да добиваат повеќе грантови и да се приближуваат до оние што имаат побрз развој. Но, ќе треба и да се постават лимити на висината на даноците што ќе им се дозволат на единиците за локална самоуправа, така што ако овие лимити се пробијат тогаш државата интервенира и го спречува истото. Со законот што го носиме не ја гледам функцијата на децентрализираниот фискален систем, затоа што овде не се гледа во целост како, колку и кога ќе се префрлат приходи од централната власт кон единиците на локалната самоуправа. Зошто го говорам ова?

Затоа што во законот никаде не се гледаат критериуми изградени врз основа на кои единицата за локална самоуправа ќе добие поголеми трансфери од централната власт. Значи, генерално овој е еден од најосновните закони кој треба прв да се донесе, да се види економската издржливост, или одржливоста на општините, тоа е еден од најважните фактори за оснивање на територијалната поделба.

Околу прашањето на локалната самоуправа можеме да говориме и до пред 1999 година кога граѓаните имаа широки права поголеми од овие денес, но тие не ги остваруваа и беа незадоволни од законската поставеност. Затоа и сега не треба да се пренесат надлежностите, туку треба имплементација т.е. законите да бидат прифатливи и за граѓаните и за централната власт, т.е. и едните и другите да имаат контрола врз собирање и обработка на финансиските податоци, а пак граѓаните се тие што треба да стигнат до ситуација да можат да ги контролираат единиците за локална самоуправа и да знаат што од нивните пари и за што тие ќе се потрошат. Дали парите задржани од нивните даноци ќе придонесат за развој на општината, т.е. на нивната единица за локална самоуправа и колку единицата за локална самоуправа ќе може да ги стимулира своите граѓани да отвораат бизниси и заработуваат со што корист ќе имаат и единиците за локална самоуправа. Затоа, еден предлог ми изгледа многу прифатлив, а тоа е Владата да обезбеди еден поголем транзиционен период во кој што Владата ќе формира Комисија која што ќе врши едукација на кадри за овие единици на локална самоуправа поради тоа што голем број од парите на граѓаните ќе се трошат на такви ситни проектчиња кои што ќе ги трошат единиците за локална самоуправа за обучување на своите кадри и повторно нема да се добиваат едуцирани кадри кои ќе помогнат во реализацијата на финансиската самостојност на единиците на локална самоуправа. Значи, за овој период најважно што ќе треба да се направи е да се обучат стручни лица кои ќе треба да ги преземат обврските од централната власт и да ги спроведат во своите единици на локална самоуправа без проблем и да ги доближат до граѓаните.

Нешто што генерално треба да се проговори, тоа е во врска со грантовите на Владата и во однос на она што досега се прифаќало како локален проект, но после тоа во одржување на истиот локален проект проблеми има дури и самата држава. Значи, тоа е проблемот на одржливоста и покрај тоа што за многу од овие проекти и покрај потрошените пари некои не се ни ставени во функција, голем дел не може да се одржуваат и тука се големите проблеми. Тука како наједноставни би ги зел колекторскиот систем на Преспанското Езеро за кое што се потрошени 10 милиони долари и кој што не е во функција, прочистителните станици кои пропаѓаат и многу

други проекти кои не носат ништо квалитетно т.е. не функционираат. Токму поради ова за сите вакви проекти предлог да се формира тело на државно ниво кои сите овие стратешки објекти ќе ги разгледа и ќе донесе одлука за нивно отворање. Можноста за издржување и самоодржување со тоа што утре да не бидат на товар на државата. Ако се натера единицата за локална самоуправа сама да ги заработува парите, а не да ги очекува трансферите, ќе биде принудена да ги бара дополнителните средства и лесно ќе соработува со деловниот, туристичкиот, културниот, спортскиот и останатите сектори во локалната самоуправа кои ќе носат придонеси. Значи, дел од своите обврски може да ги пренесе на развој на мали бизниси, самовработување, специјализација и се друго што ќе направи напредок во општината. Значи, со ова погоре кажано ние сакале или не, принудени сме да дојдеме до толку посакуваната либерализација за да може сето ова да се одржи и да заживее.

Да преминеме на она што претставува директно од законот за финансирање на единиците за локална самоуправа и да видиме споредбено што тој впрочем нуди ново на граѓаните во однос на постоечкиот начин на локално финансирање кое е во важност од 1995 година. Во периодот на транзиција изворите на приходи на локалната самоуправа се следните: даноци во кои што спаѓаат данокот на имот, данок на наследство и подарок, данок на промет на недвижности и права, данок на промет на стоки и услуги. Но истиот не беше разработен со други закони и како таков не се искористи во приходите на локалната самоуправа. По точка 2, такси, надоместоци и други приходи, тука спаѓаат земјишната такса, надомест за користење на градежно земјиште, комуналната такса, приходи од сопствен имот, добивки од јавни претпријатија што ги основа единицата за локална самоуправа, значи водовод, канализација, собирање смет, локален превоз и друго, средства добиени од државни органи, или агенции, тоа беше Фондот за неразвиени подрачја, програмите за изградба, реконструкција и одржување и заштита на локалните патишта и улици, програма за изградба на водоводи во Република Македонија и буџетските трансфери. Друго е донациите и локалните придонеси по кои се свикаше работната рака или финансиска помош од граѓаните. Од сите овие давачки единиците за локална самоуправа имаа право да наплатат директно земјишна такса, надоместок за користење на градежно земјиште, донации да примаат директно, а исто и локалните придонеси преку јавното претпријатие кое тие го формирале.

Во новиот закон нешто што е различно, тоа е во член 4 ставка 4 алинеја 3 приходи од продажба на имот со чија продажба не се нарушуваат јавните функции и

надлежности на општините. Јас мислам дека тоа треба да биде малку појасно искажано што значи тоа, значи не се нарушуваат јавните функции и надлежности на општините, мислам дека министерот ќе ни објасни. Во дел 5 ставка 5 дел од приходите од персоналниот данок на доход, ставка 7 приходи од парични казни утврдени со закон. Значи, овие се трите нови работи кои што влегуваат, а не биле предвидени со претходниот закон.

Сега би преминал директно на некои точки од законот за кои што би сакал да проговорам, да искажам некој мој коментар, или забелешки, бидејќи ова е прва фаза од донесувањето на законот. Значи, во член 5 каде што стои дека приходите од персоналниот данок на доход наплатени во тековната година се распоредуваат по општини и тоа 3,1% од персоналниот данок на доход, на лични примања од плати од физички лица наплатен во општината во која се пријавени со постојано живеалиште и престојувалиште. Јас би сакал да знам која е методологијата со која што е дојдено до бројката од 3,1%, дали има пресметка и што ќе се случи ако има намалување на буџетските приходи по овој основ и доколку има да ни се презентира и нам и на јавноста. Огромната нерамномерност што ќе се јави ;по општините би требало да се реши со грантови за постигнување на она што го говоревме како рамномерен развој. Овие приходи барем во нашата држава се доста несигурни и постои тренд на намалување на маса на пари пред се поради невработеноста, Значи овој начин на финансирање на единиците на локална самоуправа ќе треба само да допринесе за развојот на останатите нефискални приходи кои ќе ги обезбедат единиците за локална самоуправа да ги разбиваат сопствените надлежности кои ќе донесат сопствен систем на приходи. И во истиот член 5 ставка 2, 100% од персоналниот данок на доход од физички лица кои се занимаваат со занаетчиска дејност а се регистрирани согласно на Законот за занаетчиска дејност не е кажано кој ќе го прибира, дали тоа е Управата за јавни приходи или пак директно тоа ќе го прават општините.

Член 8, дотации од буџетот на Република Македонија и буџетите на фондовите. Ставка 3, видот, износот и распределбата на дотациите по општини се составен дел на Буџетот на Република Македонија и буџетите на фондовите. Тука повторно ќе дојдеме во истата ситуација, бидејќи и во ставка 4 каде што надлежните министерства и фондови најдоцна до 30 јуни во тековната година ги објавуваат утврдените критериуми. Значи, треба да најдеме начин како овие критериуми тука да бидат искажани, така што секоја единица за локална самоуправа има право и можност да може да конкурира и да ги бара овие дотации од Буџетот на Република

Македонија и за што всушност станува збор. Мислам дека тука треба да има малку поголемо известување. Понатаму следи членот 9 каде што стојат приходи од даноци. Ова е всушност онаа новина која што се обезбедува за единиците за локална самоуправа, а тоа е 1% од вкупно наплатениот данок на додадена вредност остварен во претходната фискална година. Што ова ни значи дали е тоа вкупно 1% издвоена вредност за сите општини, или пак по 1% за секоја општина. Исто имаме тука во став 3 распределбата на приходи од данок се врши по критериуми по жител и други уредби. Мислам дека треба оваа уредба за методологијата на распределба на приходите од даноци по општини за 2005 година да се донесе до 15.09.2004 година. Дали единиците за локална самоуправа ќе бидат мотивирани да собираат повеќе приходи ако им се одземаат вишоците? Значи, и за ова треба да се проговори да ги имаме тие уредби на предлог на министерот за финансии, едноставно транспарентноста треба да се зголеми. Затоа мислам дека во овој член 9 ќе треба Владата можеби малку повеќе да поработи за да се најде оваа уредба и како тоа ќе функционира. Понатаму е член 10, наменска донација. Ресорните министерства во став 2, ресорните министерства и фондовите му предлагаат на министерот за финансии за распределба на наменските грантови по општини и тоа по проект, по институција и програма со буџетска пресметка за следната буџетска година. Значи, повторно Министерството за финансии, повторно ќе одлучува министерот и Владата, повторно немаме тука самостојност во одлучувањето на градоначалникот и Советот на единиците на локална самоуправа, или едноставно да се најде некој начин како тие понатаму ќе функционираат сите и ќе можат да бидат сведоци на она што се случува и во Министерството и во она што вие го предлагате како уредба. Капиталната донација тоа е член 11 во ставка 3 кажувате: надлежните министерства и фондовите го контролираат наменското користење на дотацијата на овој член. И во ставка 2 приоритет ќе даваат на проектите со целосно обезбедени финансиски средства и на веќе започнатите, а незавршени проекти. Јас не знам, што тука ќе контролира надлежното министерство ако сите средства се обезбедени и ако овој проект е финансиски заокружен. Мислам дека едноставно како што стои вака во законот, приоритет ќе даваат на проектите со целосно обезбедени финансиски средства. Едноставно мислам дека нема логика, затоа што ако се обезбедени финансиските средства, нема за што да давате вие дотација. Во член 12, ресорните министерства, тоа е став 2, ресорните министерства и фондовите изготвуваат методологија за распределба на блок дотации кои се базираат на формула со користење на соодветни показатели на потребите за секоја

програма. Владата на Република Македонија донесува уредба за методологијата. Значи, повторно истата работа. Мислам дека оваа уредба со се методологија треба да биде доставена на разгледување и луѓето едноставно да имаат можност да ги разгледуваат сите овие работи и да можат да донесат свои критериуми.

Понатаму, член 15. Во комисијата која што ја сочинуваат претставници, тоа е ставка 3 - Комисија за следење на развојот на системот за финансирање на општините. Јас мислам дека тука не само комисија, туку Министерството ќе треба да има во предвид и да размислува за нешто повисоко, дали тоа ќе биде комисија, дали ќе биде сектор во самото Министерство, затоа што самото инкорпорирање и имплементација на овие закони ќе бара многу поголема ангажираност, барем во прво време на Министерството и мислам дека таа комисија, неznam кој ќе биде составот и како ќе биде формирана, но мислам дека ќе треба многу повеќе да се активира и да има поголема функција Министерството за финансии.

Член 18 - задолжување. Општината може да се задолжува во земјата и странство, според услови утврдени со закон. Дали за ова имаме конкретно мислење на Меѓународниот монетарен фонд, едноставно да не ни се случи после добивањето на тие грантови да се јави проблем, така да Меѓународниот монетарен фонд едноставно да не сака да ги прифати овие задолжувања. Тука можеме да дојдеме до еден проблем. Ставка 3 - Општината може да се задолжува во странство само по претходната согласност на Министерството за финансии. Ако ние претходните месеци разговаравме за некои заеми или задолжувања, акционерско друштво, мислам дека и тука Владата би требало да биде директно таа што ќе ги одобри овие задолжувања во странство, затоа што може да се случат злоупотреби. Значи, некоја единица за локална самоуправа свесно или несвесно, да направи долгови за кои што и до ден денес неможеме едноставно да ги најдеме. Мислам дека тука во член 18 стои ова што пред малку беше кажано - општината не може да даде под хипотека имот на општината која служи за вршење на дејности од јавен интерес, утврдени со закон. Мислам дека и ова треба да се дефинира и во овој закон, затоа што многу закони, многу интерпретации, многу барања мислам дека носат до една забуна и ја немаме правата информација. Тоа е член 18.

Во член 20 - Долгорочно задолжување - ставка 3.

Советот на општината го одобрува долгорочното задолжување по претходно одржана јавна расправа на која е опишан проектот и се објаснети условите за негово финансирање. Јас мислам дека тука кога се работи веќе за советот на општината би прдложил за поголеми капитални објекти едноставно да

биде во функција распишан и референдум, кој што мислам дека ќе биде поиздржан, затоа што знаејќи ги советите на општините и како тие функционираат во моментот, се надевам дека ќе функционираат подобро, но за секој случај за такви капитални објекти мислам дека ќе биде добро во таа ставка да влезе и референдум за кој ќе се изјаснат граѓаните од локалната единица.

Во член 32 - периодични финансиски извештаи, каде што има усвојување на извештајот на градоначалникот, ако тоа не биде усвоено од советот, тогаш што се случува. Казната е некаде 50.000 денари, градоначалникот може да направи што ќе направи и со таа казна само поминува, дали е тоа она што треба да го добиеме.

Глава VII - сметководствена евиденција, контрола и ревизија, во член 37, внатрешна ревизија ставка 4. Внатрешните ревизори се независни и одговорни пред градоначалникот и советот. Одговорноста мислам дека треба на овие внатрешни ревизори бидејќи тие го контролираат советот и го контролираат градоначалникот, треба да биде директно кон комисијата која што ја формира Владата или Министерството за финансии, или пак до сектор или како тоа ќе го реши Министерството за финансии. Значи, не можат да бидат задол жени и да поднесуваат и одговорни пред градоначалникот на советот, затоа што знаеме што може да биде градоначалникот и кои се неговите обврски.

Би сакал уште да се задржам на точка 45 каде што се говореше за средствата за оние општини кои што се блокирани повеќе време, дали Владата ќе ги исчисти нивните сметки, или пак таму луѓето поради тоа што претходната локална самоуправа била неодговорна, луѓето ќе останат без своите права кои што треба да ги реализираат во единиците на локалната самоуправа, дали едноставно, кажувате тука до 31 декември 2001 година, што со претходните задолжувања и како Владата ќе најде решение за овој проблем.

Во истиот член 45 мислам дека понатаму ставка 4, каде што се кажува за најмалку 4 вработени во рамките на општинската администрација, имаат најмалку 4 вработени кои се квалификувани да работат во областа на финансиското управување, подготвување на буџетот, неговото извршување, сметководство и финансиски извештаи и под б), во рамките на општинската администрација имаат најмалку шест вработени кои се квалификувани да работат на утврдувањето и наплатата на даноците. Мислам дека овој член тука вака изнесен е во колизија со членот 48 став 2, каде што пишуваат - просториите, опремата и средствата за работа на одделението за финансии и заеднички работи, се преземаат согласно

бројот на преземените работници. Сега, дали општината треба да ги има овие во старт, 4 и 6 тоа се 10 вработени, па потоа ќе презема од единиците или од централната власт, од вашето Министерство, неznam од каде се предвидени тие стручњаци да бидат префрлени во овие единици. За мене е многу нелогично и мислам дека едноставно треба да се разгледаат овие два члена, значи членот 48 ставка 2 и членот 45 ставка 4. Мислам дека тука не е во ред, затоа што и понатаму, во многу од нашите единици за локална самоуправа би останале начин да функционираат на посебно руралните средини вакви 10 вработувања, мислам дека се едноставно неодржливи во многу од нив и многу од ингеренциите нема потреба и да се префрлаат. Значи, образование каде што просек како што кажа господинот Даневски е накаде над 50, 60 години на луѓето што живеат во тие единици, така да во однос на овие вака дадени закони и членови во законот, мислам дека се работи за нешто веќе договорено или нешто што едноставно што нема да функционира и нема да соодветствува со она што стварно се случува во нашите единици за локална самоуправа.

И казнените одредби. Јас мислам дека казните се мали, знаејќи за колкава вредности се работи во овие единици за локална самоуправа и воедно мислам дека треба да се бара и кривична одговорност и поголема парична казна. Со ова мислам дека ќе дојдеме во ситуација да ги спречиме овие финансиски малверзации, барем дел од нив.

Ова е генерално што би сакал да проговорам за законот. Бидејќи е ова прва ваза, би предложил и некои други работи кои што мислам дека Владата ќе ги земе во предвид и ќе ги има во предвид при донесувањето за вториот дел од законите. Значи, задолжувањата на локалната самоуправа со посебни закони да се следи со соодветни финансиски извори за реализирањето на задачите. Пред тоа мора да се направат реални проценки, акциони планови за динамиката на пренесување на надлежностите кои финансиски ќе бидат поддржани. Општ став е дека со земјоделското земјиште треба да стопанисува локалната самоуправа која ќе го дава под концесија или под закуп. Заради тоа треба да се реши прашањето на трансформација на земјоделските задруги и нивниот имот. Градежното земјиште кое што се говори во почетокот, изградено и неизградено, да биде извор на приход на општината, заради уредувањето и експортпријацијата за реализација на урбанистички планови.

Друго многу важно нешто кое што во моментот единиците за локална самоуправа го немаат и не можат да го остварат, тоа е дали се рурални средини,

обично тие поседуваат вакви природни богатства како што се шуми, води, минерални суровини, од чија експлоатација тие би имале за пристоен живот доколку овие давачки останат во единиците на локалната самоуправа. Затоа што, сега се случува фирмите кои што работат и кои што го експлоатираат тоа богатство да постојат на територијата на друга единица на локална самоуправа и едноставно, за овие рурани средини не останува ништо од сето тоа. Колку ќе биде сечата на дрва, колку ќе биде се тоа, тоа е друга работа.

Тука би сакал да проговорам за едно крупно прашање, на кое што долго време барам одговор а не сум го добил. Што добиваат населените места род она што значи експлоатација на рудни богатства и минерални суровини и што од тоа шт останува за нив. Тоа е во моментот загадување на природата, прашина, емисија и мисија на гасови CO₂, голем број заболувања, конкретно во овој момент зборувам за РЕК Битола, што РЕК Битола во досегашното работење од 1975 до 2005 година тоа се 30 години, што РЕК Битола направила за општина Битола и за општина Новаци и околните тука. Мислам дека направила многу зло, а многу малку ефекти од работењето на РЕК Битола се случени и единицата за локална самоуправа ги има истите за да може да функционира. Мислам дека тука процентот од концесиите што се даваат, дали тоа минерални, рудни богатства, треба да дојдат во ситуација да дел од нив единиците за локална самоуправа го користат да не оди директно на ниво и тука сега се прави уште една ситуација. Јавните претпријатија кои што се формирани во моментот и чие седиште е префрлено во Скопје, дали значи дека овој закон што се носи за данокот на личен доход дека треба да остане во Скопје или тие даноци ќе се префрлаат на ниво на општина Битола, каде што тие работат. Затоа што, и во РЕК Битола и во другите претпријатија кои што ги имаме има вработени од општина Демир Хисар и од соседните општини, така да мислам ќе се направи една голема забуна и тука ќе треба многу работа за да се дефинираат кој, како и каде се движат тие пари.

Мислам дека ова истото го имаат и граѓаните на Скопје со Железара, со Охис, со Цементара и другите фирми кои работат во оваа единица за локална самоуправа, што од сето тоа тие имаат, мислам дека тоа воопшто не е решено и дека за тоа треба да се најде решение барем во вториот закон, во второто читање на законот, барем да видиме еден дел од она што вие можете да го понудите.

Гледајќи ги сега општините како тие функционираат и кои надлежности ќе ги добијат единиците за локалната самоуправа, тоа што се префрлаат законите и правата и обврските кон нив, јас едноставно се прашувам како може во моментот,

спортот, образованието, директно ќе подпаднат под управувањето на единиците за локална самоуправа.

Ако вие господо од Министерството не обезбедите некој начин за дел од средствата, дали се тоа даноци, дали е од данок на добивка или неznam од кои даноци, бидејќи данок на добивка во моментот во Република Македонија ретко кој пријавува, но некој од даноците да можат да бидат инвестирани директно во спортот и во културата, затоа што овие две активности оставени на единиците на локална самоуправа, гледајќи како тие денеска функционираат, мислам дека за кратко време тоа ќе биде крај за нив. Затоа што, едноставно, никој не пројавува никаков интерес кон овие, да кажам еве и борбата на Владата за борба против дрогата, алкохолот, за вадење на младите на прав пат, тоа значи е спортот и културата. Ако овие две работи ги оставиме така, ако не се погрижиме да најдеме начин како тие спортски друштва да продолжат да живеат, а не со овој начин денес што се случува, затоа што спортските сали и објектите ги граделе граѓаните на тие единици на локална самоуправа, ги граделе на начин со самодоприноси. Сега се случува едно јавно претпријатие на државно ниво да одлучува кога таа спортска сала ќе може да работи, кога ќе наплаќа и колку сака да наплаќа, ќе се поставуваат клучови на сите тие спортски сали и ние кажуваме дека граѓанинот ќе го добие правото на владее и ние да ја приближиме единицата на локална самоуправа и неговата власт точно кон граѓанинот. Јас мислам дека ако не се реши правилно финансиски сето ова, многу брзо, дали е тоа Битолскиот народен театар, дали театрите во внатрешноста на Републиката, во моментот Битолскиот народен театар е прогласен за национална установа, што не значи утре ако дојде некој министер или има некое друго видување да остане во единицата на локална самоуправа, мислам дека таквите работи треба да се предвидат точно со овој закон.

Затоа, кажав уште на почетокот, да не стигнеме во ситуација овој закон 10, 20 пати да го менуваме и повторно да го најдеме правиот начин. Да не стигнеме во ситуација многу полоша од сегашната, за после тоа со законски зафат и со амандмани и неznam уште какви не можности, да стигнеме до нешто што сме го имале порано.

Затоа господа, мислам дека треба многу поголемо внимание да се направат неколку пилот општини, да видиме како сето тоа ќе функционира, затоа што се ова одеднаш мислам дека ќе доведе до еден хаос и дека ќе има големи проблеми. Ова што значи децентрализација, свесни сме сите дека на сите нас ни треба и дека тоа мора да се направи, тоа е факт ако сакаме да имаме управување,

но да не случи наместо да направиме децентрализација и она што е добро во моментот, да го уништиме, а да не направиме ништо за понатамошниот развој на општините, затоа што, основна функција кај секого има граѓанинот. Ако граѓанинот во таа општина не добие подобра услуга, мислам дека тука се случуваат едни катастрофални грешки, веќе советите носат некои решенија со кои што ќе ги обврзуваат граѓаните, но од страна за истите обврски зголеми во моментот, едноставно не му се нуди ништо подобро.

Јас би имал толку. Мислам дека министерот ќе може за дел од ова, дали во јавната расправа или после тоа да проговориме и да видиме, да најдеме сите заеднички решенија кои ќе донесат многу побрзо да се изведе оваа децентрализација.

Благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Благодарам.

Збор има пратеникот Невзат Бејта.

Господине Бејта повелете.

НЕВЗАТ БЕЈТА:

Почитувана потпреседателке, почитуван министер, почитувани колеги пратеници,

Денес пред нас имаме еден значаен закон кој закон е од интерес за сите граѓани. Пред да почнам да зборувам за законот ќе кажам едно филозофско мислење, што го велат многу филозофи од сите времиња дека две нешта се сакаат најмногу, финансиите или парите и владеењето. Но, ако тие не се стекнат на добар пат, со правичен пат, мислам дека нивниот живот не е долг. Затоа верувам дека законот за финансирањето на локалната самоуправа, идните власти ќе ги користат од интерес на граѓаните и тие ќе имаат малку подолг живот.

Законот за финансирањето на локалната самоуправа е едно значајно место во децентрализацијата на власта, а децентрализацијата покажа голем успех во многу земји кои се во транзиција, а посебно децентрализацијата има покажано голем успех во земјите во развиена демократија, кои земји имаат еден голем економски развој. Исто така, децентрализацијата и во бившата југословенска федерација имаше свои успеси, бидејќи многу органи од повисоки органи се пренесоа во локалните органи и вака одговорноста на Владата и финансиската,

помина од повисоките органи на државата во пониските органи. За да ги завршат своите должности на локалната самоуправа, според членот 114 од Уставот на Република Македонија имаат право да обезбедат средства од својте извори на независен начин и средствата кои ќе ги обезбеди државата. Овој закон ќе ја прошири автономијата на локалната самоуправа во начелата на демократијата и на децентрализацијата со тоа што финансиските ресурси на општините ги ставаат во однос со потребните трошоци за вршење на нивните работи, што е тесно поврзано со новата територијална поделба. Сето ова е од интрес за граѓаните за решавањето на нивните секојдневни проблеми на позабрзан начин и квалитетен. Со ова, граѓаните душевно ќе се ослободат и во нивната средина нема да има можности да се создаде негативна енергија и да има судири со властите на локалната власт. Законот кој ќе ги регулира финансиите на општините што значи. Изворот на приходите, долг од буџетот, финансиските односи, ревизијата, правилата и постапките за интерната контрола и други прашања значајни за финансирањето на општината, со цел да овозможат една фискална локална политика, конзистента со макроекономска стабилност и економскиот развој со ниска инфлација. Финансиската независност на општината ќе и овозможи на своите приходи да ги менаџираат со кои им се дава фискална слобода но во лимитирана рамка. Значи, се да се даде во рамките на законот. Средствата кои во форма на дотации ќе се пренесат од републичкиот буџет, во единиците на локалната самоуправа исто така ќе бидат нивен менаџмент, што не значи дека тие нема да сносат одговорноста за користењето на истите средства. Начинот на распределбата на овие средства од буџетот на Република Македонија во единиците на локалната самоуправа како и критериумите за износот на средствата мислам дека треба да биде дел на овој закон. Со овој закон се става една рамка на законот за финансирањето на локалната самоуправа во емпириска форма и екзактната форма не се прецизираат начините и критериумите и ресурсите на општините, нивните потенцијали, ефикасноста, методологијата и соодветните фондови кои Владата сеуште ги нема донесено.

Способностите на единиците на локалната самоуправа за вршењето неколку должности од страна на државата треба да се потврдат априори, што значи дека пред да им се дадат на извршување конкретни должности. Приходите од данокот на додадената вредност и персоналниот данок мислам дека треба да бидат утврдени со варијабилен процент, ова да не биде нешто статично, за да биде функцијата на ДДВ неутрална. Инаку, ефектот на овие приходи ќе биде маргинален.

Го прашувам минситерот: Што ќе се случи доколку производителите и нашите претприемачи одлучат да ја корегираат цената на штета на граѓаните. Какви ефекти ќе дадат овие приходи доколку останат константни, значи нема да имаат една динамика. Затоа, апелирам, дека треба да се остави простор за корекција на овие норми во согласност со д ругите економски појави со цел да се поттикне економскиот развој на локално ниво и локалното ниво да оди напред од економски аспект.

Вополза е да се нагласи дека во законот не се спомнати интеркомуналните задолжувања, што ќе ги регулираат финансиските односи меѓу општините. Значи, овде ќе имаме случаи ког анеколку општини ќе имаат можност , појака финансиска можност во споредба со другите општини кои нема да ги имаат тие можности. Доколку сите општини беа на исто ниво, но општинит еникогаш не се исто развиени од економски или финансиски аспект. Значи општините да имаат можност да и помогнат на друга општина од финансиски аспект. Значи, еден пример еве Гостивар да го земеме за пример, Битола кои можат да си помогнат една со друга од финансиски или економски аспект.

Ова е добро познато во демократските општества посебно во локалната самоуправа од развиените земји.

Што се однесува до методологијата, распределбата на приходите од данокот ќе се осврнам на Градот Скопје, негледам причина да се корегира за овојГрад, на крајот на краиштата ова е целта на овој закон да имаме по лицентричен развој. Значи, општините со помногубројно население да се третираат како Градот Скопје. Еве, тоа што го реков и претходно , кај интеркомуналната забелешка или соработката меу општините, значи, општините да се помагаат меѓусебе за да имаме места каде има големо население, тие општини да се третираат исто како и Градот Скопје. Оваа тема е без граници да се дискутира.

Ви благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Збор има г-динот Орданчо Тасев.

Повелете г-дине Тасев.

ОРДАНЧО ТАСЕВ:

Благодарам.

Почитуван потпретседателке, почитуванминситер за финансии, г-дин Никола Поповски, почитувани колеги пратеници,

На самиот почеток од мојата дискусија јас би сакал да го искажам моето апсолутно несогласување од самиот факт што при утврдувањето на дневниот ред на оваа денешна седница точката на дневен ред која е предмет на дискусија т.е. Предлогот за донесувањето на законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа доби приоритет пред една многу позначајна точка, а која по многу нешта е од многу по витален и од многу позначаен карактер предизвикувајќи го притоа и вниманието на целокупната македонска јавност особено со распишувањето на многубројните референдуми, а тоа е утврдената точка која се однесува на законот за територијалната организација на единиците на локалната самоуправа, со Предлог закон и сметам дека од мој аспект беше многу по приоритетно да се утврдуваат границите на општините или народски кажано меѓите на општините, а потоа да расправаме и да одлучуваме околу финансирањето на так аутврдените општини од проста причина што децидно ќе се знае каде и во кои општини ќе се инвестираат прибраните средства особено оние предвидени за собирање според методологијата и критериумите предвидени со Законот за финансирање на локалната самоуправа. Но, како и да е сепак лично сметам дека во Република Македонија апсолутно е неопходно имајќи ги притоа во предвид целокупните реформски процеси во државата како и обврските кои произлегуваат од Охридскиот Рамковен договор во целост да се спроведе процесот за она што значи доближување на власта до граѓаните, т.е. децентрализацијата и тоа со сите нејзини карактеристики и манифестации, а секако меѓу нив и една од најзначајните, а тоа е фискалната децентрализација т.е. финансирањето на единиците на локалната самоуправа.

Лично сметам дека по ова прашање т.е. прашањето на целосната децентрализација имаме општ политички консензус на сите релевантни политички субјекти во Република Македонија и можеме да кажеме дека ова е еден од приоритетите кои што треба и можеби најбргу да го спроведеме. Децентрализацијата во сите домени, а пред се во доменот на она што значи финансирање на единиците на локалната самоуправа како што предмалку кажав е пред се обврска која што произлегува од имплементацијата на Охридскиот Рамковен договор, но истовремено треба да потенцираме дека тоа посебно значи и во многу ќе придонесе пред се, за побрз економски развој на општините со акцент на руралните општини т.е. единиците на локалната самоуправа, а индиректно тоа секако ќе значи во значителна мера побрз развој и на самата Република Македонија.

Сето ова почитувнаи колеги пратеници дава интонација на нешто убаво што ќе се случува, тоа ќе биде пропратено со практични ефекти и резултати, но секако под одредени околности и доколку целокупниот овој процес на трансформација или децентрализација на власта од централно на локално ниво биде спроведена на еден транспарентен начин имајќи го притоа во предвид пред се, гласот на народот односно на оние кои всушност ќе треба и да го понесат товарот на децентрализацијата. Значи, покрајопределувањето на границите т.е. на меѓите, на самите единици на локалната самоуправа неопходно е исто така да се изгради и определен практичен и функционален систем на финансирање на општините кој би овозможил непречено извршување на основните функции т.е. обврски кои се преземени согласно законите за она што значи децентрализација, а истовремено тоа би значело и градење на таков финансов систем кој ќе обезбедува развој на општините и едновремено намалување на бројот на невработените.

Во овој момент и во погоре споменатата конотација јас би сакал да ја нагласам одредбата од членот 9 став 1 од Повелбата за вршење на надлежностите кои се утврдени со членот 22 од Законот за локалната самоуправа согласно Одредбата на единиците на локалната самоуправа апсолутно е потребно да им се обезбеди финансиска самостојност односно потребно е да се обезбедат механизми со помошта на кои тие ќе бидат во состојба да остваруваат сопствени извори на приходи, а со кои финансиски средства единиците на локалната самоуправа ќе бидат суверени и самостојни во нивното располагање без билокакво ограничување.

Во овој правец т.е. во правецот кон кој што води правото на целосно слободно располагање со финансиските средства т.е. за да се исклучи можноста од загрозувањето на дискреционото право на единиците на локалната самоуправа, а како би можеле да водат сопствена автохтона политика во рамките на со законот определените овластувања, во членот 9 став 7 од цитираната Повелба се препорачува колку е можно повеќе финансиските средства што се пренесуваат на единиците на локалната самоуправа да немаат точно определен т.е. наменски карактер односно што поголем квантум од тие финансиски средства да се трансформираат како општа донација, а за чие користење ќе одлучуваат градоначалникот и градските совети односно самите единици на локалната самоуправа.

Почитувани колеги пратеници, морам да признаам дека од анализирањето на законскиот проект целосно на секој член поединечно а кој се предмет на денешната седница за кој денес дебатираме едноставно не може да се види т.е. нема никаква

јасна претстава за тоа како и колку општини ќе добиваат и ќе бидат корисници по основ на дотација со оглед на фактот што сеуште не е донесен како што кажав порано многу позначајниот закон за територијална организација на единиците на локалната самоуправа во Република Македонија.

Исто така можеме со голема сигурност да извлечеме заклучок дека сумата која се предвидува да биде трансферирана до општините независно од нивниот број т.е. дали тие ќе бидат 70 или 80 општини според проектот на Валдата, тоа е Владин проект, и тоа по основ на дотации повеќе од сигурно е дека тоа не значи и не може да значи квантитативно подобрување на буџетите на општините во Република Македонија од проста причина што општините и досега ги имаат добивано овие парични средства по други основи т.е. преку Фондот за магистрални и регионални патишта, како и преку Бирото за стопански не развиени подрачја т.е. преку институции кои во иднина и согласно позитивните законски прописи нема да постојат.

Исто така, во врска со начинот за распределба на приходите е од даноците во текстот на законот стои т.е. од неговата содржина експлицитно може да се заклучи дека тие ќе се распоредуваат според критериумот на жител или по жител, сеедно, како и врз основа на други критериуми кои ќе бидат утврдени со уредба за методологијата донесена од страна на Владата на Република Македонија .

Имајќи го ова во предвид би сакал министерот за финансии како претставник на Владата, а која пак од своја страна во многу наврати и ситуации потенцираше дека сака да работи апсолутно транспарентно пред сите нас овде, значи пред пратениците и пред целокупната македонска јавност да ни одговори или пак доколку постои едноставно да ни ја обелодени таа методологија, потоа да објасни кои се тие други критериуми на основа на кои ќе ги дели таканречените наменски дотации на општините и едноставно да одговори на прашањето зошто методологијата не ја стави т.е. не е составен дел на законот како што е тоа примерот со Република Словенија.

Значи, во конкретниов случај се поставува едно многу суштествено т.е. многу значајно прашање дали граѓаните на Република Македонија треба и мора да знаат како се трошат од нив прибраните парични средства, значи нивните пари, потоа дали градоначалниците и градските совети ќе знаат и треба да знаат според , како што реков утврдените критериуми, колку средства ќе добиваат во иднина за нивните проектирани општински буџети.

Еве, во оваа прилика дури едно конкретно прашање што секако не би сакал министерот за финансии да го свати погрешно, а тоа е прашањето дали е готова таа

методологија и дали минситерот воопшто знае што таа методологија содржи во себе.

Почитувани колеги пратеници, иницирањето и целосното спроведување на зацртаната и успешна фискална децентрализација мораме да потенцираме дека тоа целосно ќе значи, пред се развој на глобално ниво т.е. И на ниво на Република Македонија и на општинско ниво поради што интерес на секојод нас т.е на сите политички субјекти во Република Македонија треба да биде нејзиното целосноспроведување и да укажеме на фактот дека со тоа едновремено ќе се создадат основни претпоставки за непречено функционирање на единиците на локалната самоуправа.

Истовремено со фактот на спроведувањето на стабилна фискална децентрализација тоа од своја страна аби значело и задржување на трендот на стабилна макроекономска аполитика, раст во економијата и обезбедување на услови како за надворешно, така и за фискална стабилност. Децентрализацијата особено склопот на она што значи финансиска децентрализација треба почитувани колеги пратеници, да се темели на едно перманентно пренесување т.е. трансмисија на одговорностите на единиците на локалната самоуправа т.е. на општините и аналогно на тој процес потребно ќе е финализирањето да биде конзистентно и финансирањето согласно преземените ингеренции како и трошоците што ќе произлезат од тоа.

Доколку државата т.е. централната власт не води сметка и не посвети внимание на степенот на преземените обврски од страна на локалните власти т.е. на општините како и доколку не поведе сметка за квантумот на средствата, се мисли на финансиски средства кои ќе ги добиваат единиците на локалната самоуправа т.е. ќе ги добиваат општините емајки го притоа во предвид и фактот дека не би можело да се обезбедуваат некои дополнителни средства од Буџетот на Република Македонија сето тоа може да предизвика т.е. да доведе до еден степен на целосна блокада на целокупната работа во самите општини односно во единиците на локалната самоуправа.

Со цел за избегнување на една ваква непријатна работа потребно е Владата на Република Македонија пред се, така да кажам транспарентни методи и активности поврзани со процесот на децентрализацијата да ги префрла активностите идел од ингеренциите од централната на локалната власт, а со тоа да се отвори можноста за зголемување на средствата кои ќе бидат трансферирани на локално ниво т.е до локалната власт.

Во оваа прилика би сакал накратко да ја спомнам и состојбата т.е. проблемите кои се присутни можеби кај најголем број општини, а тоа е проблемот во делот на она што значи блокирани сметки на општините и во овој дел Владата со предложениот закон не нуди решение штоса блокираните сметки т.е. како ќе биде разрешен овој таканречен Гордијев јазол.

Од текстот на законот за финансирањето на единиците на локалната самоуправа за кој дебатираме денес гледаме дека во делот на она што значи сопствени извори на приходи на општините нема некои позначајни измени, да не кажам никакви, што значи дека сопствените извори на приходи на општините по обем и по содржина се целосно исти со оние изворни приходи на општините кои ги имаат и се проектирани согласно постојниот Закон. А, ова и ваквиот пристап пак од своја страна значи дека Владата на Република Македонија со овој Предлог на закон не планира зголемување на приходите на општините што практично е несватливо бидејќи ноторен факт е дека со овој и вака проектиран обем на приходи не е доволно сервисирањето на сегашните активности на општината, а денес да не зборуваме за новите кои треба да и припаднат на општината т.е. на единиците на локалната самоуправа по новите прописи.

Значи, резултат на вака ниско проектираните приходи на општините и присутната состојба која е карактеристична скоро за сит е општини без исклучок, а тоа е состојбата на блокирани сметки на општините, а исто така присутна е состојба на апсолутно блокирани сметкина нивните фондови.

Почитувани колеги пратеници, при ова мое излагање за законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа мора т.е. не можам а да не спомнам неколку сегменти за кои што мислам дека во иднина можат да преставуваат сериозен проблем во нормалното функционирање на единиците на локалната самоуправа. Имено, самиот процес на фискалната децентрализација мора неизбежно да биде пропратен со промени и на делот на она што значи начин на трошење на средствата особено преку подобрувањето на даночното администрирање односно наплата како и преку подобрувањето на капацитетот пред сè, на стручно човечкиот и тоа ана сите нивоа на власта. Ова гопотенцирам сега и во оваа прилика поради простиот факт што најголемиот дле од општините во овој момент можеби со исклучок на Градот Скопје не се во можност и практично немаат капацитет да ги преземат сите одговорности во делот на прибирањето и трошењето на финансиските средства.

Од тие причини се сомневам , но сум и во огромна дилема дали вака предвидените финансиски средства за општините за наредното период ќе овозможат успешно спроведување на она што значи фискална децентрализација т.е. дали вака концентрира и организирана администрација која во овој момент е распоредена и е сервис на општините ќе биде во состојба да ја спроведе зацртаната фискална децентрализација. Значи, според мене, потребно ќе биде да се организираат семинари за тренинг на постојната администрација за што нормално ќе бидат финансиски средства, потоа вработување на нови стручни и квалитетни кадри, потоа потребно е да се предвидат определена сума на средства за опрема т.е. компјутеризација на општините и т.н. и т.н.

Исто така сметам дека неминовно е да се спомне и фактот што Управата за јавни приходи според својата организациона поставеност има само 34 испостави во локалните единици, па се поставува исто така прашањето дали се тие доволни и водоелен број како би биле целосен сервис на општините т.е. да ли ќе бидат во состојба да ги опслужат сите единици на локалната самоуправа во Република Македонија.

На крајот почитувани колеги пратеници би сакал да потенцирам дека беа изложени и многу други забелешки од страна на нашите колеги дискутантанти - пратеници по однос на предложениот проект на Законот за финансирањето на единиците на локалната самоуправа на Република Македонија кој сметам дека министерот ќе ги има во предвид во конечната верзија на законот и истите ќе бидат вградени со цел за изготвување на еден навистина практичен и во општините применлив закон.

Се надевам дека Владата во натамошната постапка ќе биде целосно транспарентна во процесот на зајакнувањето на капацитетите на општините како и во делот на зајакнувањето на институционалната рамка на единиците на локалната самоуправа , транспарентно и со учество на сите релевантни политички и стручни капацитети со нивно вклучување од поднесувањето на предлогот па до конечното донесување на законот како не би биле во дилема и не би го довеле во прашање и под сомневање целиот овој процес за донесување на овој витален законски пропис.

Благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Има збор господинот Фатмир Асани.

ФАТМИР АСАНИ:

Почитувана потпретседателке, почитувани колеги пратеници,

ДПА до сега изнесе јасни ставови што се однесува до потребата од децентрализација на власта во Република Македонија. Еден од основните услови за децентрализација на власта е и овој проект на закон, кој што треба да овозможи односно да биде во служба на добрата децентрализација на власта во Република Македонија.

Законот што е пред нас е една рамка во кој треба да се дефинираат регулативите за финансирање, да овозможи финансиска автономија преку поголемо учество на општините во администрирање со финансиски средства. Од ова што го имаме пред нас јасно се гледа тенденцијата за создавање финансиска зависност на општините од централната власт. Тргувајќи од собирањето на даноците, изворите на финансирањето и нивниот степен, тука мислам на ДДВ, кој според наше мислење треба да биде околу 6% и персоналниот данок, чиј процент треба да биде околу 10. Зависноста се гледа и од предлозите за трошоците, што може да се види кај дотациите, пред се кај оние кои ја ограничуваат креативноста на локалната власт.

Во однос на приоритетите за функционирањето на една општина, посебно внимание треба да се посвети на изградбата и подготвувањето критериуми што се однесуваат на разните донации, и покрај постоењето на некои што се во овој Предлог на закон. Ова уште повеќе го комплицира нерамноправниот развој на општините и тука мислам во однос на развојот на инфраструктурата, економскиот развој, но и во врска со административната инфраструктура. Мислам нема да биде многу ако спомнеме и за нерамноправноста на билансот што произлегува од посебната територијална поделба, имајќи го предвид рамноправното учество на сите граѓани во создавањето на овие општини, односно при претходниот статус на општините.

Владата треба сериозно да ги разгледа забелешките што произлегуваат од расправата во Парламентот, без огледа дали доаѓаат од пратениците од опозицијата или позицијата, од општините и од разните меѓународни акти, забелешките и сугестиите на Советот на Европа и сите оние кои можат да дадат активен придонес во оформувањето на регулативата, што ќе овозможи повисока автономија на општинските власти во областа на финансирањето и нивните надлежности, а со тоа да се создадат предуслови за вистинска децентрализација на власта во Република Македонија.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Има збор господинот Џевдет Насуфи.

ЏЕВДЕТ НАСУФИ:

Почитувана потпретседателке, дами и господа пратеници,

Процесот на децентрализацијата е еден од првенствените и многу значајни настани на една држава во транзиција, поради нивното настојување да се демократизираат. Но за Македонија она што е позначајно е фактот дека тоа е во функција на решавањето на меѓуетничкиот конфликт. Затоа, мислам дека овој процес овде во Македонија, и кога го разгледуваме овој закон, во прв ред и пред се треба да го разгледаме од овој аспект, тој во целина да биде во функција на тоа да се постигне консолидирање на меѓуетничките односи, албанско-македонски, во Македонија.

Поаѓајќи од овој значаен постолат, значајно е дека албанците очекуваат преку овој процес да се постигне унапредување на нивната состојба во општеството, неисклучувајќи ги и граѓаните како една демократска придобивка за сите. Тргувајќи од ова, ДПА уште од своето партиципирање во Владата од 1998 година главно имаше проект за децентрализација и не случајно тогаш во Владата се инсталира посебно министерство, со цел овој процес да ја добие потребната насока. Децентрализацијата ја разбравме како значајна системска реформа и на сериозен и комплементарен начин видовме на феноменот на децентрализацијата. Во суштина, ова се случи пред да се потпише Охридскиот договор и ова ја покажува нашата политичка сензибилност, без конфликтните случувања во 2001 година, да го направиме тоа што требаше или што настојуваме сега да го направиме, но што изгледа дека е една импровизација. Дека ова е така, ќе зборувам со факти и теми кои се предмет на расправа и дискусија, значи, за законот за финансирање на локалната власта како едно од есенцијалните прашања за процесот на децентрализација. Вие добро знаете дека овој процес сега е наложен од Охридскиот договор, што значи дека има политичка компонента и во прв ред треба да го гледаме од овој агол. Македонија има многу нешта да направи на планот на децентрализацијата на своето општество, но на планот на етничките односи има приоритети и предноси и овој проект служи на ова второто. Неоспорен факт е - ова го потврдија многу дискусанти овде - дека за жал Македонија е најцентрализирана земја во Европа, можеби и пошироко. За илустрација ќе спомнам само еден факт, еден елемент. Буџетот за оваа година го донесовме на една седница и во тој буџет

од 87 милијарди предвидени трошоци, расходи, на ниво на државата, вклучувајќи го и Буџетот на државата и фондовите, само околу 900 милиони се за локалната власт. Можеби ниту еден процент не и припаѓа на локалната власт. Ова е најсвеж податок. Кога ова ќе го компарираме со фактот дека државите во транзиција, значи државите кои се залагаат да го надминат поранешниот систем, како што е Албанија, Бугарија, Хрватска, Словенија, за оваа намена трошат приближно од 6 до 10% од нивниот буџет за локалната власт. Македонија ниту еден процент. Да не се компарираме со развиените држави, бидејќи оваа бројка во Скандинавските земји е до 30%.

Токму поаѓајќи од начелото и на Уставот, а посебно од начелото на Европската конвенција, Декларацијата изгледа како нецелосна на партиите на власт, на СДСМ, ДУИ и ЛДП, дека сме за Европа, но во суштина не ги почитуваат ниту одредбите на Уставот, а ниту на Европската конвенција за локалната власт. Ова ќе го илустрираме преку излагањето или некои коментари на законот кој вие го предлагате или законот кој овој Парламент денес го разгледува.

Би го свртел вашето внимание на членот 2, иако тука е номотехничка норма, па има содржина и детерминира, од изворите кои се определуваат за локалната власт, ќе го видите локалниот данок кој треба да биде во границите утврдени со закон. Локалната такса, исто така, се вели дека треба да биде во висината утврдена со закон. Кај локалните придонеси исто така се вели дека се утврдуваат или се детерминираат со закон. Значи не ги утврдува локалната власт. Кога ќе ја преминеме на другиот дел, ќе се види дека се однесува на трансферите, а за ова ќе зборуваме подоцна.

Зошто го псомнав овој податок? Овој податок го спомнав бидејќи Европската конвенција вели дека локалната власт е независна, сама ги утврдува и сама ги детерминира трошоците што се однесуваат на јавните трошоци што се во надлежност на општината. А во суштина и во овој сегмент на сопствените извори, општината има законски ограничувања, според дефиницијата општината не е независна и во овој сегмент.

Ќе преминам на членот 3 кој го предлагате. Во овој член се утврдуваат и детерминираат финансиските извори на локалната власт. Тие можат да се дефинираат условно речено како четири извори: сопствени приходи, данок од имот, од Буџетот на републиката и од буџетите на фондовите. За да бидам поконкретен и посодржаен, првите извори се сопствени и за жал, како што спомнав претходно, тука имаше некои ограничувања. Но ова не е нешто ново, ова се извори кои постоеја и пред овој Предлог на закон

Што се однесува до изворите кои се однесуваат на буџетот или трансферите од буџетот, би ви сугерирал да го видиме, да го разгледаме заедно членот 8. Во членот 8 се вели дека трансферите од буџетот се придонесите од даноци, дестинираните дотации, капиталните дотации, блок дотациите и тие што се делегираните надлежности. Ве молам, овие не се нови извори. Овие финансиски извори постоеја, но постоеја во други форми, со исклучок, да речам, дека на блок дотациите, бидејќи тие се надоврзуваат непосредно со членот 22 и една точка која се однесува на пренесувањето на надлежностите. Значи, овде во суштина, немаме извори, дефинирани извори утврдени, туку имаме дотации и овие дотации зависат од субјектот кој е централна власт, а тоа е Владата. Во суштина или формално правно, овие не се извори конзистентни, не се сигурни извори. Сигурни извори, утврдени според законот овде во овој случај до некаде се сопствените приходи, кои ги спомнав во почетокот, но дотациите не се, од каде во суштина се очекува да се финансира, главно, локалната власт. И, токму овде е фактот дека ова не е децентрализација, туку ова е една инпровизација, ова е една финансиска деконцентрација.

Што се однесува до приходите врз основа на данок, каде Предлог-законот има една конзистентност, затоа што го утврдува и износот, го утврдува и начинот, но во суштина тој е многу минимален. ДВ кој го имате во Предлог-законот од 1% е нешто многу мало во споредба со функциите, кои локалната власт ги има. Така е и 3,1% од персоналниот данок. Затоа, не можеме да се основаме во овие два конзистентни извори дека тие ќе ги покријат обврските или надлежностите, должностите што ги имаат и што ги стекнуваат општините со овој пакет на закони, почнувајќи од Законот за локалната власт и тн. Тоа што е уште подрастично, сите овие извори, како во Законот, како и во излагањето, како и во оправданоста, немаат вистинска анализа за тоа какви функции се пренесуваат, колку средства се пренесуваат, со какви постапки тие ќе се реализираат, кој е износот со кој ќе бидат содржани и тн. Во суштина се е непознато. Но, треба да нагласиме уште еден факт. Додека сме во членот 8, за оваа оценка да биде покомплетна, бидејќи овде не се однесува на децентрализацијата, финансиската децентрализација, а уште помалку фискалната. Видете го ставот 3. Ќе ми дозволите да го цитирам на македонски јазик бидејќи како што рековме материјалите ги добиваме само на македонски јазик: “Износот и распределбата на дотациите по општини се составен дел на буџетот на Република Македонија и буџетите на фондовите”. Значи, овие средства не се општините, овие средства се на буџетот, овие средства се на фондовите, на Фондот за патишта, за вработувањето,

Здравствениот фонд и тн. Ве молам, нема децентрализација, ако не се децентрализираат овие три главни фондов, од каде се користат главните услуги на граѓаните. Ова е еден апсурд. Ние сега сакаме да се лажеме и самите себеси, но и јавноста, а исто така и светот. Во овој случај Европа, бидејќи вршине една децентрализација. Нема децентрализација без финансиска децентрализација. Тоа е исто како риба да плива на суво. Но, во овој случај имаме и еден многу голем недостаток, со закон за локалната власт на општините сме им дале овластувања и надлежности, а од друга страна кај средствата целосно остануваме централизирани. Во суштина тие ќе бидат поголем залог на централната власт, мислам на општините.

Во оваа насока ќе направам и една мала компарација со конвенцијата, Европската конвенција има два сегменти, многу значајни, а едниот од нив е, треба да се создаде можноста општините да имаат пристап во користењето на националните средства. Со овој закон ова не се обезбедува.

Втората компонента на Конвенцијата вели дека треба да се елиминираат средствата, наменетите средства кои се даваат на локалната власт, не без цел. Бидејќи ако средствата се наменат на тоа, ќе ги даде и насоките за користење и како да се искористат истите. Значи и едното и другото. Нема независност. Но, од друга страна, речиси целиот член 8, кој се однесува на основните средства на локалната власт, сите овие се дотации, наменети дотации утврдени, одредени. Еден апсурд е ние да зборуваме за работи, што во суштина не се. Познато е дека вршине децентрализација, тоа е повеќе една пропаганда и за ова не е виновна опозицијата, бидејќи ги слушаме лидерите на партиите на власт дека опозицијата прави пропаганда. Ова не е пропаганда, локалната власт им припаѓа на сите. Овде немаме финансиска децентрализација.

Се поставува едно прашање, зошто ние албанците сме многу заинтересирани за децентрализација во Македонија. Ние разбравме и дејствувавме и ќе дејствуваме и мислиме дека треба да дејствуваме и понатаму дека децентрализацијата е една многу значајна компонента за реализирањето и на етничките права на албанците во Република Македонија преку овој сегмент, кој не случајно е значајна компонента на Охридскиот договор, ние мислиме да ги постигнеме од националните објективи. Затоа, не ја разбираам албанската партија во власта ДУИ кога го има еден факт дека ниту 3% од средствата наменети за јавни трошоци не се користат во пределите каде мнозинството на жителите се албанци. Затоа, ние не можеме да прифатиме еден предлог во кој има вакви редукции претходни. Истовремено, ние не можеме исто така да прифатиме еден факт ако треба да одиме заедно, ќе одиме и во Европа и во

другите установи, меѓународни институции, но со еден минимален консензус за системските решенија, како што е демократизацијата, во суштина децентрализацијата.

Јас повторно ќе нагласам дека овде имаме повеше импровизација на децентрализација, повеќе имаме деконцентрација на средствата во постапки и во моменти несигурни.

За да бидеме во функција на ова што ги кажав овие забелешки на овој закон, ова треба да се искористи во втората фаза. Ние ќе поднесеме амандмани и што се однесува до висината на данокот, на персоналниот данок од 3 тој да биде од 5 до 10% и што се однесува до висината од ДДВ, тој да биде дури максимален до 6%, но ќе направиме и забелешки во формулациите што се однесува до трансферот на средствата од буџетот. Трансфер и пренесување има разлики. Трансферот е нешто што се случува ат хок, кога ќе и текне на Владата поради политички или други причини. Ние сакаме овој сегмент да биде утврден со закон. Законот за тоа е пред нас. Сте формирале во членот 15 една комисија, точно партиска комисија во сегментот на финансирањето, каде има место и политиката да одлучува, но ова е и каде се и професионални прашања, демократски прашања. Во суштина на таа комисија сте и дале можност таа да ги детерминира многу работи во иднина. Но, ние знаеме какво значење имаат тие комисиии.

Затоа, преку решенијата што сте ги предложиле, да не мислиме дека општините е бидат независни. Тие, за жал, ќе бидат контролирани и од централната власт, бидејќи тој што ги има средствата, ја има и власта. Ние ова не можеме да го измениме, колку и да правиме залагања во оваа насока. Затоа, во оваа насока ќе инсистираме да ги извршите измените, промените, а посебно очекуваме и албанскиот фактор во Владата ДУИ во оваа насока да ги врши своите ангажмани со цел да ги реализираме објективите на Охридскиот договор. Ви благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Благодарам.

Збор има господинто Чедомир Краљевски.

ЧЕДОМИР КРАЉЕВСКИ:

Благодарам потпретседателке, почитувани колеги, почитуван министре,

Се наоѓаме пред разлгедвање, па и донесување, би рекол, на пакет законите што значат децентрализација на централната власт во насока на зголемување на

надлежностите и ингеренциите на локалната самоуправа на општините, би рекол, во сите области на општественото живеење. Меѓутоа, како што ни се дадени од предлагачот, односно од Владата редоследот на донесување на овие предлог-закопи, јас би рекол дека малку редоследот е изместен. Бидејќи, основа на целиот систем на децентрализација, всушност, е законот за територијална организација односно територијално разграничување на општините на локалната самоуправа и мислам дека прв на дневен ред требаше да биде токму тој закон, за да се воспостави, би рекол базата или основата на системот на децентрализација, за да може подоцна врз основа на параметрите добиени од така донесениот закон односно од бројот на општините, нивната функционална способност, нивната материјална екипираност, да може да се планира донесувањето и на овие закони, кои би значеле на некој начин надградба на тој базичен закон, односно законот за територијална поделба или територијално разграничување на општините. Но, како и да е Владата односно предлагачот на овој начин не става пред свршен чин, бидејќи однапред на некој начин го детерминира бројот на општините онака, како што тие во своите, би рекол, коалициони договори во владеачките парти предвиделе дека ќе има број на општини, па и законот за финансирање на единиците на локална самоуправа, чинам дека е кроен токму по тој терк и по тој априорен број на единици на локална самоуправа.

Меѓутоа, и ние сме ставени пред тој свршен чин, би рекол, и како да е денеска треба да го разгледуваме законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа и јас во врска со овој закон би кажал дека единиците на локалната самоуправа, законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа е во насока на реализирање на Европската повелба за локална самоуправа, која е ратификувана од страна на Република Македонија и која е за поздравување, бидејќи треба да придонесе за повисок степен на локална автономија и за непосредно учество на граѓаните во управувањето со јавните работи.

Исто така, последнава верзија од овој закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа, чинам дека е најквалитетна верзија од досегашните предози и до некаде во неа се сублимирани забелешките од Здружението на единиците на локалната самоуправа и од самите единици на локалната самоуправа во Република Македонија.

Сепак, наспроти позитивноста на основната идеја на предлогот, законодавецот премногу избрзано, без соодветна доработка на клучни моменти од законот, го предлага истиот. Имено, најважни забелешки се однесуваат на немањето

јасно и транспарентно дефинирани критериуми за распределба на средствата и тоа за два различни, но подеднакво важни моменти.

Првиот момент се однесува на критериумите за усвојување на плановите за покривање на обврските до 2005 година.

Вториот момент е за начинот на распределбата на средствата од 2005 година. Имено, начините за распределба на средствата треба да се дефинираат со соодветни пондери уште во самиот закон, додека понатамошната доработка на критериумите треба да се предвиди во уредбата предложена од законодавецот. Иако, оваа уредба е предвидена да биде претходно усогласена од страна на министерот за финансии и Комисијата за следење на развојот на системот за финансирање на општините, во која комисија доминантно учество имаат претставници од Здружението на општините на Република Македонија, сепак, за ова треба да се видат и скуствата од другите држави во смисла држави кои се неколку чекори пред нас во оваа трансформација. Притоа, би можеле да го искористиме нивното искуство, но и искуството од развиените земји, кои добро го имаат дефинирано овој систем, со цел да видиме која е нашата крајна дестинација, до која треба да стигнеме.

Доколку искуствата покажуваат дека на почетокот е добро на овој начин да се формулираат критериумите тогаш не е проблем за тоа да се добие и моја согласност како пратеник кој треба да одлучи за еден вака значаен законски проект.

Инаку, можам само да го наведам во оваа насока примерот со Словенија, која овие критериуми ги има дефинирано стриктно во закон. Сепак треба да се споделат нивните искуства пред самото донесување на овој закон со цел да се види какви се денес нивните ставови и мислења по ова прашање.

Исто така, на пример во член 8 е спомнато дека критериумите за распределба на наменските и капиталните дотации ги утврдуваат надлежните министерства и фондови најдоцна до 30 јуни во тековната година. Веднаш се поставува прашањето кој ќе го оценува исполнувањето на плановите. Ова прашање се наметнува само по себе поради досегашните искуства на присуство на голема доза на субјективност кога треба да се доделуваат средства на општините, субјективност која произлегува од политичката припадност на градоначалниците и советите на општините. Значи, реална е можноста од субјективизам уште на самото дефинирање на критериумите и условите под кои ќе се бодуваат апликациите, но и субјективизам и екс пост во корист на општините блиски до Владата.

Исто така како огромна забелешка би ги навел и катастрофалните казнени одредби кои од една страна се прениски, а од друга страна се нецелосни. Овде дефинитивно ја правиме најголемата грешка преку промовирање на казни за одговорните лица во износ од 30 до 50 илјади денари, кои казнени одредби како такви наместо да дестимулираат одредени активности, истите само ги стимулираат повеќе.

Имено, замислете дека доколку ненаменско искористи средства кои му се доверени од Буџетот, што може да значи и некоја милионска сума, за истото ќе си одговара со максимум до 50 илјади денари. Дефинитивно треба да се стават поголеми прекршочни казни, но и кривични со што барем превентивно ќе можеме да го дестимулираме девијантното однесување. Нецелосноста се гледа и во тоа што голем број на одредби од законот за кои треба да се предвидаат казнени одредби се испуштени. И на тој начин не овозможуваат санкционирање на девијантните можни однесувања. На пример, не дефинирањето на одредбата за членот 10 став 4 со која ќе се дефинира што во услови кога ќе бидат констатирани неправилности од ненаменското користење на наменската дотација, и за тоа е известно Министерството за финансии. Што потоа? Доколку само се констатира и истото не се санкционира, проблемот не само што нема да се реши, туку, напротив таквото однесување и понатаму ќе се промовира и одобрува. Истиот проблем на несакционирање на негативното однесување постои и кај капиталните дотации, каде е предвидено само прекинување на понатамошното финансирање, и ништо повеќе. Но, сепак треба да се има во предвид дека се работи за ненаменско користење на средства што значи користење на средства за сопствени субјективни интереси што повторно би напоменал дека ќе доведе само до прекинување на понатамошното финансирање.

Како една нелогичност се јавува и дефинирањето дека надлежните министерства приоритет ќе дадат нан проектите со целосно обезбедени финансиски средства, како и на веќе започнатите и не завршени проекти. Пред се е нелогично да се финансираат проекти со затворени финансиски конструкции. Поради самиот факт дека тие веќе ги обезбедиле сите потребни средства. А доколку некој проект ги обезбедил сите средства потребни за негово финансирање, тогаш зарем не се поставува само по себе прашањето каква цел всушност ќе се користат овие дополнително обезбедени средства и што всушност ќе претставува ненаменско користење на истите.

Исто така, ќе се финансираат започнатите а незавршени проекти. Логично е финансирањето пред се на започнатите проекти, но мислам само по себе се подразбира дека ќе се финансираат незавршени проекти, а не и завршените бидејќи која е пак тука логиката. Ако се започнати, не значи дека и се завршени. Исто така, ова би стимулирано и општините да започнуваат проекти за кои немаат затворени консурации односно само делумно обезбедени средства, бидејќи тие ќе имаат предност во добивањето на дополнителни средства, што од страна е крајно непринципиелно однесување, и ова ќе биде особено користено пред локалните избори како одличен политички маркетинг за големото ангажирање и работење на градоначалниците, кога ќе започнуваат проекти и без обезбедени средства за нивно финализирање.

Нормално доколку политичкиот трик им успее, се што потоа им останува е да аплицираат за дополнителни средства за чиј приоритет ќе го цитираат законот. Што се однесува до надлежностите и функциите на Комисијата за следење на развојот на системот за финансирање на општините треба да се пофали определбата за ваквиот мешан состав на комисијата од различните нивоа на власта, при што доминантно учество ќе имаат претставниците од здружението, и сметам дека истиот позитивно ќе допринесе за квалитетно вршење на своите основни активности. Сепак остануваат недефинирани неколку прашања. Како на пример колку време ќе функционира оваа Комисија, како членовите на истата ќе се менуваат, како истата ќе биде финансирана. Значи треба а се дефинираат мандати за овие членови, но исто така да се дефинира дека четрите члена ги избира и именува самото здружение, додека другите три члена ги избира и именува Влада на Република Македонија, бидејќи според сегашното дефинирање на одредбата ова останува недопрецизирано.

Сепак ова се значајни точки кои треба да бидат недефинирани, за да може да се обезбеди успешно функционирање на истата. Во спротивно постои можност потенцијалните позитивности не само да се изгубат, туку и да се претворат во своја спротивност, односно да се постават членови кои потоа би работеле само за определени интереси, во услови истите да не можат да бидат сменети, и истите долгорочно ќе нанесат огромни штети.

Исто така како позитивен пример треба да се издвои фактот дека администрацијата на сопствените извори на приходи е надлежност на општините. Но, сепак постои опасност од техничка невозможност за целосно реализирање на оваа активност во сите општини со оглед на тоа дека вработените од 30 единици на

регионалните дирекции и даночни одделенија на Управата за јавни приходи ќе се преземат од општините чии што број во моментот сеуште не е дефиниран, па така иако има можност за аут цорцинг на ова активност, сепак, постои потенцијална можност од неможност за квалитетно извршување на овие активности.

Како позитивно се јавува и можноста предвидена со овој предлог на закон општините и да се задолжуваат. Сепак кога се работи за задолжување во странство треба да се биде доста претпазлив и да се консултираат и странските искуства поради влијанието што овоа би го имало од една страна на платниот биланс, на државата но и на постојниот потенцијален ризик. Исто така треба да се разгледа опцијата и задолжувањето во земјата да оди на ист начин како и задолжувањето во странство. Односно со претходна согласност од Министерот за финансии.

Кога сме веќе кај задолжувањето исто така, е нелогична дефиницијата за балансиран буџет бидејќи доколку истиот е балансиран, тогаш, зошто воопшто планираме и говориме за задолжување на општините.

Во врска со внатрешната ревизија се поставува само по себе прашањето за независноста за внатрешниот ревизор кој одговара пред градоначалникот и Советот за своето работење, а воедно е избран од истиот тој Совет на предлог на самиот градоначалник. За каква независност всушност мислел законодавецот во овој член.

Исто така, дефинирањето во ставот 3 дека внатрешниот ревизор треба да биде оспособен за примена на меѓународните стандарди е прешироко и всушност само по себе непрецизно што би се подразбирало под таа оспособеност и кој истата ќе ја цени. Сметам дека тоа треба да бидат ревизори со положен соодветен испит за овластени внатрешни ревизори.

Би сакал да обрнам внимание дека при изготвувањето на законите многу важно е да се работи внимателно и прецизно односно да не се изготвуваат законите само колку да дојдат до седница на Собранието, па ние тука да разговараме за некои технички детаљи. Впрочем во овој Предлог на закон се обилува со некои технички детаљи кои претставуваат недореченост на самиот закон.

Во врска со Комисијата за надминување на финансиската нестабилност, исто така и тука се наметнуваат одредени прашања, како што е финансирањето на истата, што е особено важно кога се има во предвид дека самата комисија преку поднесување на извештај за надминување на финансиската нестабилност всушност поднесува и Предлог за сопствено распуштање. Дали тука дефинитивно не мислите дека ќе постои и факторот на човечки субјективизам, токму поради природната

карактеристика на човекот, а тоа е егоизмот. Дефинитивно тука е присутна можноста од самостојно продолжување на сопствениот мандат.

Имено, овде треба да се дефинира дека министерот врз основа на извештаите кои редовно се доставуваат до него сам да оценува кога треба да дојде до распуштање на Комисијата.

На крајот, само како прашање ми се наметнува, бидејќи не ми е јасно зошто членот 51, кој е дефиниран кога една општина може долгорочно да се задолжува се наоѓа во преодните одредби.

Јас би имал толку сега за сега и благодарам на вниманието.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Благодаам.

Има збор г-динот Љупчо Мешков.

ЉУПЧО МЕШКОВ:

Почитувана госпоѓо потпретседателке, почитуван министер,

Кој така трпеливо и со нужно внимание ги следите нашите забелешки и дискусии околу овој навистина важен законски проект. И се надевам дека исто така сериозен пристап ќе имате во изготвувањето на втората фаза односно во финалниот текст на овој закон во кој се надевам дека барем ако не сите, еден дел од забелешките што беа искажани ќе бидат вградени во тој закон. Ако не повеќе тогаш барем оние на кои што повеќето од пратениците се навратија и ги апострофираа неколку партии.

Ако секој оној кој што имал прилика да ги прочита, одделни експерти и познавачи на фискалната децентрализација, без оглед дали се работи за домашни или странски може да види дека тие повеќето ја сметаат Република Македонија како една од најцентрализираните земји во Европа. Токму затоа на оваа седница го гледаме еден од пакетот на закони кои се однесуваат на децентрализацијата. Се разбира дека со овој пакет на закони за децентрализација Владата на Република Македонија и воопшто сите ние во Парламентот се прави обид Република Македонија да го фати чекорот на голем број на земји во транзиција кои се стремат да ги прифатат и во пракса да ги применат европските норми и стандарди во областа на локалната власт како еден многу значаен сегмент воопшто во функционирањето на државната власт. Токму, можеби и затоа сите политички субјекти и партии во Република Македонија даваат целосна поддршка на овој процес на децентрализација во кој што се разбира треба нормативно да се овозможи доближување на остварувањето на правата на граѓаните токму онаму

непосредно тие каде што живеат, а тие се доле во единиците на локалната самоуправа.

Бидејќи првиот чекор, можеби и најважен за оваа децентрализација е обезбедување на фискална децентрализација односно обезбедување на финансиски средства за реализација на надлежностите кои се пренесуваат во единиците на локалната самоуправа, затоа сметаме дека ова е најважниот чекор и токму затоа потребни се во овој закон прецизни формулации и правење на сметки на пари кои ќе обезбедат да може непречено единиците на локалната самоуправа да ги остваруваат сите надлежности и ингеренции кои им се на нив доверени.

Дека до крај на ова може би не се водело сметка е и фактот, јас како пример ќе го насочам фактот со еден закон кој што допрва треба да го гледаме а тоа е Законот за животна средина во кој што се дава можност во единиците на локалната самоуправа да формираат фондови зза животна средина без притоа како додатна нивна надлежност да се обезбедат соодветни финансиски средства. Имено, во тој закон се вели дека во рамките на изворните приходи на единиците на локалната самоуправа би можеле да формираат вакви фондови и да ја финансираат самите таа надлежност, што се разбира дека однапред зборува . . .

(Пратениците меѓу себе разговараат, а претседавачот ги опоменува со свончето).

Тоа однапред зборува дека во недостаток на такви финансиски средства, имајќи предвид дека единиците на локална самоуправа навистина имаат голем број надлежности со децентрализацијата, тие ќе бидат во финансиска неможност да формираат вакви фондови, што се разбира тоа негативно ќе се одрази на остварувањето на оваа важна задача од политиката што треба да ја водат единиците на локалната самоуправа. Значи целта на овој пример ми беше да кажам дека навистина мора да има соодветни финансиски средства, затоа што во досегашното финансирање на единиците на локалната самоуправа иако во постојниот проект се покажаа и успеси во нивното функционирање преовладувае хроничен недостиг на пари и средства, за да може целосно и успешно да ги извршуваат надлежностите што им се дадени.

Јас би сакал да се придружам на оние кои што сметаат, иако може и вака. меѓутоа, подобро ќе беше може би прво да беше Законот за територијалната организација во Република Македонија и тоа пред се заради фактот што од она што во овој закон, во фисканлата децентрализација ќе го прочитаме околу висината на средствата, парите, како ќе се формираат, критериумите за нивното доделување,

задолжувањето и сето тоа како да однапред се преаудицира колку ќе може успешно да функционираат тие општини. Како да однапред фактички на одреден начин ги зацртуваме границите и големините на единиците на локалната самоуправа. Значи, мислам дека ќе беше подобро прво да го гледаме тој закон, но како е, така е, сега дискутираме навистина за овој важен закон.

Моја сугестија, на пример во самите консултации околу овој закон и самите законски решенија, на пример во Комисијата за финансиска стабилност, или во другите органи можеби ќе беше добро да имаат поголемо учество луѓе и стручни лица од ЗЕЛС, односно луѓе од Локалната самоуправа бидејќи тие се добри познавачи, сручни за оваа проблематика и се разбира нивните сугестии и мислења би биле од корист за донесување на поквалитетни, построучни и подобри решенија.

Едно од поважните прашања, за кое што и претходни дискусанти се навратија, е изворните приходи на општините кои што доаѓаат од персоналниот данок и ДДВ. тие по Законот се спомнати како изворни, како сопствени приходи, меѓутоа со право може да се постави прашањето колку овие приходи можат да бидат сопствени приходи кога нивната наплата односно висината на уплатените средства зависи пред се од Централната администрација. Тие можеби повеќе на тој начин, бидејќи ќе зависат од Централната администрација, можеби повеќе имаат карактер на некаква дотација и затоа од тој аспект треба да се из земе формулацијата, може би и да се преиспита од членот 4 каде што тие се сопствени приходи, а фактички зависи нивната висина и се зависи од Централната администрација колку тие успешно ќе бидат и во колкав обем ќе бидат остварени.

Би сакал да кажам неколку зборови за капиталните дотации, што согласон одредбите на овој закон се определени за финансирање на инвестициони проекти. Во законот е кажано дека овие капитални дотации во приоритет ќе ги имаат проектите со целосно обезбедени финансиски средства. При тоа, ни се поставува прашањето дали во оваа ситуација не треба да има приоритет проекти кои што заедно со овие капитални дотации фактички ќе ја заокружат финансисакта конструкција. Исто така, не гледам некоја посебна причина зошто не би се навело дека приоритетните проекти треба да бидат вклучени во трогодишната програма за јавни инвестиции, бидејќи токму тоа е стратешки владин документ со што фактички се координираат јавните инвестиции во земјата.

Тука, би додал ако Владата на Република Македонија се залага за ефикасна транспарентност на распределбата на средствата од буџетот на Република Македонија на единиците на локалната самоуправа, тоа беше веќе спомнато, тогаш

веќе би требало да е јасно да ја објави и формулата како тоа на кој начин ќе се оди, а за тоа во прилог беа наведени искуствата на некои европски земји кои токму во оваа насока ја кажуваат формулата и начинот како тие ќе се распоредуваат.

Исто така, како што претходно реков, претставници односно ЗЕЛС имаше заложби, ги искажа неколку пати дека во подготвувањето на еден поквалитетен законски проект би требало да се вклучат и нејзини претставници. Тие предлагаат во онаа Комисија за финансиска стабилност на единиците на локалната самоуправа да бидат вклучени не четири нејзини членови, јас, навистина, како што претходно реков ги подржувам овие залагања на Заедницата, што водат во насока на изготвување на еден поквалитетен законски текст.

Имам забелешка во однос на работата на оваа Комисија, нејзиното функционирање, што претходно ја спомнав, во делот на известувањето каде што сега кажувам дека Владата за работата на оваа Комисија ја известува јавноста. Можеби е потрбно да има појасни и попрецизни формулации во овој дел во смисла на тоа да се стави императив дека Владата тие известувања ќе ги објави на нејзината интернет страница, или преку медиумите или на одреден начин. Значи, би можело оваа општа формулација малку поконкретно да биде прецизирана како императив и како обврска на Владата да ја известува јавноста за работењето на оваа Комисија.

Во делот на задолжувањата што се регулирани со овој закон, краткорочните би кажал неколку зборови и за долгорочните задолжувања. Се поставува прашањето зошто на пример не се земени одреден број укажувања дури и на одреден број еминентни финансиски институции, дека може општините да позајмуваат одредени финансиски средства во земјата, т.н. домашно позајмување. Се разбира, во сето тоа важна улога би имала согласноста на Министерството за финансии. Тоа, пред се од аспект што средствата на единиците на локалната самоуправа во одредени ситуации нема да бидат доволни за да финансираат одредени важни проекти, за непречено остварување на нивните функции.

Второ, се поставува прашањето зошто општините да се изложуваат на одредени поскапи заеми од домашниот банкарски систем а да не се оди на тоа општините да можат во одредени моменти да одат со краткорочни позајмици од буџетот, како што реков да можат да реализираат еден во моментот важен проект што е врзан и со една одредена динамика односно нејзино брзо имплементирање односно негово издржување.

Тоа би можело да биде прифатливо решение, затоа што на овој начин општините би го избегнале плаќањето камати, со што би омжеле да се обезбедат ефикасни брзи средства за одредено финансирање на одредени важни проекти.

Кај долгорочното задолжување предлагачот на законот нуди едно широкоградо решение каде што се дава можност за одредено финансирање на капитални средства и инвестиции за да после, на пример, со членот 51 се дадат такви критериуми што на одреден начин го ставаат под знак на прашање ваквата можност дадена во законот, а тоа е членот 51. Знаете, предвидени се права само за оние општини што најмалку 24 месеци редовно доставувале позитивни оценки за своето работење за позитивни финансиски извештаи и во периодот од две претходни години немаат неизмирени обврски. Со тоа, фактички како да се ограничува правото на единицата на локалната самоуправа за подолгорочно задолжување. Ако ги земеме предвид тие две години, тоа би дошло некаде до 2007 година, со оглед на фактот што во моментот скоро и да не постои општина што би ги исполнила овие критериуми дадени во членот 51 од законот.

Уфрлање на принципот на билансиран буџет кај општините, фактички доведува до тоа со право да се постави прашањето за задолжување односно какво задолжување би било тоа ако општините со својот буџет имаат балансирани приходи и расходи. На тој начин се појавува како непотребно, односно не би имало место за задолжување ако имаат избалансирани приходи и расходи во општината. Воопшто, се поставува прашањето зошто општините би земале кредити ако нивните приходи се избалансирани односно се еднакви на расходите што ќе ги направат општините. Фактички, суштина на задолжувањето е да се задоволи потребата од поефикасно извршување на јавните услуги што во моментот бараат поголеми расходи од приходите што централната државна власт ги распределува на општината.

Во делот на буџетската резерва, беше кажано дека се даваат преголеми ингеренции на градоначалникот, со тоа што му се дава можност тој да ја употреби буџетската резерва. Во тој дел се согласувам со другите кои кажаа дека би требале да бидат поголеми ингеренциите односно да одат исклучиво по предлог на Советот на општината, бидејќи во спротивно фактички се зголемува улогата на поединецот, на градоначалникот, а се намалува и девалвира значењето и улогата што треба да ја има Советот на општината.

Внатрешната ревизија, за начинот како се трошат средствата е важна работа регулирана со членот 37 и тука, според мене, како да е скриена одредена демагогија

во текстот на овој член, затоа што се вели дека тие ревизори се назначуваат по предлог на градоначалникот за да потоа, во ставот 4 се каже дека тие се независни во своето работење, што едното со другот не оди. Ако сакаме да ја дадеме вистинската и независна улога на овие ревизори што ќе треба да вршат ревизија на трошењето на буџетски средства, можеби и треба да се размисли нивната одговорност пред се да биде кон независниот Државен завод за ревизија и евентуално пред централната внатрешна ревизија во рамките на Министерството за финансии.

Комисијата за надминување на финансиската нестабилност на општината, да не повторувам реков дека подобро би функционирала кога членството, начинот на нејзиниот состав би биле вклучени луѓе кои се од ЗЕЛС а бидејќи активностите за решавање на заостанатите обврски на општините е речено дека ќе ги координира, со право, министерот за финансии, можеби е добро да најдоцна до крајот на 2004 година Министерството за финансии да излезе со еден конкретен план со што ќе понуди некоја можна опција во врска со ова прашање. А, можни опции би омжеле да бидат две:

Прво, наменски дотации за исплаќање на заостанатите обврски настанати во општината, сеопфатна операција за чистење на билансите на општините на тој начин што централниот буџет би издвоил средства за нивно исплаќање. Ако е ова е честа практика за решавање на заостанатите неплатени обврски кај недисциплираните буџетски корисници, тогаш зошто да не се покаже волја и разбирање и да им се одобри, на пример, еднократна помош на општините за оваа намена. Тоа, можеби, на одреден начин ќе создаде еден морален hazard, односно ќе ги охрабри неплаќачите, па затоа треба да се напомене дека ова е една важна, многу битна операција што во иднина нема да се повтори.

Второ, повисоки општи дотации од централниот буџет како награда за оние општини што минатата година ги намалиле заостанатите доспеани обврски за одреден процент, на пример за 25% што била една поблага варијанта во однос на првата.

Исто така би сакал да кажам дека заложба на Либералната партија уште години наназад беше дека дел од приходите на општините треба да бидат и дел од средствата што се собираат од концесии, од стопанисување со ловишта, со води, со подземни води, со рудници, шуми итн. Значи можеби не во целост но еден дел од тие средства секако би требало да бидат изворни приходи на единиците на локалната самоуправа. Исто така битно и наши заложби беа порано и сега се да со

пасиштата и селските утрини стопанисуваат општините односно единиците на локалната самоуправа и се што значи стопанисување и приход да бидат дел од приходните извори на единиците на локалната самоуправа.

Благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Има збор г-динот Жарко Караџоски.

ЖАРКО КАРАЏОСКИ:

Почитувана потпрезидентке, почитуван министре, почитувани колеги пратеници,

Веќе неколку дена дебатираме по однос на предлогот на Владата за донесување закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа кој што закон заедно со останатите закони што се во дневниот ред утврдени претставува дел од пакетот на закони со кои што треба да се направи децентрализација во Република Македонија. Веднаш тука се поставува прашањето дали ваков закон, поточно дали ваков комплекс на закони се потребни? Тоа е неспорно. Очигледен е фактот дека се потребни и очигледен е фактот дека Република Македонија, независно од кои причини со оваа процедура и со оваа постапка доцни.

Болна е нашата вистина дека обично, кога носиме вакви системски закони, кога носиме вакви решенија многу пати треба да слушаме некој што од страна ни кажува или да бидеме принудени со разни рамковни договори и слични на нив за да го отвориме овој пакет што денеска го разгледуваме. Тоа е фактот и тоа е вистината.

За едно потсетување, поимот децентрализација не е непознат за сите овде нас. Верувам и за министерот и за Владата, затоа што децентрализација постоеше, можеби не во Република Македонија одкако е самостојна, меѓутоа постоеше во времето на една друга држава, во времето на Социјалистичка Република Македонија во состав на СФРЈ. Таму, голем дел од оние надлежности за кои што сега ние дискутираме, во која насока треба да одат во делот на општините, беа опфатени и регулирани, а јас само би потсетил дека во тој период постоеше една децентрализација, со тоа што општините навистина беа во голем дел самостојни и преку овие мерки што сега Владата ги предлага или на некој сличен начин. Зборувам за оние сопствени извори, приходи, меѓутоа саом за потсетување во тој даночен систем, во тој комплекс на даноци општините имаа посебна даночна стапка преку која се финансираа. Во таа Федерација имаше неколку вида даонци: сојузен,

републички и општински од кои што голем дел на општините се финансираа од општинскиот данок.

Факт е дека таквиот принцип на распределба на данокот или утврдување на даночниот приход беше доста висок. Во тоа време кога можеби приходите, можеби развојот во споредба со денешниот во секој случај беше поголем, но и тоа беше огромно оптоварување за граѓаните да плаќаат три врсти даноци, па ако ги соберете сигурно дека просекот надминуваше над 35-40%. И, заради тоа, кога после 13 години одлучивме да влеземе во реформа на овој дел, да одиме со децентрализација, токму заради тоа Владата се најде на испит следејќи ги трендовите што се во европските земји, во соседните земји, следејќи ги сите оние искуства што ни ги укажаа меѓународните фондови, нивните претставници, за да се определи за едно решение кое решение може да се дефинира од повеќе аспекти. Значи, ако сега ја имам улогата на Владата или на претставник на Владата и треба да се одлучам помеѓу кој метод треба да се определиме во овој момент кога ги носиме законите, постојат неколку:

Дали ќе одиме на комплетна децентрализација, што значи дали ќе дозволиме апсолутно самостојно финансирање од страна на единиците на локалната самоуправа односно општините.

Дали таа децентрализација ќе ја ограничиме во еден нормален сразмер поточно во еден процент што можеби одговара на нивниот статус или пак ќе задржиме една додатна контрола од страна на државата, односно ќе дадеме еден простор за децентрализација, но во голем дел ќе ја задржиме улогата на креатор, поточно коректор од страна на централната власт.

Владата, читајќи ги сите овие закони што ни се предлагаат во пакет се определува за она што го кажав последно, поточно се допушта децентрализација на единиците на локалната самоуправа меѓутоа во голем дел на ингеренциите сеуште, значи Републиката или централната власт ги задржува.

Сега слушајќи ги колегите, значи скоро сите овде пратеници кои што дискутираа, па и дискусиите на матичната комисија, на другите комисији каде што беше присутен министерот, во голем дел кај многу пратеници провејува одредена дилема. Значи, едната е, Законот како што е конципиран не дава голем процент на децентрализација. Другата е, во обратен правец, се дава можеби преголема во однос на она што е реална состојба во Република Македонија. Ако мене лично ме прашате, јас мислам дека овој концепт кој што Владата го предлага, зборувам за генерален концепт, за мене е прифатлив и тоа неможе да се зборува во овој момент

кога после 13 години немаме ваков закон, прв пат го носиме, да се даде апсолутна децентрализација, значи да немаме никаква контрола врз основа на она што во општините би се случувало како последица на едни вакви закони. И тоа мора да се направи, само да не заборавиме, или да не се прашаме кои беа причините во 1991 година кога се конституираше оваа држава, кои беа причините што власта се централизира. Значи, секако дека имало оправдани причини, секако дека имало страв или опасност. Ако продолжевме во правец од онаа држава која претходно беше во одреден сојуз и да го примениме тој принцип во почетокот на конституирањето на државата, секако дека постоел определен страв и заради тоа се премина кон апсолутна централизација, гледајќи го сето она што во општините го има. Значи, до ден денеска во единиците на локалната самоуправа денеска во Република Македонија до носењето на овој закон според мене, а и според мислењето на Владата па и на пратениците, децентрализација нема, или можеби има, но тој процент е многу мал. Јас кога дискутирам во овој правец би искористил и она што заедницата на единиците на локалната самоуправа достави до нас одреден материјал со кој што прави некакви споредби, што е она што го имавме, што е она што би го добиле и какво е искуството во соседните земји, во земјите на ЕУ и тн. Доста ова се користеше од многу дискусанти за да не испадне празно ова што го дискутирам ќе мора и јас да го повторам, значи што е она битно. Еве, тука се спомнува и се зборува дека целосно самофинансирање на буџетите на локалната самоуправа нема ниту во една држава. Значи, тој е оној показател кога зборував дали треба да се прави целосна децентрализација. Владата го имала тоа сознание и сигурно дека следејќи ги трендовите на другите земји, не предложила таков закон и кај нас. Сега пак ако локлните единици, значи единиците на локална самоуправа ги прашате дали пак тие сакаат целосно, одговорот сигурно дека ќе биде, да, затоа што колку повеќе има средства, толку повеќе се самостојни.

Во земјите на ЕУ скоро 55% од приходите локалните власти ги задоволуваат од сопствените извори, а во скандинавските земји тој процент е 75% што значи дека во однос на сите овие други земји, таму е највисок. Притоа 27% се генерираат од локалните даноци, 17% од таксите, а 13% од нефискални извори како што се парични казни, камати на банкарски сметки, продажба на општествена сопственост. Значи, основни локални даноци, скоро секаде се персоналниот данок и данокот на имот. Следејќи ја оваа констатација, значи предлогот кој што го имаме пред нас горе, долу го држи овој правец. И кај нас, значи со овој предлог изворите на приходите во општините се токму така и дефинирани. Значи, во Република

Македонија помалку од 20% во единиците на локалната самоуправа генерираат приходи од сопствени извори. Фактички ние локални даноци немаме, туку тие претставуваат трансфери од централната власт на локална власт, зборувам за досега, ниту пак општините имаат некаква контрола на даночните стапки, тоа е како што е досега. Значи, појдовната основа е ако го погледнеме законот единиците на локална самоуправа согласно овој закон имаат приходи, тука е утврдено во членот 3 каде што се зборува за видови на приходи. И тука многу се дискутираше, не се спомна, јас ја користам приликата да ги спомнам, значи општината остварува приходи од сопствени извори, приходи од даноците, од буџетот на Република Македонија и од буџетите на фондовите. Значи 4 категории на приходи. Два од овие 4 наброени се под ингеренција на единиците на локална самоуправа, тоа се сопствените приходи и приходи од даноците, а колкав е тој приход се утврдува во членот 5, а од буџетот и од буџетите на фондовите утврдено е дека тие ќе се регулираат со блок дотации, со капитални и слично, каде што тука е пак улогата на централната власт која тоа ќе го утврдува на начин утврден според методологија и според потребите на единиците на локалната самоуправа. Сопствените извори се локални даноци, тоа се данокот на имот, данокот на наследство и подарок, данокот на промет на недвижности и други даноци, потоа доаѓаат локалните такси, локалните надоместоци, приходите од сопственост, дел од приходите на персонален данок за кој што слушнавме многу дискусии дека е мал, висок е, мала е ставката, висока е ставката, но тоа е дискусија за која што секој пратеник има право да зборува, а нормално Владата да ги слуша и да оцени која е таа ставка, која ќе ја примени во конечната верзија. Потоа приходи од самопридонес, парични казни, од донации и тн.

Јас би сакал да потенцирам една работа, значи не сакам да гледам на овој закон како закон кој што е конечна верзија доставена до нас и токму заради тоа е ова прва фаза, што значи дека можеме да зборуваме во правец на слободно искажување, значи се во поглед на она што сметаме дека е добро или лошо, а Владата веројатно и од овие наши дискусии но и од дискусиите и од забелешките кои што понатаму ќе следат во јавната расправа, веројатно нешто можеби ќе искорегира, можеби не, тоа ќе го видиме во втората фаза. Но, се надевам дека простор и место има. Тоа е едната страна. Втората страна која што ме загрижува и за која што ме става да бидам скептик дека ова што ни е предложено како текст нема да трпи кој знае каква измена, токму е изјавата на министерот кога на Комисијата за финансирање и буџет истакна еден податок каде што кажа дека

суштината на овој закон, значи овој закон е конципиран и направен во рамките со сиот оној пакет кој што го имаме, меѓутоа, директно врзан и со законот за територијално организирање на единиците на локалната самоуправа. Што значи она што Владата ни го предлага со 62 плус Скопје 63 општини за да тие се финансираат и за да имаат приходи како што се утврдени со овој закон, значи овој закон е во директна врска со таквиот предлог. И тука почитуваниот министер искажа една своја констатација дека доколку се случи во расправата по законот за територијална организација и до самиот ден на расправата или можеби до онаа втора фаза да се случи проектираниот број на општини да порасне со неznam колкав број, меѓутоа, секако повеќе од она што е предложено дека во таа ситуација овој закон веќе ќе се доведе во прашање онака како што е конципиран. Ако грешам, почитуван министер, можете да ме исправите, мислам дека така кажавте. Исто така, искажавте дека овој закон не може да ги следи, поточно не може на некој начин да ги храни, или било како, малите општини. Што значи дека во рамките на она што е предложено, малите општини се окрупнуваат со нивното здружување и спојување и само во тој правец може да опстојува овој закон. Тука е токму мојата дилема. Затоа овде некој постави прашање, дали можеби требаше овој закон да го гледаме како прва точка, значи дали требаше прво да утврдиме колкав е бројот на општините за да знаеме дека овој концепт доколку се установи и утврди и изгласа закон со 63 општини па да знаеме дека ваквиот концепт треба да оди аналогно на него, или пак обратно, ако се случи измени во правец на начинот на финансирање тоа што веројатно би требало да се прави измени во организацијата на единиците на локалната самоуправа. Мислам тоа е тоа што како забелешка го дискутиравме на Комисијата.

Исто така, да се вратиме сега на текстот на законот, доста дискутабилно, она што е новина во суштина на законот, новината е токму во делот во членот 5 каде што се спомнув приходи од персонален данок на доход, значи дел од персоналниот доход кој што досега го немале општините, сега станува нивни приход. А инаку да не забораваме дека општините и досега се финансираа од сопствени приходи во рамките на оние другите, данок на имот, данок на наследство, данок на подарок. Така што тоа не е некоја новина, има таму само некои измени кои што се новина, меѓутоа во суштина единиците на локалната самоуправа се финансирале и досега од тоа. Значи, главната новина, главното отстапување од досегашната пракса е токму во членот 5, приходите од персонален данок. И сега тука Владата се определува на чекор приходите од персоналниот данок на доход наплатени во тековната година што значи на крајот на годината се распоредуваат по општини и

тоа 3,1% од персоналниот данок на доход на лични примања од плати од физички лица наплатени во општината во која се пријавени со постојано живеалиште и престојувалиште и 100% од персоналниот данок на доход од физички лица кои се занимаваат со занаетчиска дејност, а кои се регистрирани согласно Законот за занаетчиска дејност. Значи доста дискусија одеа во правец дали овој процент е доволен, дали е минимален или пак можеби е максимален. Ако ги прашате единиците на локална самоуправа, значи сите оние градоначалници, совети, претставници на совети, сметам дека во најголем дел искажаа резерва во поглед на процентот и сметаат дека тој е мал, дури имате видувања дека комплетно целиот персонален данок треба да биде извор на единиците на локална самоуправа, значи не да се одвојува 3,1%, туку комплетно да биде нивни приход, затоа што во најголем дел тука и ги остваруваат правата според постојаното живеалиште и престојувалиште. Сега ако тоа се направи се доведуваме во она што претходно го кажав. Значи, дали треба да одиме со комплетна децентрализација или да задржиме одреден дел од централната власт како коректив на локалната самоуправа. Она што можам да го кажам како забелешка е тоа што можеби Владата требаше да ни достави една анализа малку посеопфатна кога зборуваме за овој процент, значи колкав би бил тој приход, колку тоа би значело да речеме иако тоа можеме сами да го утврдиме, меѓутоа не би било лошо да ги имавме во прегледот како една анализа. Значи, од проектираните и наплатените персонален данок согласно, еве да го земеме буџетот од 2002 година колкави беа тие или пак проектираниот буџет кој што сега го донесовме за 2004 година, значи од тие проектирани 3,1% колку би значело да го добиевме во еден математички износ и овој другиот од 100% за да имавме претстава што фактички колку добиваат и дали е тоа доволно, или не е доволно. Значи една таква анализа би била погодна за посеопфатна дискусија. Факт е дека тоа го немаме, но сигурно дека Владата го има тоа на знаење и веројтно кога се одлучила на еден ваков процент водела сметка дека тој процент е можеби доволен во ова време кога се носи законот, а евентуално со тек на време, со изминување на одреден период можеби ќе има и корегирање. Јас сум тука убеден и се надевам, независно која влада и кој министер ќе биде дека ако е ова почетен чекор, а го третирам како почетен чекор затоа што еднаш треба да почнеме во фаза на децентрализација дека во иднина секако дека овој закон како основен закон ќе трпи измена и секако дека ќе се движиме во оној правец на поголема децентрализација и поголема самостојност на единиците на локалната самоуправа. Тука се и приходите од самопридонес кои што и до сега беа приходи на општините, приходи од донации,

потоа имаме дотации од Буџетот на Република Македонија и буџетите на фондовите како наброени видови приходи од даноци, наменски дотации, капитални и блок дотации и тн. кои што овде доста ги дискутираваме.

Членот 9 е тој дел каде што исто така е една голема новина, приходи од даноци каде што сега во сопствените приходи општините добиваат 1% од вкупно наплатениот данок на додадена вредност остварен во претходната фискална година. Сега ако дискутираме зошто е 1%, зошто не е 2% или 3%, јасен е ставот и на Владата, но не само на нашата влада, веројатно и на било која друга влада која пристапува кон носењето на еден ваков закон, не постои земја и не постои држава која што така лесно би се откажала, односно така лесно би дала дали тоа на единици на локална самоуправа или на некој друг дел од изворите кои што се можеби најглавниот извор во приходот на буџетот на Република Македонија од една страна, а од друга страна имајќи во предвид се што овој буџет го поднесува и го трпи и треба да го финансира во делот на расходната страна. Што значи дека тоа е појдовниот основ 1% сега засега, понатаму ќе видиме доколку се подобрат состојбите тој можеби и ќе се зголеми. Што е дискутабилно во тој дел е она што се кажува во ставот точка 3 каде што се спомнува дека распределбата на приходите од даноци се врши според критериум по жител и други критериуми утврдени со уредба за методологија донесена од Владата на Република Македонија. Тоа прашање беше доста дискутабилно не само од нас како пратеници, она што имав можност да го слушнам и од претставниците на единиците на локалната самоуправа е тоа што тие искажуваат забелешка дека токму тука е централизираниот дел, значи сепак Владата зазема став дека со уредба ќе ги реши тие прашања и критериум ќе биде според жител и тн. Значи, затоа кажувам дека оваа расправа е токму во тој правец да се укаже до Владата на сите оние забелешки кои што ги има и од нас, но ги има и од јавноста. Така што секако дека кога ќе ни дојде онаа втора фаза ќе има простор ако ништо друго барем да ни дообјасни и да ни каже што од тие забелешки е прифатливо, што не, и тн.

И членот 11 и членот 12, па и членот 13 се во суштина новина како што е и целиот закон, дискутабилен е доста членот 11, значи капиталната дотација која се користи за финансирање на инвестициони проекти. Токму тука е сега можеби да речам еден од поглавните проблеми. Секоја една општина ќе сака да има поголема улога во делот на инвестиционите проекти и секоја една општина има потреба од таа работа. Владата се решава дека надлежните министерства и фондови при распределбата на капиталните дотации приоритет ќе даваат на проектите со

целосно обезбедени финансиски средства и на веќе започнатите, а незавршени проекти.

Контролата спаѓа во делот на надлежните министерства и фондови заради наменското користење. Значи тука сеуште е доминантна улогата на централата власт и можеби е тоа и оправдано. Ако се остави сега на единиците на локалната самоуправа да располагаат со такви средства самостојно може да ни се случи во Република Македонија да имаме една шарена слика, значи која е побогата, која има поголем извор во тој правец да биде и поразвиена наспроти други кои што можат да останат во една тотално сива и бледа состојба. И токму заради тоа Владата мора да го задржи тој дел, тој коректив каде што во секој случај ќе ги селектира средствата таму каде што смета дека се потребни.

Блок дотациите, јасно ни е дека блок дотациите, согласно на она што е зацртано во овој закон, а и согласно што е зацртано во политиката на Владата, се неминовни, затоа што од една страна се јавува скептицизам и опасност, проблем кој што сме го дискутирале во многу правци. Значи, секако треба да се остави на општините сами да го финансираат комплетно, сами да го финансираат образованието, социјалната заштита и тн. и тн., навистина ќе се јави една опасност од моментот кога се носи овој закон, како тоа тие ќе се справат сами. И, повторно ќе се најдеме во проблемот дека некоја општина можеби ќе го истрае тој притисок, но додека друга, која нема таков приход, нема таков прилив, може да се најде во ситуација да не може да ги финансира токму оние точки кои во законот за локална самоуправа се утврдени како надлежност на општините. Заради тоа е потребно со блок дотации од централниот буџет да се финансира и во тој правец, особено во делот на здравството и во делот на образованието.

Членот 15 - Комисија за следење на системот на финансирање на општините. Значи, Владата е таа која ќе формира комисија која ќе го следи развојот на системот на финансирање.

Доста дискусии имаше околу делот 4, каде се зборува за задолжување на единиците на локалната самоуправа. Тука се спомнува краткорочно, долгорочно задолжување, но и генерално што значи задолжување и се кажува што и како може да се задолжува. Значи, во основа, сепак Владата е таа која преку своите ингеренции што ги има, таму каде што се знае дека само со согласност на министерот за финансии треба да се даде одредено задолжување. Според мене, ваквите решенија во овој момент се и оправдани. Не можете вие слободно да пуштите денес да се задолжува секој како ќе му трекне, затоа што ќе се доведеме во

една состојба, повторно да кажам она што го кажав и претходно, да ни се случи тотален различен приод кон тоа прашање и одредени општини да дојдат во одредени задолжувања, а други да не дојдат. Во секој случај, тука мора да имаме централизиран приод.

Почитуван министер, оние забелешки што голем дел од пратениците ги искажаа во делот на членовите, поединечно член по член, каде сметаме дека треба да се смени одредена работа, каде не. Еве во интерес на времето не би сакал да го повторувам тоа, сигурно го слушнавате тоа, имате извештај од комисијата. Во најголем дел тоа оди во правец дали треба градоначалникот сам да биде потписник на сметка, дали, покрај него, за одредени проекти треба да има уште едно лице или две, само заради поголема контрола. Понатаму, во делот на ревизорите, дали оној кој ги бира треба и а ги контролира. И да не ги повторувам сите други работи што ги искажавме. На таквите забелешки и јас се придржувам, а сметам дека вие како претставник на Владата ќе го имате предвид кога тоа ќе го изготвувате во следната фаза.

Инаку, се на се, да ја скратам мојата дискусијата, само да се вратам на член 45, се отвори прашањето и на комисијата каде се зборува, најмалку 90% од вкупниот број на општини во кои живее најмалку 90% од населението и тн., процент кој што е многу висок, дека тоа нешто треба да се корегира. Значи, се на се, со овој закон, а и со другите што следат, процесот на децентрализација во Република Македонија се отвора, јас се надевам дека овој закон ќе биде поддржан и се надевам дека во почетокот ќе ги даде оние резултати кои ги посакуваме, но очигледно е дека и овој закон а и сите оние кои следат треба да го положи испитот на времето, како ќе се одвива, па и практичното применување, така ќе треба да се дополнува или изменува.

Благодарам на вниманието.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Сега е точно 14,00 часот и давам пауза до 15,00 часот.

(По паузата седницата продолжи со работа во 15,10 часот)

Има збор господинот Коце Трајановски.

КОЦЕ ТРАЈАНОВСКИ:

Почитувана потпретседателке, почитувани колеги пратеници,

Јас сум еден од последните дискусанти од ВМРО-ДПМНЕ.

На дневен ред го имаме предлогот за донесување на закон за финансирање на единиците на локална самоуправа, еден од првите закони од пакетот на закони за децентрализација. Тој е во прва фаза и добро е што е во прва фаза, ќе овозможи сите наши забелешки предлагачот уште еднаш да ги разгледа, нормално и по јавната расправа која ќе следи после собраниското донесување на првата верзија, така што во втората верзија се надеваме дека ќе имаме закон во кој ќе бидат вклопени оние размислувања што Министерството смета дека ќе бидат како подобрување на текстот.

Причините поради кои се донесува овој закон се многу јасни. Инаку, после донесувањето на законот за локална самоуправа, мислам беше јануар или февруар 2002 година, ова е еден од позначајните закони кој ги уредува рамките на добар дел од законите што следат, за децентрализацијата и овој закон не е толку популарен, во јавноста барем нема такво внимание за него каков што има за законот за територијална поделба и разграничување. Меѓутоа, ова е еден од суштинските закони кој многу влијае како ќе бидат општините понатаму, територијално конципирани и нормално ќе влијае и на законот за даноци на имот, законот за комунални такси, за административни такси, како и законот за градот Скопје.

Во рамките на Уставот на Република Македонија, во локалната самоуправа граѓаните имаат право да учествуваат и да управуваат со јавните работи и единицата на локалната самоуправа е самостојна во вршењето на надлежностите утврдени со Уставот.

Исто така, согласно член 114 од Уставот на Република Македонија, единиците на локалната самоуправа обезбедуваат средства од сопствени извори и средства обезбедени од буџетот на Република Македонија, или директно од буџетот или преку државните фондови, исто така и од донации кои можат да ги приберат општините и со кои можат слободно да располагаат.

Исто така овој закон треба да биде во согласност со Европската повелба за локалната самоуправа што е ратификувана од страна на Република Македонија и која треба да претставува дел од внатрешниот правен поредок на Република Македонија и не може со закон да се менува. Инаку, во таа повелба се гарантира висок степен на локална автономија и непосредно учество на граѓаните во управувањето со јавните работи. Колку овој закон ќе успее да го овозможи тоа, ќе видиме после неговото донесување и ние со нашите дискусии во тој правец сакаме да дадеме поголем придонес истиот да биде поблиску до Европската повелба за локална самоуправа.

Со законот за локална самоуправа, со членот 22, на единиците на локална самоуправа треба да им се обезбеди финансиска самостојност, односно сопствените приходи со кои единицата на локалната самоуправа самостојно ќе располага. Во тој контекст е правен и овј закон. Има и други одредби од законот за локална самоуправа кој исто така се основа за донесувањето на овој закон. Значи, според овој закон единиците за локална самоуправа ќе остваруваат приходи од сопствени приходи, приходи од донации, од даноци, од буџетот на Република Македонија и од буџетите на фондовите.

Јас ќе дискутирам конкретно по законот и ќе се обидам на одредени членови од законот да дадам свое видување. Имено, ќе почнам со членот 4 каде што вели сопствени извори на приходи.

Како сопствени извори на приходи се локалните даноци, тоа се: данокот на имот, данокот на наследство, данокот на промет на недвижности и други локални даноци. Инаку, за овие локални даноци има и посебен закон кој ќе биде следна точка на дневен ред на оваа седница и во кој подетално се разработени овие.

Јас само би сакал да напоменам дека и до сега овие даноци се собираа и ги собираа подрачните единици на Управата за јавни приходи. При тоа како имот се смета земјоделското земјиште и тоа приватното земјоделско земјиште и државното. При тоа сакам да напоменам дека приходите, по основ на овој данок на имот, како земјоделско земјиште, претежно кај селските општини, оние кои имаат земјоделско земјиште и таа вредност не е многу голема, просечно е околу 30 евра по имател на земјоделско земјиште и претставува една од основите за финансирањето на единиците на локална самоуправа. Она што сакам да го потенцирам е дека постојат големи површини на земјоделско земјиште што е во државна или општествена сопственост, кои се многу узурпирани и до колку се даде целосно да ги собираат тие даноци единиците на локална самоуправа и кои ќе им претставуваат важен елемент во нивното финансирање, сигурно ќе изнајдат начин сето ова да го регулираат, така што не постои узурпирано земјиште на кое не се плаќа данок.

Исто така би сакал да кажам за концесиите или за плодоуживање на државното земјиште што голем број на земјоделски задруги, фирми или комбинати го имаат. Меѓутоа, сакам да кажам дека данокот од овие концесии треба да го сбира локалната самоуправа. Тоа не е предвидено со овој закон. Значи, ова е сугестијата. И многу колеги кои дискутираа по овој закон, исто така го сугерираа тоа, бидејќи има голем број на општини на кои овој приход ќе им биде многу важен во нивното егзистирање. Тој имот се наоѓа во нивна непосредна близина, во рамките на

нивните општини, меѓутоа, тука го собира голем дел државата. Можеби не мора целосно, меѓутоа треба да се определи добар процент кој треба да остане на локалната самоуправа и сметам дека тоа ќе биде еден од аргументите за опстојувањето на голем број општини каде, бидејќи не е оваа стапка од финансирањето на единиците на локална самоуправа, со тоа тие стануваат финансиски неиздржливи како општини. Затоа сметаме дека не треба да им се одземе ова право. Тука има шуми, пасишта, сепарации. Еве јас само би споменал во скопско, во поранешната изборна единица 65 од која без избран како пратеник, тоа е општина Петровац, општина Илиден и општина Гази Баба. Значи, има неколку сепарации, барем две - три сепарации во општина Петровец што Водостопанство "Вардар" ги држеше, едната е во Катланово, другата е во Горно Коњаре, кои исто така доколку постојат како данок за општината, сметам дека ќе биде значаен фактор во финансирањето на таа општина. Исто така и во општина Газ Баба по левата страна на Вардар има сепарации кои би требало, тие концесии ако веќе не ги дава општината, во тој случај барем да има дел од данокот кој треба да го плаќаат тие кој ги користат овие сепарации. Исто така земјоделско земјиште или земјоделските комбинати што се наоѓаат во атарот на општина Петровец, општина Илинден, Гази Баба, Бутел. Сето тоа треба да биде од значајните фактори. Понатаму каменоломи, како тој што го има во Петровец, исто така во општина Чучер Сандево, рудникот Бањани што исто така како природно богатство би требало од тоа да припадне и на општината и со тоа ќе се придонесе за опстојување на таа општина и нормално за нејзиниот развој.

Во Законот за даноци на имот во кој се дадени овие три имоти, значи данок на имот, данок на наследство и подарок, данок на промет и недвижности, има одредени проценти. Јас не би сакал да дискутирам за нив, меѓутоа би сакал да кажам дека добро е што тие се лимитирани и треба да бидат лимитирани. Значи, дискусијата ќе покаже понатаму дали овој процент е добар. Меѓутоа, исто така е значајно да не се дозволи на општините да гезнерираат нови даноци, што е најлесниот начин за доаѓање до финансиски средства, напротив, треба да се оди што повеќе на тоа општините да привлекуваат што повеќе инвестиции за мало стопанство и приходите да им одат по тој основ, а не по најлесниот начин, по распишување на даноци за одредени работи што ќе се собираат од граѓаните и општините.

Како втор сопствен извор се локалните такси, комуналните такси и административните такси, како најзначајни. И двете и до сега општините ги собираат.

При тоа, дел од овие, особено комуналните такси, исто така одеа преку управите за јавни приходи, особено беше значаен оној привремен престој, за реклами на фирми што исто така е значајно, понатаму користење на возила, значи дел од процентот оди во општините, како и користење на јавното осветлување, исто така има такса која доаѓа во буџетот на општината и тоа се користи за развој на соодветната немена од која и се собрани овие средства.

Исто така сакам да напоменам дека административните такси кои сега се собираат во општината и кои се предвидени со посебен закон, јас не би сакал понатаму да ги елаборирам, меѓутоа не би требало да бидат толку високи, да не испадне дека граѓаните многу тешко проади висината на административните такси, ќе го остваруваат своето право и своите потреби во единиците на локалната самоуправа.

Во членот 5 исто така предвидени се приходи од персонален данок. Досега тоа беше регулирано со законот за ограничување на приходите на општините. Ова не е кажано ниту во објаснувањето, ниту во текстот на законот. Јас претпоставувам дека ова е сооднос, идентично со она што беше, или пандан на она што беше од законот за ограничувањето на приходите на општините. Така да и овие средства беа предвидени и ги добиваа општините, согласно овој закон, со тоа што сега експлицитно се кажани преку 3,1% од персоналниот данок на доход на личните примања. Дали овој процент е добар или е малку, имаше повеќе видувања и јас мислам дека треба да се размисли за негово делумно покачување. Инаку, тука во објаснувањето пишува дека е зависно од пријавеното постојано место на живеење на вработените и сметам дека е добро таквото решение.

Притоа, оние општини во кои што се наоѓаат фирмите во кои што работат вработени од друга општина можеби не е стимулативно бидејќи овој данок оди во местото на живеење, не е стимулативно за прибирање на нови инвестиции или развој на фирмите, меѓутоа тие добиваат по основ на други даноци од фирмите кои што егзистираат на таа општина, така да не мора овој данок да биде, да не речам мотивирачки за единиците на локалната самоуправа тамукаде што вработените не живеат во таа единица за локална самоуправа.

Инаку она што се однесува до занаетчиска дејност, тука не е децидно кажано дали е по местото на живеење на тие кои што ја обавуваат таа занаетчиска дејност или пак е по местото каде што таа занаетчиска дејност се обавува или е регистрирана.

Сметам дека ова ќе биде регулирано во следната фаза затоа ги кажувам нашите забелешки. Инаку, она што сакам исто така на почетокот можеби требаше да го кажам генерално за овој закон, за овие пакет на закони од децентрализацијата е тоа што сега се прави една огромна промена, огромна во смисла на следното. Значи, се менуваат границите на единиците на локалната самоуправа. Се даваат нови надлежности на единиците на локалната самоуправа и се предлага ново финансирање на единиците на локалната самоуправа. Значи, по мое видување грандиозен проект кој што навистина ќе биде многу тешка неговата имплементација и ќе има многу недоречености со самиот став што е овој многу обемен проект и можеби ќе беше подобро доколку не се менуваат границите туку во постојните граници на општините да имавме нови надлежности во новиот закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа, согласно Повелбата за локалната самоуправа на Европската Унија и согласно новите надлежности да биде новиот закон за финансирање.

Мислам дека ќе останеа и многу полесно ќе беше, вака тргнавме во еден многу капитално радикален проект кој што и временски е многу краток, некој ќе рече година дена се зборува, меѓутоа искуствата кажуваат дека одредени држави и во ЕУ кои што се апликанти, кои што ќе влезат во ЕУ ова го прават повеќе 5, 6 години. Значи, не е оваа материја така едноставна и така е детерминирана за да можеме фронтално да тргнеме и одеднаш со еден пакет на закони ова да го уредиме. Јас верувам дека ќе има многу проблеми, дека многу од тие ќе се решаваат во од и треба да се решаваат бидејќи времето не притиснало, сме требале порано да го работиме тоа, го плаќаме цехот на нашето неработење во оваа област, меѓутоајас изразувам одреден сомнеж дека сето она што ниесме го предвиделе целосноне сме го предвиделе и сето она што сме го предвиделе дали така ќе се оствари. Меѓутоа, добро е да се оствари еден огромен процент 80% би рекол првично и тоа сепак би значело, според мене и успешност на овој проект.

Предлагачот, Владата треба да биде максимално отворен према сите предлози кои што доаѓаат по овие закони бидејќи сепак овој закон, пак ќе кажам поради нивната комплексност.

Членот 5, како што кажав, беше околу персоналниот данок кој што е 3,5%, а исто така и приходите од даноците, тоа е данокот на додадена вредност кој што се предлага 1% од тој данок на додадена вредност да оди за единиците на локалната самоуправа. Се претпоставува дека со овој данок, со овој процент ќе се соберат околу 200 милиони денари. Дали е тоа малку или многу ќе каже времето. Тоа што

сакам да кажам, да го потенцирам, тоа многу мои колеги го потенцираа. Во ставот 3 се вели распределбата на приходите од даноци се врши според критериуми по жител и други критериуми утврдени со Уредба за методологија донесена од Валдата на Република Македонија .

И досега имаше распределба на овој тип на даноци и тоа беа со тоа што општините ги добиваа во зависност од бројот на жители 80%, 10% од бројот на населените места и 10% од големината на територијата која штоја имаше општината.

Има многу дилеми, мојот предлог е дека ова треба да се промени бидејќи очигледно е фаворизираат општините кои што имаат голем број на жители и мал простор, а сето тоа како последица може да доведе до една централизација на бројот на жители во Република Македонија и да речам миграцијата која што сега сите знаеме, мислам дека тука консензуално сите ќе се сложиме дека е многу неповолна за Република Македонија од аспект на распространетост на жителите по просторите на нашата Република и затоа би требало овој процент да се промени за да би можеле ние во иднина да очекуваме овие општини кои што имаат голема територија , а мал број на жители и мал број на населни места да добијат поголем број на средства со кој ќе ги подобрат инфраструктурните состојби во таа општина и ќе овозможат во крајна линија враќање на населението преку сточарска, прекуземјоделска дејност и понатаму преку инвестиции кои ние понатаму ќе ги стимулираме.

Инаку, ноторен е фактот дека нашите села за овие изминати децении , буквално беа опустошени.

Исто така сметам дека предлагачот ќе го разгледа овој предлог, Предлогот може да биде 50; 25; 25. Инаку, она што сакам исто така да напоменам дека со донесувањето на овој закон можеби се немало време, неznam, меѓутоа не се направени стимулации врз основа на ваквите законски проекти за секоја општина поодделно што би значело прибирањето на даноците и финансирањето по секој од овие елементи кои за финансирање колку секоја од општините би можела да собере финансиски средства за да би виделе ние дали таа општина може да опстои или не може да опстои.

Можеби Министерството има такви анализи, меѓутоа на нас пратениците не ни беа предочени, макар и синтетизирани, не мрва да бидат во аналитичка форма, можеби така материјалот би бил многу голем, меѓутоа би требало да ни дадат некои показатели за да би можеле ние да дискутираме сега овде од аспект на бројки иако

сите градоначалници, всушност само тие кои што општините им се укинуваат се потрудија да достават до пратениците материјали, анализи и елаборати како нивните општини можат да опстојат, меѓутоа тоа е по една друга страна, по страната на тој што е засегнат.

Би требало минситерствата како предлагач за вака значаен закон, капитален закон кој што значи нов начин на живеење во Република Македонија да се потруди овие анализи да ни бидат достапни.

Инаку, во членот 10 се вели “наменска дотација” и досега овие средства доаѓаа во општината, меѓутоа тие доаѓаа прекуфондовите за магистрални и регионални патишта, значи, сепак, и овде е предвидување дека отаму се овие средства и тие треба наменски да се користат. Значи, овие средства не се нешто ново, нова е само формата и фразологијата на која што овие средства се повикуваат, можеби треба и децидно да се каже или во објаснувањето да беше напомнато за да би знаеле ние да правиме споредба .

Инаку тоа што беше претходно кажаново членот 9 приходи од даноци сметам дека , ќе се вратам малку назад, дека практичнокритериумите или Уредбата не би требало да ја донесува Владата туку треба да биде составен дел на овој закон како би можеле општините да знаат однапред зошто уредбите од Валдат а може често да се менуваат и поне се транспарентни во нивното менување. Доколку биде во закон , во тој случај има една поголема основа и мислам дека ќе биде малку поцврсто регулирано.

Она што се однесува до членот 11, тоа е капитална дотација и во првиот став се вели “ капиталната дотација се користи за финансирање на инвестициони проекти” , мислам дека и досега го имаше тоа и тоа беше преку Бирото за недоволно развиени подрачја, доколку грешам пак би сакал предлагачот тука да ме предупреди.

Исто така во членот 2 се вели “надлежните министерства и фондовите при распределба на капиталните дотации приоритет ќе даваат на проектите со целосно обезбедени финансиски средства на веќе започнати и незавршени проекти”. Сметам дека можеби е грешка ова целосно обезбедени финансиски средства, бидејќи не би требало да има дополнително, а она што значи за веќе започнати, јас тука се сложувам дека општините би требало во одредени проекти веќе сами на почетокот да имаат издејствуано одредени средства да го започнат тој проект, па со дотациите како што е досега од Бирото за недоволно развиени подрачја, а сега како капитални дотации за да би можел да се заокружи тој проект како што впрочем ние сме често

сведоци и на странските дотации кои што велат да ние ќе финансираме одреден проект, меѓутоа доколку државата Република Македонија тој проект веќе го започнала, веќе има нешто инвестирано, да речам одреден процент 30 или 50%, во тој случај тие го дофинансираат да би можеле да кажат со средствата коишто ги даваат дека тој проект е завршен.

Инаку тоа се трга од праксата дека понапред се давале за проекти кои што воопшто немале никаква почетна финансиска инекција и во тој случај многу проекти од странски донации останале незатворени иако тие по неколку пати финансираа. На овој начин сакам да кажам дека е добра определбата на веќе започнати проекти, на веќе започнати а не довршени проекти.

Во членот 12 се вели “ блок дотации” и ова е новина. Новина е и како надлежност и како финансирање. Значи, како надлежности тука се согласно на член 22 од Законот за локалната самоуправа, тука се за културата, за заштита на деца, за социјална заштита, за образование и за здравствена заштита.

Исто така тука се вели дека со Уредба или со методологија Владата на Република Македонија ќе го определи користењето на овие средства. Сметам дека и овде би требало доколку е можно, јас сметам дека е можно, да биде вклопено во законот, она што сметаме дека ќе биде одредено со Уредбата за финансирањето на овие надлежности во локалната самоуправа и ако и тие ќе можат, понатаму законот не би требало да се смета за нешто кое што е неменливо. Значи се нешто се менува.

Можеби и од моите колеги тука имаше забелешка дека противпожарната заштита како надлежност не е ставена за финансирање. Мислам дека е значајна. Сведоци сме на многу пожари кои што се случуваат во локалната самоуправа, не е ставено овде во единиците за локалната самоуправа, ќе треба во објаснението да се каже дали тоа значи дека таа надлежност ќе треба единиците за локалната самоуправа зависно од своите финансиски резерви сами да го организираат и да го проектираат за да би можело тоа да се обавува. Меѓутоа, како дејност исто така сметаме дека треба да бидат задоволни.

За поздравување е што има Комисија за следење финансирањето на општините. Мислам дека таа треба да постои. Јас исто така би кажал дека она што се однесува за локалната самоуправа од аспект на тоа што многу често и во сегашното функционирање на локалната самоуправа, многу често имаме блокирање на советите на локалната самоуправа со градоначалниците во смисла кога не можат да го усвојат ребалансот на Буџетот или Буџетот за соодветната година. Ова е

решено во членот 41 во ставот 5 каде се вели “доколку и по втор пат Советот не го усвои ребалансот градоначалникот е овластен за негово извршување “ со претходно што градоначалникот Буџетот го дава до Министерството за финансии, тоа го враќа назад со измени и дополнувања, се става на Советот и доколку Советот повтор пат не го усвои, во тој случај градоначалникот е овластен за неговото извршување и со тоа мислам на некој начин постојната состојба на општините кои што многу често беа блокирани, бидејќи како што знаеме градоначалникот многу често е од една политичка партија, мнозинството на Советот е од друга партија, независно кој од која, во тој случај многу честопати настануваше блокирање на тие совети.

Она што значи за задолжувањето на општините, задолжувањето во странство, јас би искажал резерва околу тоа задолжување бидејќи не е нагласено доколку општините се задолжат во странство кој ќе биде гарантот на тоа задолжување и кој ќе го плаќа тоа задолжување доколку општинта не може да го плати. Исто така многу често се менуваат општинските раководства и може да настане случај тој вентил да биде епробиен и злоупотребен меѓутоа можеби би требало да постои некој лимит со што би се ограничиле градоначалниците за она што се зборува за задолжувањето во странство.

Исто така за кадровската екипираност се преземаат одделенијата на министерствата за финансии, се преземаат одделенијата на Управата за јавни приходи кои што се наоѓаат во соодветните општини. Притоа особено треба да се гледа за Управата за јавни приходи, тие досега беа подредени на одредено министерство, тоа е Министерството за финансии, нивниот начин на работа, нивното размислување, беа сосема поинаку ориентирани, додека сега треба да бидат ориентирани према општинската администрација и треба да бидат ориентирани према градоначалникот, Советот на општината и на тој начин треба да гледаат што повеќе финансиски средства да собираат, а не како досега многу често тие беа повеќе заинтересирани околу тоа како Управа за јавни приходи, зборувам, не беа заинтересирани за собирањето на тие даноци.

Тука јас исто така би сакал да проговорам за Градот Скопје, во овој закон Градот Скопје воопштоне е спомнат. Инаку, исто така имаме точка на дневен ред на оваа седница по територијалната организација на Република Македонија, го имаме законот за Град Скопје. Таму се предвидува постојнит еопштини во Градот Скопје да гинемаат истите надлежности и истите права како што ги имаат останатите општинисогласно овој закон туку ќе го има само Градот Скопје. Би сакал да спомнам

дека Уставот не разликува два типа на општини, значи, имаме само еден тип на општини и затоа сметам дека не е добро што на општините во Градот Скопје им се одземаат нивните надлежности, соодветно на тоа во смисла на овој закон за финансирањето на единиците на локалната самоуправа, значи не се предвидува општините во Градот Скопје да можат даноците и слично да ги прибираат согласно на овој закон туку во членот 26 од Законот за Градот Скопје се вели: “ распределбата на средствата остварени од изворите на приходите на Градот Скопје помеѓу Градот Скопје и општините во Градот Скопје се врши според формула утврдена со претходно усогласување меѓу Градот Скопје и општините во Градот Скопје.

Сметам дека на овој начин Градот Скопје кој што има повеќе од 500 илјади жители ќе биде даден на управување на една личност како градоначалник, не зборувам од која политичка провинција ќе биде, меѓутоа во секој случај ќе настане, според мене, и според нашата пратеничка група, поголема централизација на власта од колку што ја имаме сега.

Бидејќи на овој начин општините, ако го погледнеме и таму законот, се вели дека предлагаат, иницираат, прават програми, меѓутоа, се во согласност со градот Скопје. Значи се става уште една тарифа, уште едно скапило во остварувањето на нивните права и на овој начин јас не знам зошто се наречени како општини во градот Скопје, бидејќи според надлежностите тие не се општини. Вака испаѓа дека имаме два типа на општини, општини во градот Скопје и сите останати, вклучително и градот Скопје, што немаат исти надлежности, согласно овие закони тие ќе бидат некои квартави кои врз основа на задолжување на градот Скопје треба да го извршуваат тоа. Меѓутоа, би кажал од искуство дека со постоењето на овие 7 општини во градот Скопје, на некој начин, сите општини дадоа голем придонес во развојот на своите општини и праксата од 1996 до сега тоа го покажа. На овој начин сметам дека ќе се вратиме чекор назад и сигурно повторно ќе мора да реагираме. Не знам зошто вака е предложено, можеби е поради некои европски искуства, меѓутоа, не треба да забораваме дека според тие европски искуства да ја земеме Словенија и според истите закони во Словенија сите села и мали места беа развиени, има една дисперзија како на економски план, така и по бројот на жители на територијата, додека во Република Македонија при исти или слични закони настана голема централизација во градот Скопје и уште во два - три града во Република Македонија. Затоа, не случајно сметам дека во 1996 година е направен овој потег за да постојат повеќе општини. Тие во нивни рамки имаат и приградски

населби, како што се општина Гази Баба, општина Сарај, Шуто Оризари и Кисела Вода и овие приградски населби тешко доаѓаат и до сегашните градоначалници на овие општини што постојат во градот Скопје, меѓутоа, многу им е полесно. Доколку биде по предлогот како што се предлага, сите овластувања да бидат кај градоначалникот на градот Скопје, сметам дека уште еднаш ќе настане на некој начин намалување на активностите и намалување на развојот на одредени делови кои се на периферијата на градот Скопје и вклучително на сите општини.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Има збор господинот Томе Тромбев.

ТОМЕ ТРОМБЕВ:

Почитувана потпретседателке, почитувани претставници на Владата, колешки и колеги пратеници,

Еве веќе трети ден дебатираме на тема на Предлогот за донесување на закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа и очигледно според бројот на дискутантите и според времето кое го посветивме на овој предлог за донесување на закон зборуваме за една многу значајна тема, а според мене најзначајна за функционирањето на локалните самоуправи во наредниот период. Меѓутоа, јас би сакал да се навратам и на некои претходно искажани дискусии кои одеа во насока на изолирање на локалната самоуправа од рамките на државните институции.

Организацијата, структурата и финансирањето на локалната самоуправа не може сама за себе изолирано да се разгледува, бидејќи и под директно влијание на поделбата на одговорностите, функциите, изворите на финансирање и трошење на финансиските средства меѓу државните и локалните власти. Ова значи дека треба да се одреди доменот на самоуправната и финансиската автономија на локалните заедници, која е обезбедена од правниот систем. Знаеме дека доменот на самоуправата е определен со законот за локална самоуправа и надлежностите пропишани во член 22 од истиот закон, додека во посебните закони сега ги прецизираме поединечните надлежности на локалната самоуправа, во законот за просторно и урбанистичко планирање, во законот за градба, во законот за животна средина итн, додека со овој закон ќе ја определиме финансиската автономија на локалните самоуправи.

Без да се располага со сопствени финансиски средства не може да постои самостојност на локалната самоуправа, што е темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија, па затоа добар показател за степенот на

самостојноста на локалната самоуправа или степенот на децентрализацијата на државата е и големината на буџетот на локалната самоуправа.

Од политички аспект, буџетот има пред се три задачи.

Како прво, тој план е работен и стопански, од кој управата смее да отстапи само во мал број случаи. Затоа, тој претставува само демократско средство за планирање и насочување, преку кое политичките намери и одлуки на советот на локалната самоуправа се преточуваат во цврста програма.

Второ, буџетот овозможува увид во финансиското работење на локалната самоуправа. Споредбата меѓу приходите и расходите во текот на повеќе години дава валидни податоци, показатели и информации за текот и развојот на финансиите на локалната самоуправа и овозможува испитување и анализа на причините за промените. Со ова буџетот добива и значајна контролна функција.

Трето, буџетот претставува и израз на политичките приоритети кои ги поставува мнозинството од месното население во однос на извршувањето на задачите.

Но мора да признаеме дека буџетите на локалните самоуправи во досегашниот период од 1996 година до денес беа минорни според потребите, што значи локалните самоуправи немаа поголема самостојност а во прашање се доведуваше и реализацијата на политичките приоритети. Неповолните економски состојби во Република Македонија, кои и ден денес не се надминати, како резултат на кои нашиот бруто домашен производ е околу 70% од оној во предтранзициониот период и изнесува само 1840 долари по глава на жител, што е податок од крајот на 2002 година, не само што не овозможува развој, туку во значителна мерка го загрозува и одржувањето на постојното ниво на функционирање на повеќето општествени потсистеми, меѓу кои и потсистемот на локалната самоуправа. Нашата локална самоуправа не располагаше ниту со доволно, ниту со квалитетни извори на приходи, со што уште повеќе се стеснуваа можностите за алиментација на локалните потреби. Како карактеристика на финансиската недоволност е фактот дека локалните самоуправи трошеа помалку од 50 долари по жител годишно за инфраструктурен развој, додека градските локални самоуправа беа во позиција да задоволат поголем дел од своите ниско проектирани потреби од сопствени приходи, пред се поради градската рента и приходите на јавните комунални претпријатија, лоцирани на нивната територија, руралните локални самоуправи беа речиси целосно зависни од трансферите на фондовите на државните органи и агенции и на тој начин, покрај со недостатокот на средства, се соочуваа и со недостаток на

финансиска автономија. Општо земено и поради финансиската недоволност и поради недоволната финансиска автономија, кај нас локалните самоуправи се соочуваа со финансиска зависност од државните органи од една страна и со ниска задоволност на локалните потреби во доменот на нивните надлежности, од друга страна.

Поради недостигот на финансиски ресурси локалните власти беа и сеуште се во деликатна позиција. Напорите за да се задоволат барањата на локалното население во обезбедување на максимално ниво на јавни услуги се судираат со недостатокот на средства и тие постојано се присилени да им се обраќаат на државните власти за додатни финансиски средства, но бидејќи и тие се скудни, на крајот граѓаните не добиваат соодветно ниво на услуги.

Меѓутоа, теоријата како и досегашното искуство, укажува на потребата од зголемување на нивото на фискалната децентрализација. До сега е воочено дека државните субвенции на локалните власти им се потребни и дека тие треба да бидат во таква форма што нема да влијаат на намалувањето на ефикасноста на локалната самоуправа во прибирањето на сопствените средства од даноците и надоместоците за користење на услуги. Сепак, изборот на соодветно ниво на фискална децентрализација зависи од степенот до кој државната власт сака да им даде финансиска автономија на локалните власти во прибирањето на средствата што би им обезбедило финансирање на јавните услуги. Се поставува прашањето дали сите локални самоуправи и под најповолни околности би можеле да издвојуваат средства за успешно функционирање на локалните институции. Одговорот е секако, претпоставено, негативен, затоа што постојат дел од нив составени од доста мал број население, со голем број на старечки семејства и издржувано население, кое не е во состојба поради составот на население и слично да ги искористи природните ресурси на нивното подрачје. На малите локални самоуправи им недостасуваат човечки и финансиски ресурси за да ги исполнат своите долгорочно поставени задачи. Иако тие треба да ги исполнат истите задачи како и големите локални самоуправи, тие можат да си дозволат само еден или многу малку професионални администратори за да ги спроведат овие задачи. Многу е тешко да се зборува за професионална локална администрација под вакви услови. Од друга страна пак, на нив им недостасуваат финансиски средства, бидејќи нивното население е мало, а можноста за собирање даноци е ограничена. Тие речиси потполно се зависни од државата и нејзината финансиска помош. Иако имаат многу мала администрација,

речиси половина од локалниот буџет се троши на локалната административна работа, додека поголемите локални самоуправи за таа намена трошат околу 10%.

Пожелна цел на локалните самоуправи е да се финансираат од сопствени даноци, кои сами ги пропишуваат и собираат, но целосно самофинансирање на буџетите на локалните самоуправи нема ниту во една држава. Смеслата на локалните даноци е во нивната висина, односно во локалното одредување колкава ќе биде стапката од вкупната можност. Тоа се должи на можноста од различни даночни основици, па една заедница ќе финансира едно ниво на услуги, а други друго ниво. Тоа има поволни ефекти врз самоодредувањето на нивото на стандардот на заедниците и врз локалниот економски развој, како и врз стратегијата за развој, која ја има една заедница и која е прифатлива. Секако дека последици има и од овој систем, затоа што некои послаби заедници овие диспаритети ги чувствуваат како намалена конкурентност и пречка во напорите за промовирање на нивниот економски развој. Заради тоа, програмите за порамнување се основен елемент на секој фискален систем.

Локалните самоуправи не може да пропишуваат висина на даноци колку што сакаат ниту во Европа, затоа што скоро секаде има пропишан лимит за висината на тие стапки. Ако локалните самоуправи го пробијат тој лимит, се знае дека државата повторно ќе ја преземе сферата на пропишување даноци и нивната распределба. Вертикалната интеграција меѓу државните и локалните власти, како што кажав и на почетокот исто така е битна. Соработката и партнерството меѓу локалните самоуправи и државната власт и интересите се битен дел за формирање на локалните развојни стратегии. Најголемиот број проблеми можат да се решат единствено преку координирана акција од многу актери и агенции.

Почитувани пратеници, дефинирањето на модел на финансирање на јавните потреби е незамисливо без воспоставување подобар начин на користење на надоместоци од користење на услуги, заемите, како и користење на гаранциите на централната власт за одредени јавни расходи.

Затоа, јас ќе ја поддржам потребата од донесување на овој закон, но би сакал да укажам дека натамошните напори во изработката на законот мора да се фокусираат и кон изнаоѓање оптимални проценки на зафаќања од персоналниот данок и ДДВ, потоа правилно структурирање на дотациите од централно и локално ниво, потоа процена на влијанието на позајмувањето и потенцијалот на локалните самоуправи за пристап на пазарот на капитал во рамките на системот на владиниот надзор и следењето на состојбите.

И како за крај, едно прашање што воопшто не е регулирано со овој закон, а тоа е начинот и постапката за регулирање на долговите на локалните самоуправи кои ќе згаснат со територијалната организација.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Има збор господинот Илија Србиновски.

ИЛИЈА СРБИНОВСКИ:

Благодарам почитувана потпретседателке,

Почитувани пратеници, почитувани претставници на министерствата, на Владата,

Ценејќи ја важноста на законот, чувствувам потреба да го кажам мојот коментар по Предлогот на законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа.

Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа е еден од клучните закони во пакетот закони кои се поврзани со децентрализацијата, процес со кој треба општините во Република Македонија да се осамостојат и да се обидат за својот развој да се грижат сами. Верзијата на законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа, која е предмет на собраниска расправа, односно ова е последната верзија од овој закон, треба да се напомене дека од првобитната верзија на законот имаме доста подобрување и во неја до некаде се вметнати и забелешките што ги имаше и нашата партија ВМРО-ДПМНЕ и ЗЕЛС. Но и покрај низата прифатени забелешки, неоспорен е фактот дека со вака предложениот закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа, посебно во делот на измирување на заостанатите обврски и идното финансирање, не се понудени квалитетни решенија кои ќе значат излегување на општините од сегашната состојба на презадолженост и можност за иден развој на општината.

При донесувањето на ваков суштински закон треба да се тргне од неколкуте прашања битни за согледување на значењето и целите на законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа. Како прво, се донесува закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа пред да се донесе самиот закон за единиците на локалната самоуправа, значи ќе се донесе нешто без подлога. Овде имаме еден суштински пропуст, а тоа е фактот дека законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа требаше да биде донесен по донесувањето на законот за единиците на локалната самоуправа. Очекувањата од законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа се големи и се очекува дека општините во потполност ќе се осамостојат и пополека да заживуваат

и да се развиваат. Ова е главна цел во пакетот закони за децентрализацијата. Но понекогаш желбите и можностите не се еднакви. Овој Предлог закон ова го потврдува. Имено, законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа иако нуди повеќе облици на финансирање односно извори на приходи, сепак главниот извор на приходи ќе биде 1% зафаќањето од ДДВ, пресметан по вкупно наплатениот данок на ДДВ остварен во претходната фискална година и 3,1% зафаќање од персоналниот данок на доход на лични примања на плати од физички лица наплатен во општината во која се пријавени со постојано живеалиште и престојувалиште. Треба да се напомене дека процентот на зафаќање е премногу мал, гледајќи ја следнава пресметка врз основа на податоците за наплатен ДДВ за 2003 година. Беше наплатено вкупно 21 милијарда денари, од кои 1% изнесува околу 210 милиони денари. Кога овие средства би се распределиле по општините, под претпоставка дека тие се потполно исти меѓу себе, големина, број на жители, географска положба и слично, односно нема разлики меѓу нив, ќе се добие идеален износ од 1 милион 700 илјади денари за секоја општина, што во овие услови е премалку, бидејќи со сите останати приходи општината не би можела да оствари приход повеќе од 610 милиони денари, со што во вакви услови не може да се извршуваат ниту основните функции, а камоли да се инвестира и слично.

Исто така, големи проблеми може да се јават во делот на измирување на зацртаните обврски. Ова е запишано во членот 45 од Предлог законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа. Имено, до 31 декември 2004 година треба да се започне со спроведување на план за решавање на заостанатите обврски кои произлегуваат од долгови кон изведувачите и другите доверители, со обврски настанати заклучно со 31 декември 2001 година. Тука се наметнува еден проблем, што со неизмирени обврски за период од 2002 до 2004 година. Може да се случи во овој период општината да биде повторно задолжена, а нема мерки за решавање на овој проблем. Факт е дека со вака предложениот закон единиците на локалната самоуправа не добиваат повеќе средства од оние кои досега ги имаа, а наспроти тоа добиваат многу поголеми ингеренции и обврски.

Од ова се согледува дека законот има одредени недоследности, кои посебно кумулираат во делот на уедначување. Сопствените извори на приходи на општините по обем и содржина се исти со сегашните, а проблемот со презадолженоста, блокираните жиро сметки, покажува дека тие не се доволни за функционирање на општините. Сега, се наметнува проблемот на останатите начини на финансирање, кои по се изгледа ќе бидат и основните извори на приходи. Приходите од

персонален данок на доход и приходите од додатоци како приходи од даноци, т.е. од ДДВ на износ од 3,1% покажува дека ова ќе биде соодветна замена на приходите кои денес општините ги добиваат од Владата како реализиран суфицит на буџетот, а ова значи дека средствата во износ од 210 милиони денари по основ на ДДВ и 230 милиони по основ на приходи од персонален данок на доход, воопшто не значат и квантитативно подобрување на буџетите на општините.

Наменските додатоци и капиталните дотации, се замена за средствата на општините ги добиваат сега од Фондот за магистрални и регионални патишта и од Бирото за стопански недоволно развиени подрачја, кои во иднина нема да постојат, што значи дека и тие не го зголемуваат буџетот на општината. Блок дотации на средства кои се наменети за сервисирање на надлежностите кои ќе ги преземе локалната власт, како социјалната заштита, образованието, културата, примарното здравство, противпожарната заштита. Додека останатите надлежности, како урбанизмот и издавањето на одобрености за градба од локален карактер, заштитата на животната средина спортот и сл., исто така ќе се преземат од локалната власт. Остануваат да се финансираат со сопствени извори, што само по себе е факт дека ема квалитетно да се извршуваат.

Прашалници се јавуваат и во делот на член 6, во делот на донесувањето на уредбата за методологија, споре која ќе се врши распределбата на приходите од даноци во иднина. Донесувањето на една таква уредба може да биде пример на разни дефинирања или промени во самиот акт, што неа ја донесува Владата на Република Македонија, така што во зависност од политичките потреби може да се прават промени во уредбата на разни разни партиски интереси.

Во член 10 се вели дека “наменската дотација се користи за финансирање на конкретна активност”. Исто така, постои голема недефинираност што се подразбира под поимот конкретна активност. Со самото тоа што со доделувањето на наменските дотации е со претходен предлог на ресорните министерства до министерствата за финансии на проекти, може да се претпостави дека и тука имаме голем степен на субјективно одлучување и можност како партијата на власт, во моментот на одобрувањето на проектот, постојано да добива негативен одговор на доставените проекти, како што е случај до сега. Ова може многу добро да се искористи и во предизборниот период кога може да случат Владата да одобрува најразнообразни проекти за изборни цели. Во овој член проблеми можат да настанат со контролата на наменското користење на наменските дотации.

Член 12 повторно има уредба, која би можела да се користи за манипулирање на разни начини. Во законот во член 15 се предвидува и комисија за следење на развојот на системот за финансирање на општините, но се поставува прашањето која е целта на вака дефинираната комисија, која ќе биде едно интерно тело без одговорност и мандат, нејасен начин на кој се делегираат претставниците. Во членот 16 е уредено утврдувањето на наплатата на сопствените приходи. Во законот е дефинирано во прв ред, наплатата на сопствените приходи да ги врши општинската администрација, а во втор ред тоа да биде Управата за јавни приходи преку склучен договор со единицата на локалната самоуправа. Проблемот е во капацитетот и на двете институции. Може да се посвети поголемо внимание на опременоста и екипираноста и на општинската администрација, која што ќе биде клуч на институција за успехот постепено прибирање на сопствените приходи. Во оваа насока треба да се нагласи и потребата за развивање на авономни механизми, кои ќе овозможат оваа наплата да се реализира во поголем степен од една страна, а од друга страна да се зголеми личната одговорност на лицата кои се овластени за прибирање на овие општински давачки, особено во самиот Предлог-закон да не се креираат дупки кои можат да имаат катастрофални последици преку нивната злоупотреба.

Во точка 4 од член 22 од законот, алинеја 1, може да се додаде нова алинеја која гласи” “Финансиска конструкција на повеќегодишни капитални проекти”, кои општината планира да ги реализира со образложение за потребата и значењето на овие капитални проекти за секој проект поединечно. Образложението би било дека ова се предлага, заради обезбедување на поголема транспарентност во поглед на планирањето и реализацијата на капиталните проекти во општините, но и заради нагласување на одговорноста на градоначалникот и советот на општината во поглед на навремено и реално затворање на финансиската конструкција на овие проекти, што од своја страна ќе ја намали можноста за склучување на договори и преземање на обврски за кои претходно не се обезбедени финансиски средства. Ова има посебно значење, заради тоа што образложението на буџетот, може да биде многу општо, што многу често се случува во праксата. Така, преку образложување на материјалните расходи ќе се заобиколат повеќегодишните инфраструктури и други проекти, кои често пати се причина за манипулација на политичките фактори со граѓаните.

Предвидени се многу мали казнени одредби. Членот 51 е вметнат и нема потреба да биде тука, туку треба да биде во делот на задолжување. Позитивностите

на законот се дадени во можностите за задолжување на општините и начинот на регулација и добивање на заемите. Со донесувањето на вака предложен закон, т.е. неговите цели, посебношто со него треба да се овозможи брзо и квалитетно разрешување на секојдневните проблеми на граѓаните, сметаме дека со овој закон нема да се исполнат очекувањата, пред се, од причините наброени погоре, а исто така неостварлива е неговата и крајна цел, т.е. изградба на општините по европски модел. Јас имав толку, чувствував потреба ова да го изнесам. Ви благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Ви благодарам.

Збор има господинот Слободан Даневски.

СЛОБОДАН ДАНЕВСКИ:

Госпоѓо потпретседател, претставници на Владата, колеги пратеници,

Еве, дискутираме веќе втор или трет ден и се прашуваме колегите дали заслужува внимание оваа фискална децентрализација. Сигурно дека се сложивме и имавме по ова прашње консензус сите политички партии во Парламентот дека е нужно да се изврши децентрализација, дека има расположение кај сите пратенички групи, но секогаш треба да се погледне и ситуацијата во која ние денеска живееме, работиме и твориме. Ова е сложена ситуација, иако навидум некој сака да претстави дека ова е традиционална работа која ќе оди брзо, сигурно дека знаејќи с какви финансиски проблеми се соочуваат стопанските субјекти во оваа држава, фирмите и ценејќи дека со самата децентрализација фискална, кога сакаме да пренесеме некои права и обврски, треба да му дадеме една независност на единиците на локалната самоуправа. Сето ова би било една добра прикаска, една добра претстава за граѓаните на Република Македонија, ако ние не донесеме реален и применлив законски проект, кој ќе биде функционален. Можеби жебите се едно, можностите се друго и сигурно дека, би се вратил на онаа моја дискусија од вчерашниот ден, треба да се направат пилот проекти и анализи и да видиме што и колку општини и кои се нужните зафаќања затоа што законот кој е даден во нормативниот дел таксативно ги набројува само работите кои треба да бидат основа за она што ќе значи децентрализација на локалната самоуправа, но не знам дали во реалност би функционираше. Ако некому ние дадеме и му пренесеме некои ингеренции, сигурно дека треба да му пренесеме и правата за самостојно финансирање, иако зборуваме дека согласно Уставот, единицата на локалната самоуправа во согласност со членот 114, кој заслужува посебен третман како четврта независна власт, еве, после толку години од осамостојувањето на Република Македонија од 1990 година, се создава

реална шанса да му дадеме на граѓанинот непосредно да одлучува за оние пари, кои ги издвојува по разни основи, како што се такси, даноци и за да има една транспарентност и непосредно да одлучува преку советите на локалната самоуправа. Не држи филозофијата дека мала општина со мали зафаќања, не може да функционира. Мала општина со мали зафаќања ќе има мали ингеренции, што значи при пренесувањето, на пример, ако земеме од Старавина, таму нема да има средно образование или нема да има здравствен дом и ред други работи, кои еве со оваа децентрализација, со пренесување на ингеренциите на локалната самоуправа, ќе треба да си добиваат средства. Моето укажување према претставниците на Владата т.е. до законодавецот е да размисли дали не е момент во овие услови ние да размислиме дека е можно двостепена или тростепена локална самоуправа. Еве зошто го говорам ова. На оваа тема зборувавме некаде во 1994 година, бев и јас еден од тие кога гласно зборувавме, не го гледам тука и министерот за финансии кога беше и тој поборник за тоа да се изврши децентрализација и дека ние еволуиравме во тој момент кога беа дадени, кога функционираа комунални општини или монолитни општини, кои беа 34. Потоа, по сила на некои надворешни фактори ги зголемивме ги направивме некаде 60 и нешто, да дојдеме некаде до 123 плус градот Скопје 124 општин. Зошто ова го зборувам? Го зборувам затоа што искуствата се едни во Европа и ние треба да се прилагодиме да бидеме компатибилни со она што значи европско законодавство. И, ако за сите проекти кои во оваа година и во изминатите години сме ги ставиле во функција кои живеат како законски проекти, укажувањата од Советот на Европа дека ние мора да го прилагодиме нашето законодавство со европското законодавство. Тоа значи многуте законски проекти ќе треба да поминат на ревизија и усогласување од стручни и компетенти луѓе од Советот на Европа. Затоа, укажувам уште еднаш да размисли законодавецот, да размисли Владата дали е опасно тоа што изминатите години кога кажувавме, дека ако ние направиме двостепена и тростепена локална самоуправа ќе имаме кантонизација. Дали ние на алобанците ќе им дадеме право она што го бараат на еден легален начин да направиме кантонизација. Дали со ова Законот за локална самоуправа, сигурно дека укажувањата од Европа доаѓаат од таму дека не дали ние имаме расположение, добар дел од нашите пратеници не се сложуваат да се изврши децентрализација, не го наметнува Европа. Ние тежнееме што сакаме да аплицираме да одиме во Европа. Сигурно дека мораме да ги почитуваме трендовите и ова е изнудено решение. Треба да зборуваме отворено во овој Парламент, затоа што на некои пратеници мислам дека им е досадна оваа тема. Не е досадна оваа

тема, ова е многу суптилна работа и многу треба трезвено и студиозно да се помине на ова, затоа што имаме искуство од изминатите години многу законски проекти кои ги носевме ние, не заживеаа. Да не спомнувам многу законски проекти ги носевме од оваа власт, минатата власт и третата власт по сила на инает, е, нема да биде за инате, заради вие што предлагате. Не се почитува носењето на проекти кои доаѓаат од колега пратеник. Секогаш одлучуваше партијата од дневни политички интереси, за во моментот кога ќе се направеше проценка, дали ова ќе го свртат граѓаните. Секогаш зборувавме и правевме лоши законски проекти, непотребно се додворувавме на граѓаните. Ова го зборувам затоа што некои од пратениците екоментираат, залудно се троши времето, се трошат средства,. Не, не се трошат, ова се работи што мора ние филигрански точно да ги направиме во Парламентот да нема забуни, затоа што многу законски проекти кои поминаа лошо и направија недоразбирање, не само на политичка основа, туку на етничка основа. Сигурно дека треба да дадат сите политички партии свој придонес. Не треба бегло, затоа што знаеме дека во оваа година два проекти кои заслужуваат големо внимание, тоа се двата проекти децентрализација и новата територијална поделба. Сигурно дека и сите граѓани и ова што ни се случува во дадениот момент, референдуми, дали се случуваат референдуми против актуелната власт или да ги зачуваат граѓаните своите права. ас би рекол дека граѓаните сакаат да ги зачуваат своите права, дека се сите локал патриоти и една најмала месна заедница која добила нова општина сакаат да ја сочуваат. Имаме најава и од многу други општини кои цента дека во моментот, кои се сега месни заедници или се приклучени по сила на зано во сега постојните општини, сакаат да добијат третман на независност. Да добијат не само независност во таква форма, буквално да не се сфати, сакаат да добијат општини. И, во изминатиот период видовме, бидејќи со скепца се гледаше на тие 123 општини нови, ги делевме на рурални или таканаречени селски и градски општини. Она што е направено во овие години, откако се тие рурални и селски општини, е направено толку колку што не е направено во изминатите 250 години. Плкажани се позитивни ефекти во делот на инфраструктурата. Самите граѓани одлучуваат по сопствени иницијативи, по заложби, по притисок, сигурно дека треба тука да се спомне Агенцијата за недоволно развиени подрачја, која одигра една позитивна улога. Без разлика што се кажуваше дека имало злоупотреби, имаше злоупотреби. Никој не може да каже дека немало злоупотреби, но позитивни се ефектите за тоа што оставија трага. Направени се водоводи, направени се патишта, направени се осветлувања, сметата е електрификацијата, направено е осовременување на

селските општини или руралните општини. Ова го зборувам од причина што интенцијата на власта не сака да ги пренесе ингеренциите. Голема лага е кога зборуваме во Парламентот дека ние сакаме да им дадекем комплетна независност на општините. Земајќи ги, во овој дел, кој што останува во преодните и завршните одредби, каде што ќе се направи еден вакум простор, тоа што ќе значи и читајќи меѓу редови што значи дсека законот ќе профункционира. Еве, да земеме во 2005 година и ако ова се чита меѓу редови, што значи краткорочно задолжување на општините, тоа значи секоја општина ако не ги исполнува тие услови кои се дадени во законот, за најмаку 24 месеци ги исполнува, уредно прибира средства, нема задолжување, нема обвврски, во овие услови на лошо стопанисување, а ги знаеме, ако ги погледаме буџетите на единиците на локалната самоуправа, кои се формално, да кажеме, само за преживување, едноставно за преживување. Ако земеме по категоризација како се поделени општините, имаме таму да функционира општина само со еден градоначалник, кој е платен или е волонтер, па имаме некаде 15% градоначалник и еден, па имаме градоначалник еден, двајца или тројца, што значи општините преживуваат. Сето ова да функционира, да биде во реалност, мораме да се сконцентрираме сите, да му дадеме, да му пренесеме средства, сигурни средства. Еве, да не ги земеме просеците, она што е во Европа, да не го земеме она што е во Шведска, зата што ние не можеме да се мериме со Шведска. Ние не можеме да кажуваме дека, почнувајќи од ДДВ или персоналеот да оди до 30%. Владата, законодавецот, па и министерството требаше да излезе со едни параметри, со едни показатели, да видиме реално што и како би функционирале. Со вака даден текст во оваа фаза, во самиот старт законодавецот некаде ги потпишува, ги прави мртви 60-тина или 70 општини.

Не може да функционира со 1% од ДДВ и 3,1% од персоналец. Нема теортска шанса почнувајќи од малите општини. Значи, во вакви услови треба да се размислува за едно оптимално решение. Да се размислува за 10% од ДДВ и околу 10 до 15% од персоналниот данок. Некој ќе каже зарем тоа не е многу. Ако ние сега од она што значи социјални трансфери префрламе на општината, префрлуваме во делот на вработените во труд и социјална политика, вработените во примарната здравствена заштита, во основното образование, така да општините кои што се прва категорија, тие 34 општини, сега ќе имаме општини од помал тип, почнувајќи и од Свети Николе, Берово, Делчево, Пехчево, Ресен, Македонски Брод, онаа категорија на мали општини кои се до 18-20 илјади жители, сега ние им префрлуваме вработени во здравствените домови по 250, им префрлуваме во средните

образованија по 250 луѓе, префрлуваме во основното образование, локалната полиција, детските градинки и се акумулираат некаде по 1000 до 1200 вработени. Ако ние не им дадеме сигурни извори на финансирање ќе направиме еден хаос. Ќе имаме една ситуација во периодот кога законодавецот не ги давал во завршниот дел, како ќе биде пренесувањето на платите, затоа што кажува дека убирањето пак ќе оди низ центарот. Фактички ние ништо не им даваме не вршиме фискална децентрализација. Пак е централна работа, пак е централизација, пак ќе оди директно преку Министерството за финансии. Иако таму стои дека државата ќе даде да се формираат посебни органи во делот на администрацијата, кои ќе бидат стручни и компетентни, каде ќе бидат 4 и плус 6 луѓе кои ќе бидат задолжени за полнење, пратење и изготвување на буџетот и она што ќе значи убирање на средствата околу таксите и даноците.

Сигурно дека нема да се полнат даноците. Убеден сум дека ќе направиме една 'ршумијада, ќе направиме еден хаос во првите 3-4 месеца.

Мора да се каже ова на почетокот затоа што сме во прва фаза на читање на законот, оди и втората фаза, сигурно дека ќе има и јавна расправа, ќе се чита и ќе се почитува мислењето на ЗЕЛС, сигурно дека ќе се земат и компаративните студии од европските законодавства во регионот и пошироко, сигурно дека мора да се компарира со нашето законодавство, со она што ни беше блиско. Тука се Словенија, Хрватска, Унгарија, Бугарија. Сигурно дека ние не можеме да направиме такво зафаќање во делот на персоналецот, него треба да има едно расположение кај сите политички партии, да ако му даваме на оној што значи пренесени ингеренции и да му дадеме една фискална независност, едни сигурни средства за финансирање.

Како што ни стојат работите, гледајќи ја Владата, Владата не може да обезбеди социјални трансфери, не може да се одрече од средствата кои се сигурни извори на финансирање. Тоа е ДДВ. Што ни се случува? Во моментот, ценејќи какво е расположението, на Владата и легнува некаде 30% зафаќање, за пензиите. Информациите кажуваат дека од ден на ден каснат пензиите. Знаејќи како ни живее стопанството од ден на ден се сведуваме на функција скоро 1,1 работник имаа на товар пензионер. Сега ни се случува некаде околу 0,9 или 0,85% ќе паѓа на товар на Буџетот. Буџетот ќе биде страшно оптоварен и Владата ќе биде ставена во големи маки. Дали ќе треба да префрли од изворите сигурни на локалната самоуправа или ќе треба да дава средства за пензиите. Досега 30% од пензискиот фонд паѓаат на товар на Буџетот. За некого ова е чудење но еве ќе дојде шестомесечие ќе дојде крајот на годината, затоа што многу пати кога зборуваме од говорницата некој се

фаќа за глава, од министерството, се удираат, па се смеат, и кога ќе дојдат молат ајде бегло, бегло да ни поминат работите. Сега ќе имаме сигурно проблеми со финансирањето на образованието. Сега се јавуваат од Универзитетот за финансирање на високото образование. Сега слушаеме високи умови, големи интелекти дека ќе биде тешко за финансирање на високото образование. Од јуни месец ќе видиме што ќе се случи до крајот на годината ако со ваков тренд оди стопанството, а оди во надолна линија. Дај боже да се поправат работите, дај боже да име обрт, да има инвестиции, а како што идат работите се потешко и потешко ќе ни паѓа и а Буџетот на државата. Ова не случајно го зборувам. Ова го зборувам затоа што мора многу добро да размислиме бидејќи ова е многу сложен процес. Нема место за играње, ова е сложена материја. Ние ќе го излгасаме законот, има расположение кај сите политички партии но мора да се води ред за тоа да видиме кои се оптималните услови за она што ќе значи пренесено и сигурно финансирање на единиците на локална самоуправа. Се друго би останало како демагогија.

Сега, не би зборувал за многу работи кои остануваат отворени, но би го задржал правото за втората фаза, а морам да потенцирам дека делбените биланси кои не се направени во многу единици на локалната самоуправа, сигурно дека долговите кои се направени, кои треба да влезат, сигурно, дека хипотеките кои се во единиците на локалната самоуправа ќе создадат проблеми. Проблемите ќе ни се јават, сигурно сега не сакаме да размислуваме вака, но она што би било како еден од сигурните извори за финансирање, а законодавецот, т.е. државата не сака да ги даде, тоа се концесиите. Законодавецот мора да се посвети да ги вгради укажувањата на пратениците околу концесиите. Делот на концесиите ќе бидат еден сигурен извор на финансирање и сигурно дека општинските собранија или единиците на локалната самоуправа нема да сакаат да се откажат од стопанисување со концесиите на водите, земјиштето, шумите, пасиштата, утрините, подземните води. Сигурно дека би било упатно законодавецот да размисли во некој сооднос, сигурно тука припаѓаат и рудниците, 60% во корист на единиците на локална самоуправа и 40% на државата.

Има многу работи за кои би можеле да зборуваме, но да не го избегнеме централното и да не се фокусираме на погрешна адреса, затоа што дел од пратениците мислат дека е доволна дискусијата еве ќе оставиме место и простор за втората фаза. Се надевам дека ќе реагираме и во амандманската расправа, ќе учествуваме во јавните дебати кои ќе бидат по носењето на првата фаза, кои ќе се остварат ширум Република Македонија, да се објасни на граѓаните на единиците на

локалната самоуправа што значи една децентрализација со сигурни извори за финансирање.

Благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Благодарам.

Дали некој друг бара збор?

Бидејќи никој не бара збор, го заклучувам претресот и на Собранието му предлагам да го усвои следниот заклучок. Пред да го прочитам заклучокот јас би ги молела сите претставници од пратеничките групи да влезат во салата за да можеме да обезбедиме кворум за гласање.

(Пратениците влегуваат во салата).

Уште еднаш ги молам сите колеги пратеници што се наоѓаат во Собранието да влезат во собраниската сала за да можеме да пристапиме кон гласање за законот.

Во ред колеги, тогаш дозволете ми. . . Има проблем технички. Да. Само еден момент.

Во ред, тогаш дозволете ми да го предложам залучокот.

1. Собранието на Република Македонија го усвојува предлогот за донесување на закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа.

2. Владата на Република Македонија ќе изготви и на Собранието ќе му достави Предлог на закон при што ќе ги има предвид забелешките, мислењата, и предлозите содржани во извештаите на работните тела, и од расправата на седницата на Собранието на Република Македонија.

3. Овој заклучок, заедно со извештите на работните тела и стенографските белешки од расправата на седницата на Собранието на Република Македонија да се достави до Владата на Република Македонија и Министерството за финансии.

Предложениот заклучок го ставам на гласање и ве повикувам да гласаме.

За предложениот заклучок гласаа 69 пратеници, од кои 68 за, и еден негативно.

Констатирам дека Собранието го усвои предложениот заклучок.

Преминуваме на **19-та точка - Предлог за донесување на закон за даноците на имот.**

Предлогот за донесување на законот и извештаите на работните тела на Собранието на Република Македонија Ви се доставени.

Отворам претрес.

Ве молам, кој бара збор?

Има збор Јанаќе Витановски.

ЈАНАЌЕ ВИТАНОВСКИ:

Благодарам.

Почитувана потпретседателке, почитувани колеги, почитувани претставници на Владата, почитуван заменик министер,

На оваа 50-та седница на Собранието на Република Македонија расправаме за пакет на законите а кои се однесуваат на децентрализацијата на власта во Република Македонија. Процесот на децентрализацијата на власта на Република Македонија започна одамна со донесување на законот за локална самоуправа, според кои единици единици на локалната самоуправа се општините. Во законот се определува и тоа во членот 22 надлежностите на општините кои се пренесуваат од централната власт на локално ниво. Според кои општината е надлежна за вршење на следните работи. Урбанистичко планирање, заштита на животната средина и природата, локалниот економски развој, комуналиите, комуналните дејности, културата, спортот, и рекреацијата, социјалната заштита, заштита на децата, образованието, здравствената заштита итн. За остварување на овие надлежности на општината, неопходни се и финансиски средства за реализација на овие надлежности. Така според Уставот, на Република Македонија членот 114 е утврдено дека општината се финансира од сопствени извори на приходи определени со закон, и со средства од Републиката.

Исто така, со Законот за локалната самоуправа во членот 11 дефинирано е дека во согласност со економската политика на државата, општината се финансира од сопствени извори на приходи и други извори на финансирање. Сопствени извори на приходи на општината се локалните даноци, надоместоци и такси утврдени со закон. Општината во рамките определени со закон ја утврдува висината на стапките на даноците, висината на надоместоците и таксите.

Исто така, општината се финансира и од даноци од државата и други извори на приходи во согласност со законот. Според ова што го истакнав до сега, тоа се изворите на средства кои ќе овозможат целосна и успешна децентрализација на власта во Република Македонија при што единицата на локалната самоуправа ќе биде самостојна во вршењето на надлежностите утврдени со Уставот и законот при што на општината ќе и се обезбеди финансиска самостојност и ќе стане вистинска темелна вредност на уставниот поредок на Република Македонија. Со законот за

финансирање на единиците на локалната самоуправа кој што претходно го донесовме во прва фаза се определува дека општината остварува приходи од сопствени извори, приходи од даноци, од Буџетот на Република Македонија и од Буџетите на фондовите.

Во сопствените извори на приходи спаѓаат локалните даноци, и тоа: данокот на имот, данок на наследство и подарок, и данок на промет на недвижности. Токму овие извори на приходи се опфатени со законот за даноците на имотот. Сметам дека има потреба од донесување на овој закон, и одредбите на законот се во согласност со Уставот и уставните начела. Законот чие донесување се предлага, се заснова на следните основни начела. И тоа самостојност во утврдувањето на висината на сопствените приходи и обезбедување на поефикасна наплата на даноците на имотот. Сега ќе се осврнам на поделни делови од предложениот закон. Со законот се предлага данокот на имот да се плаќа на недвижен имот и тоа: за земјиште, станбена зграда, станови, деловни простории, деловни згради, одморалишта за одмор, административни простории и други градежни објекти. Обврзник на данокот на имот е правно и физичко лице, сопственик на имотот. Даночна основа претставува пазарната вредност на недвижниот имот. Даночната основа ќе ја определува општинска комисија која што ќе ја определи Советот на општината. А стапката на данокот на имотот во предложениот закон се предлага да изнесува од 0,10 до 0,20% со алтернатива од 0,10 до 0,30%. Која стапка на данок на имот ќе се плаќа што ќе ја утврди Советот на општината со посебна одлука а во рамките дадени во законот и тоа дали ќе се прифати од 0,10 до 0,20 или од 0,10 до 0,30%. Така, од стапката да данокот на имот ќе биде, таа стапка на данокот на имот ќе биде различна во општините. Во некои општини ќе се донесе одлука од страна на Советот таа да изнесува 0,15%, 0,18%, некаде 0,20%. Во однос на предвидената алтернатива од страна на Владата за стапката на данок кое што е предвидена алтернативата наместо од 0,10 до 0,20% да изнесува од 0,10 до 0,30%. Јас сум да не се оптеретуваат граѓаните и стапката да си остане од 0,10 до 0,20%. Бидејќи има и други извори на финансирање на општината.

Со зголемување на оваа стапка на данок на имот до 0,30%, мислам само ќе ги зголемиме давачките кај граѓаните, и јас сметам дека моето мислење е Владата да си остане на првиот предлог, тој распон да биде од 0,10 до 0,20%.

Во Законот се предвидени и повеќе ослободување на данок на имот за недвижности и кои што треба да се ослободат. Јас со овие ослободувања од

данокот на имот за недвижности кои се предвидени во Законот, потполно се согласувам.

Сега ќе се осврнам на вториот данок а тоа е данокот за наследство и подарок.

Данокот на наследство и подарок, се плаќа на недвижен имот, и право на плодуюживање и користење на недвижен имот кои наследниците ги наследуваат односно примаат врз основа на Законот за наследство, односно договор за подарок.

Даночен обврзник е физичко и правно лице кое наследува имот. Даночна основа претставува пазарот на вредноста на наследениот односно подарениот имот. Даночната стапка е различна во зависност од наследниот ред. Данокот на наследство и подарок не го плаќа наследникот од прв наследен ред. Наследникот од втор наследен ред се предлага да плаќа стапка од 2 до 3 %. Додека наследникот од третиот наследен ред се предлага да плаќа стапка од 4 до 5%. Исто така висината на стапките ќе ги утврдува Советот на општината со своја одлука.

Во законот се предлага ослободување од овој вид на данок и јас со тие ослободувања во потполност се согласувам.

Во делот на данокот на промет на недвижности се предлага данок да се плаќа само на прометот што е остварен на недвижности, додека правата се иземени од оданочување. Обврзник од данокот на промет на недвижности е правно и физичко лице и тоа продавач на недвижностите. Значи, обврзник кај данокот на промет на недвижности е продавачот, но може по исклучок да биде и купувачот, до колку тоа е определено во договорот за купопродажба.

Стапката на данокот на промет на недвижности изнесува од 2 до 3%, како што е предвидено во Предлогот на законот. Исто така висината на оваа стапка е ставена во законот, ќе ја утврдува Советот на општината во рамките на своите надлежности. Таа ќе определи дали ќе биде 2%, 2,3% или 3%. Ќе биде различно во пооделни општини.

Владата предлага да има алтернатива, стапката на данокот на промет на недвижности да изнесува од 2 до 4%, што ја сметаме доста висока и јас сметам дека стапката што е предложена од 2 до 3%.

Се согласувам и со даночните ослободувања што се предвидени во членот 25.

Ќе се осврнам малку на утврдувањето и наплатата на даноците. Новина претставува пренесувањето на надлежноста од оргасот за јавни приходи на општинската администрација. Според овој закон, данокот на имот ќе го утврдува општинската администрација на подрачјето на општината каде се наоѓа имотот.

Новина претставува и решението за утврдување даночна обврска , кое што решение ќе го донесува градоначалникот на општината.

Заради следење на состојбите на недвижниот имот, општинската организација ќе мора да води единствен регистар на недвижности што ќе мора постојано да го ажурира. Општинската даминистрација ќе формира општински инспекторат да врши инспекциски надзор врз работењето. Законот ќе се применува, какјо и останатите закони од пакетот на закони од 1.01.2005 година.

На крајот, сметам дека е неопходно донесувањето на овој закон според кој утврдувањето и наплатата на данокот на имот, данокот на наследство и подарок, данокот на промет на недвижности ќе премина во надлежност на општината, односно на општинската администрација. Сметам дека со донесувањето на пакетот закони за децентрализација ќе овозможиме целосна самостојност на локалната самоуправа. Сметам дека Владата ќе ги има предвид сите предози и забелшки по законот и мислам дека во втората фаза ќе донесеме квалитетен закон.

Благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Ви благодарам.

Збор има пратеничката Марија Којзеклиска.

МАРИЈА КОЈЗЕКЛИСКА:

Почитувана потпретседателке, дами и г-да пратеници, почитувани претставници на Владата,

Нареден закон кој е на денешниот дневен ред е Предлогот на закон за даноците на имот како дел од финансскиот пакет на закони за децентрализација. Содржината на овој закон ги опфаќа данокот на имот, недвижен, данокот на наследство и подарок и данокот напромет на недвижности. Точно е дека данокт на имот и досега претставуваше изворен приход на општината, но исто така е точно дека тој учествуваше со релативно ниско ниво во вкупните фискални зафаќања.

Според досегашното искуство што го имаме, централната власт покажа многу мала заинтересираност за правилна и целосна имплементација на овој вид на данок. Ако е ова факт, ако до сега во пракса беше многу пати кажано, се поставува прашањето како единиците на локалната самоуправа, со своето искуство, ќе покажат поголема засинтересираност од централната власт за собирање на овој данок од имот, со сите механизми со кои располага единицата на локалната

самоуправа. Значи, кој ќе биде мотивот на единицата на локалната самоуправа да учествува во собирањето на овој данок на имот.

На ова ќе ја додадам и следната констатација што се базира на определени истражувања. Имено, според истражувањата што се направени во неколку единици на локална самоуправа е дојдено до сознание дека степенот на наплата на данок на имот незадоволува од причини што истиот од година во година бележи тенденција на постојано опаѓање, што укажува на дел од финансиската состојба во која се наоѓаат единиците на локалната самоуправа, затоа што и до сега тоа им беше изворен приход. Значи, можеме само со сигурност да констатираме дека процентот на наплата е незадоволителен. Посебно е констатирано дека данокот на недвижен имот од правни и физички лица е во постојано континуирано опаѓање, како во апсолутни така и релативни броеви.

За правилно спроведување на овој закон неопходно потребно е секоја единица на локалната самоуправа да знае точно со каков вид или колкав број на имот располага, недвижен, всушност располагаат граѓаните кои се даночни обврзници. Но, со сигурност ви тврдам од искуството што го имам дека ова во пракса не се спроведува. Тоа може да се утврди со обична контрола во одделенијата на единиците на локалната самоуправа кои се задолжени да ја вршат оваа работа и тогаш ќе се види, ако се земат споредбените податоци од претходните години дека постои практично непроменет број на решенија за облог. Тоа ќе го потврдите во било која единица или во било кое одделение ако отидете во било која единица на локалната самоуправа, ќе видите дека е така. Бројот е непроменливо константен. Можеби мали измени, меѓутоа генерално е константен. Тој број не варира многу или симболично од 1994 година кога беа воведени ваквите решенија за облог. Дали тоа значи дека во единиците на локалната самоуправа граѓаните ниту купуваат ниту продаваат недвижен имот, односно дали тоа значи дека тие не вршат никакви трансакции подложни на данок? Вака констатираната состојба укажува на фактот дека ажурирањето на евиденцијата е на најниско можно ниво, а евентуалните случаи се изнудеи од самите обврзници и тоа најчесто при средување на имотно-правните односи, при регулирање на наследно-правните односи итн.

Ако се тргне од фактот дека состојбата со имотот е многу менлива категорија, можеби дневно менлива категорија, значи дека во овие години од 1994 до денес имаме драстични промени, меѓутоа нивното неевидентирање и одлужување истовремено значи дека како краен ефект ја имаме слабата наплата.

Самите решенија за облог треба да се доставуваат, согласно законскиот рок, до 31 март наредната година за претходната година, меѓутоа често овие решенија остануваат недоставени, од било кои причини и целата постапка можеби неможе да се спроведе затоа што ја немаат повратницата што следува со тоа решение.

Затоа, слободно можеме да кажеме дека ваквата состојба е рефлексивна на она што даночните обврзници сами ги пополнуваат своите пријави за данок на имот без да се утврди дали пријавената вредност одговора на пазарната вредност, што од своја страна придонесува тие да бидат доста нереални. Затоа укажувам дека, знаејќи го менталитетот на нашите граѓани и нетранспарентноста на Владата токму во делот на објаснување на начинот на кој токму од плаќањето на тие даноци зависи и иднината на локалната самоуправа, со донесувањето на пакетот закони за децентрализација, затоа сметам дека за да се спроведе финансиската децентрализација на власта, како нешто ново што допрва треба да профункционира, потребно е да се изнајде начин токму на граѓаните да им се објасни како парите што ги плаќаат по основ на било кој данок ќе им се враќаат во и преку активностите на единиците на локалната самоуправа, за крајна цел да го имаме обезбедувањето на просперитетот на таа единица на локалната самоуправа.

Значи потребно е спроведување на цела низа активности токму на граѓаните непосредно да им се објасни што ќе се случи со овој пакет на закони за децентрализација односно како фактички ќе се применуваат сите овие закони, за да на крај се укаже на поволните ефекти од децентрализацијата.

Да не заборавиме дека централна фигура на која треба да се однесува овој пакет на закони сепак е граѓанинот и не смееме да оставиме ниту малку непознаница при ваквата децентрализација кога треба да се подобри животот токму на граѓанинот во таа единица на локалната самоуправа.

Затоа што се работи токму за предлогот за донесување на закон за даноците на имот Владата не смее да остане инфериорна токму во овој дел и да им остави на единиците на локалната самоуправа тие да објаснуваат каде ќе се трошат парите на граѓаните одкако ќе бидат уплатени даноците затоа што и ова е новина за самата централна власт а посебно за единиците на локалната самоуправа.

Едукацијата и на општинската администрација, мои колеги кога го погледнале законот за даноците на имот видоа дека општинската администрација има зголемени надлежности што се дадени со овој закон, меѓутоа едукацијата покрај на општинската администрација и граѓаните мора да ја врши и централната власт како иницијатор за донесување на пакетот на закони, затоа што ако граѓаните знаат како

им се трошат нивните пари и што граѓаните добиваат со тоа за возврат, сигурна сум дека ќе се зголеми процентот на наплата на данокот од имот.

Што се однесува до саиот данок од имот, во проценти дадени во предлогот за донесување на закон од 0,1% до 0,2 % не се во согласност со декларативните заложби на Владата на Република Македонија за спроведување на процесот на фискалната децентрализација ако се земе дека процентот на наплата на овој данок е многу мал, па се поставува прашањето како тогаш во иднина ќе се финансираат и како ќе функционираат единиците на локалната самоуправа ако се знае дека овој данок останува како сопствен приход.

Имено, планираното зголемување на надлежностите на локалната власт треба да биде проследено и со поголема финансиска автономија односно обезбедување на стабилни изворни приходи на единиците на локалната самоуправа. Можеби ќе треба да им се даде малку поголема слобода на единиците на локалната самоуправа во определување даночни стапки, како што е случај во Република Словенија каде што стапките на данок на имот за градските живеалишта изнесуваат од 0,1%, до 1% од нивната вредност, што не значи дека во тој дијапазон треба да бидат применети и во Република Македонија. Меѓутоа, Владата може да го земе предвид кога ќе го доставува финалниот текст и да биде прилагодено на нашите услови.

Понатаму, сметам дека по првата година од имплементацијата на овој закон Министерството за финансии треба да изготви даночни проекции на среден рок и доколку оцени дека значително е зголемена наплатата на локалните даноци да предложи намалување на некои од даноците што се плаќаат на централно ниво, како што е ДДВ.

Покрај тоа, добро познат факт е дека честото менување на даночните стапки создава несигурност при донесувањето на одлуките од страна на економските субјекти.

Од тие причини законот треба да внесе стабилност во даночните локални системи на тој начин што, на пример, во членот 6 ќе се пропише дека еднаш утврдената висина на стапката од страна на Советот на општината има важност барем две фискални години и на тој начин граѓаните полесно ќе можат да одлучуваат каде ќе им биде недвижниот имот, каде ќе го лоцираат и каде ќе го плаќаат. Тоа значи раздвижување и на луѓе и на капитал, а од друга страна тоа ќе анулира развој на само една гранка во една единица на локална самоуправа, како што е случајот со Штип. Кај нас имаме исклучиво текстилна индустрија. Освен

текстилната индустрија не постои никаков друг вид на индустрија. Можеби знаете, можеби не знаете, има над 100 приватени исклучиво конфекции.

Што се однесува до данокот од наследство и подарок, предложените стапки на даонк на обврзници од прв ред, од втор наследен ред од 2 до 3% и на обврзникот од трет и натамошен наследен род 4 до 5, неznam дали во овој момент изгледаат многу ниски и изгледаат многу високи ако се земе предвид дека овие даноци треба да бидат извори на приходи на општината. Мислам дека Словенија ги имаше зголемено во зголемен број овие даноци на имот, посебно за втор наследен ред и за трет наследен ред.

Ова покажува дека Владата нема волја да ги зајакне приходите на локална власт, па спротивно на тоа недвосмислено потврдува дека се грижи само за даноците на централно ниво без да покаже определена желба за зголемување на финансиската моќ на единиците на локална самоуправа. Вака како што се предложени законите, доколку сигурно немаме промена на овие даноци, промена на законскиот текст. Доколку Владата се согласи да направи определени корекции во законот врз основа на забелешките кои беа изнесени во оваа фаза, сепак мора да се согласиме со едно. Постои расчекор меѓу потребите од континуирана финансиска политика на единиците на локална самоуправа која како што знаеме сите е составена од нас самите, односно од граѓаните и огромната невработеност што постои во Република Македонија. Во контекст на ова две работи треба да ни бидат кристално чисти и јасни.

Прво, единицата на локална самоуправа треба непречено да функционира согласно своите нови надлежности а за тоа и требаат пари.

Второ, граѓаните кои ја сочинуваат единицата на локална самоуправа и сите ние секој ден стануваат се посиромашни и без сигурни финансиски средства а потврда за ова мислам дека сите знаете постои број од 400.000 невработени лица во Република Македонија, така да прашање е како тие луѓе ќе можат да ја финансираат својата единица на локална самоуправа и покрај најголемата желба што ја имаат. Значи, работите овде се кршат на две многу важни работи. И чувствителни полиња. Прво, децентрализацијата како нужен процес, што треба да се спроведе во Република Македонија и второ финансиската немоќ на граѓаните во насока на плаќање на даноците вклучувајќи ги данокот на имот, административни такси, комунални такси и сите други видови даноци. Значи имаме од една страна децентрализација како нужен процес и второ финансиска немоќ на граѓаните за да

можат да ги платат даноците кои претставуваат извори на приходи на единицата на локална самоуправа.

Овде мора навистина да се внимава за да не дојдеме во ситуација финансиската немоќ на граѓаните да го доведе финансискиот опстанок на единицата на локална самоуправа. Овде не ги сметам сите оние трансфери, дотации, блок наменски од државата. Дали ваквото размислување бил еден од мотивите покрај основниот, се разбира, политичкиот мотив на Владата да предложи ваква територијална поделба како што ја предлага а кој непосредно е врзана и со финансирањето на единиците на локалната самоуправа. Но знам едно, дека меѓу граѓаните постои сиромаштија и борба за гола егсистенција, а од друга страна бараме истите тие граѓани да ја финансираат својата сопствена единица на локална самоуправа за да на крај заклучам дека мене ме плаши способноста на Владата да се фати во костец со овие проблеми, ама реален, а не декларативен истовремено да се бараат излезни решенија, затоа што тогаш навистина не знам каде ќе се бара оправдувањето за неуспехот на децентрализацијата, дали тогаш повторно ќе биде виновна опозицијата или ќе бидат виновни граѓаните или опозицијата и граѓаните заедно.

Ви благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Благодарам.

Збор има пратеникот Аднан Јашари.

Повелете господине Јашари.

АДНАН ЈАШАРИ:

Ви благодарам почитувана потпретседател,

Ќе се обидам во кратки црти да кажам и јас некои од моите забелешки кои што мислам дека ќе влијаат позитивно во делот или во другата фаза да законот биде посовршен. Како што и реков ќе бидам краток, меѓутоа, ќе зборувам полека заради преводот.

Сите знаеме дека даноците на имот се регулирани со Законот за данок на имот, кој што во себе опфаќа би рекол два вида или два подвида на оваа форма, таканаречена статична форма на данокот на имот што се изразува со самиот факт дека едно физичко или правно лице е сопственик на некоја недвижност и таканаречената еволутивна форма која што се изразува во случаите кога овие недвижности се ставаат во правен промет, било преку наследство или подарок, или преку таканаречена продажба, или замена, размена на овие недвижности.

Што е значајно или кој е најзначајниот дел кој се предвидува во Предлогот кој што е понуден од предлагачот. Мислам дека тоа што е најзначајно во овој предлог е целосното пренесување на оваа даночна форма како во текот на утврдувањето, така и во текот на плаќањето, со што дефинитивно оваа даночна форма како дел од даночниот систем во Република Македонија добива карактер на локално даночно ниво. Кои се моите забелешки во врска со овој закон во понудениот текст од предлагачот.

Првенствено мислам дека треба да се направи усогласување на предвидената дефиниција за недвижностите и како што е дефинирано во членот 2 точка 3 и членот 3 точка 2 иако можеби нема разлики меѓутоа разгледувајќи го повторно мислам дека разликите во текстот постојат.

Второ, да ви кажам право, јас анализирајќи го членот 3 ми падна во очи тоа дека од даночниот објект се исклучени движните предмети, би рекол во овој предлог како даночен објект на данокот на имот ќе бидат само недвижностите, со што да ви кажам право немаше да биде грешка ако оваа даночна форма да се именува или да се нарекува како данок на недвижности. Вистина е дека во законот кој што е во сила оваа даночна форма се нарекува данок на имот, затоа што како објект на оваа даночна форма, освен недвижностите како што знаат сите се и една серија предмети, работи кои што имаат карактер подвижен карактер. Како што се понудува сега како даночен објект се само недвижните работи. Второ, што се однесува на утврдувањето на даночната основа како што е предвидено во членот 5, точка 2, утврдувањето на пазарната вредност на недвижноста ќе се прави преку комисији, вака е предложено, иако јас лично мислам дека утврдувањето на пазарната вредност на овие недвижности кои што се објект на данок, првенствено треба да се прави преку пријава од самиот сопственик на тој предмет, на таа работа и во прилики кога оваа вредност нема да се совпаѓа со реалната вредност и тогаш комисијата може да констатира некоја друга вредност.

Што се однесува на даночните стапки, јас мислам дека во оваа насока на општинските совети треба да им се остави поголем простор на располагање и да ви кажам право јас ќе се концентриран или би поддржал предвидена алтернатива од 0,10% до 0,30% за да зависно од потребата на средства општинските совети да имаат можност во оваа насока да одлучуваат за една или друга стапка.

Што се однесува на олеснувањата и даночните ослободувања кои што се предвидени во членот 7, исто така имам свое мислење, мислам дека олеснувањата се евидентни и се во голем број. Не сум против олеснувањата или даночните

ослободувања, меѓутоа повторно овде би го кажал моето мислење дека делот од даночните ослободувања и олеснувања би било добро како алтернатива да им се остават на општинските совети да имаат можност за овие предвидени олеснувања во членот 7, одлучат за или против, да одлучат да постојат или да не постојат, сличните, таквите даночни олеснувања или ослободувања.

И на крај јас не знам зошто од данокот на промет на недвижности се исклучени правата како категории кои што со закон што е во сила се објект на данок иако во образложението кое што е понудено во овој предлог се нагласени некои образложенија, меѓутоа, да ви кажам право јас лично сум против исклучување на правата од даночниот објект.

Ви благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Благодарам.

Збор има господинот Жарко Караџоски.

ЖАРКО КАРАЏОСКИ:

Во делот на пакетот на финансиските закони за децентрализација ова е вториот, данокот на имот. И во него содржани се законот, делот за данокот на имот, данокот на наследство и подарок и данокот на промет на недвижности. Најнапред да кажеме дека ова не е ни кој знае каква новина, факт е дека ваквите даноци ги имавме, поточно постоеја како категории. Исто така беа сопствени извори на приходи на единиците на локалната самоуправа, но разликата е во тоа што тие средства што ги собираа општините одеа во централниот буџет, па потоа се распределуваа до нив и разлики имаме и во други одредби кои што се опфатени во овој закон на поинаков начин. Инаку списокот на даночните обврзници тоа е скоро исто. Разликата е суштински во делот на даночната основа, основницата за плаќање на данокот. Сега Владата поаѓа од пазарната вредност на недвижниот имот која категорија е обработена во членот 5, со тоа што се поставува прашањето кој ќе ја утврдува таа пазарна вредност, дали таа ќе биде реална и објективна, тука се утврдува во ставот 2 каде што се зборува дека таа пазарна вредност ќе ја утврдуваат општинските комисии. Но, за да нема разлики во тие општински комисии во начинот на утврдување и во разликата на самата пазарна вредност да не ни се случи во секоја општина да имаме различна категорија на пазарна вредност. Во понатамошните ставови имаме методологија според која треба да се утврдува пазарната вредност. Таа методологија ја носи Министерството за финансии на предлог на министерот за финансии, тоа е таа генерализација што се дава за сите

општини. Значи сега тука е разликата. Досега беше правото секој даночен обврзник сам да ја определи пазарната вредност и затоа ни се случуваа многу големи разлики во плаќањето на данокот по овој основ. Исто така, разликата е во даночните ставки. Овој предлог на закон дава можност таа ставка да се движи од 0,10 до 0,20 со алтернатива да се движи до 0,30. Значи тоа зависи од она што ќе произлезе од самите дискусии. Ако зборуваме за првиот дел држи место да речеме и колешката Марија зборуваше, ако веќе даваме автономија на самите единици на локална самоуправа, треба да дадеме поголема можност да можат да бираат во еден поголем дијапазон, на пример словенечкиот примет од 0,10 до 1, или можеби некоја средна вредност од 0,10, од 0,50 и така натаму за секоја општина зависно од својот степен на развој да ја определи таа даночна стапка и од економската моќ на граѓаните кои што тука живеат. Генерално Владата се определила за една многу тесна можност за определување, значи од 0,10 до 0,20, евентуално 0,30 што генерално зборува дека било која да се прифати, па дури и најниската зборува за едно објективно изразено сега во пари колку тоа би ги коштало граѓаните, сепак тоа е едно зголемување. Да бидеме искрени, во најмал број случаи имаме реално прикажана вредност, значи од самите даночни обврзници, ретко кој прикажал реална вредност и на таа вредност по онаа ставка што досега се плаќаше, навистина беа некои износи горе, долу далеку од реалната вредност. Сега кога ќе се оценуваат пазарната вредност со оглед на овие критериуми и оваа методологија факт е дека кај граѓаните ќе се осети едно покачување поточно еден поголем дел на издвојување на средства за оваа категорија. Но, тоа пак веќе зборува за една дисциплина кога веќе се плаќа данокот. Инаку во суштина кои проблеми може да ги отвори овој данок на имот? Може да ги отвори оние проблеми, бидејќи сега читајќи го овој закон, а гледајќи го претходниот закон, со овој закон се предвидува средствата собрани од овој данок да се директен изворен приход на општините. Што значи сега нема да имаме овие средства да одат во централен буџет, туку тие остануваат во нивни буџет и затоа се формира нивна администрација која што треба сета таа постапка да ја регулира и во оној општински буџет е утврдено согласно претходниот закон кој што го усвоивме. Сега тука се отвора проблем. Факт е дека општините во Република Македонија не се со ист степен на развој и тука се отвора проблем да имаме општини кои што по овој основ ќе собираат повеќе приход, а додека на друга страна ќе има општини кои што навистина многу малку од овој дел ќе остваруваат приход. Аналогно на ова, законот за ограничување на јавните приходи кои што секоја година со буџетот го носевме каде што ограничувавме колкав ќе биде приходот на

општината, тоа го утврдувавме со една политика кога се носеше буџетот, сметам дека со една ваква самостојност веќе нема да има важност тој закон. Така што не ќе можете на општините, значи не ќе можеме како Влада да му ограничине, вие собравте повеќе, некој таму собрал помалку средства и сега ние како влада да ги ограничине, или да ги прераспределите, затоа што тука веќе навлегуваме во самостојноста по однос на овој основ.

Во образложението на Владата се зборува за отворање на еден ваков проблем и има некои иницијативи, поточно размислувања доколку на овој начин, значи сега не зборувам само за данокот на имот, туку и за подарок и промет со недвижности, значи доколку се остварува поголем прилив на данок од овој вид на данок евентуално Владата да може да влијае во оние други даноци каде што влегуваат во централниот буџет, тука е ДДВ, тука се другите даноци и тн., за да не дојде до некое даночно оптоварување на граѓаните. Исто така, факт е дека овој данок навистина според сите показатели, значи данокот на имот според сите показатели кои што ги имаме навистина слабо се плаќа. Нема мотиви големи и многу граѓани гледаат начин и можност да избегнат да го плаќаат, значи не е популарен данок, тоа е факт. Истиот тој проблем и таа проблематика останува, само што сега проблемот ќе си остане на локално ниво, поточно самите општини ќе треба да носат мерки за стимулација за да можат да си го наплатат тој данок ако сакаат да имаат и поголем развој. Тоа е факт.

Има еден друг проблем кој се јавува кога зборуваме за данок на имот е тоа што ние сеуште во општините помеѓу општините и Република Македонија како држава сеуште имаме имот кој што не е разграничен, односно не се знае чија е сопственоста, дали е тоа имот на Република Македонија, дали е тоа општински имот. Не се ни малку спорови кои што се водат во таа конотација, што значи дека и тоа ќе биде еден додатен проблем.

Тоа еден ден мора да се расчисти. Значи, општината, во секој случај мора да знае со каков имот располага. Не зборувам за приватните објекти, куќи и тн., туку зборувам за оној дел, во став 2 на член 3 каде што се вели, деловни згради, деловни простории . Сеуште имаме такви кои се водат на Јавното претпријатие, кои се дел од Република Македонија и тн., понатаму административни згради, административни простории каде сеуште имаме такви објекти каде уште не се знае сопственоста, дали е тоа на Република Македонија, дали е на општината, или е на некој трет. Сега кој ќе сго задолжиме, тоа е големо прашање, фактички кој ќе го

наплаќа тој данок, каде ќе оди, во буџетот на Република Македонија, или пак во општинската каса. Значи, тоа се проблеми со кои објективно ќе се сретнеме.

По однос на наплатата по решенијата, и тоа е факт дека самата достава, самото примање на решенијата, самиот начин на утврдување на плаќање по однос на овој данок, иако тоа овде не е разработено, тоа е веројатно во оние правилници кои ќе следат, или додатни закони, исто така е проблем, бидејќи очигледно е дека решенијата на секој можен начин се избегнуваат, преку нивно непримање, слаба достава и тн., каде што ниту системот на казни кој е предвиден во тоа решение можел да го стимулира граѓанинот да го плаќа тој данок.

И она прашање кое можеби ќе биде најактуелно, колку ќе ни бидат остручени општинските администрации кои цела оваа постапка ја запираат. Сите ние знаеме дека овој данок се прибираше преку Управата за јавни приходи, казните, каматите и преку присилната наплата и преку разни други начини, со сите тие средства доаѓавме до една тешка наплата. Сега од друга страна општинската администрација треба да ја преземе целата оваа улога. Како ќе се снајде? Затоа веројатно Владата на Република Македонија поаѓа со една година одлагање на примена на овој закон, нели, треба да почне од 1 јануари 2005 година. Во секој случај треба да се остручат овие лица за прибирање на ваквите средства.

Во списокот на даночните ослободувања, категоријата на оние субјекти кои се ослободени од плаќање на данок, и овој закон ја задржал скоро идентичната улога, она што претходно го имавме. Можеби со малку додадени работи, како одредени економски згради во земјоделството, објекти на претпријатија за работно оспособување на професионална рехабилитација, што во секој случај е стимулативна работа.

Членот 8 вели - обврзникот на данокот на имот, на станбена зграда или стан во кој живее со членовите на семејството, има право на намалување на пресметаниот данок, во висина од 50%. И овој член држи место заради тоа што сепак станува збор за некоја поширока заедница каде членовите на семејството кои живеат во одредена станбена зграда, на овој начин би имале некаков попуст, што навистина оди во тој правец.

Сега кога зборуваме за данокот на наследство и подарок, јасно е што е предмет на оданочувањето. Предмет на оданочувањето, како што кажавме се сите оние кои примаат наследство врз основа на недвижен имот или право на плодоужување и користење и тоа врз основа на Законот за наследство и врз основа на договорот за подарок.

Мораме да искажеме една пракса која постои. И овој данок не е популарен затоа што голем дел од граѓаните гледаат да го избегнат начинот на плаќање на овој данок. Се она што не е опфатено со данокот за наследство или подарок, да се направи во некоја друга форма, за да се избегне плаќањето на данок. Еве јас како практичар кој во времето го практикував ова, како адвокат. Граѓаните обично се служеа и се служат со облигаторни договори каде не е предвиден ваков данок, да речеме наместо да се дава подарок, или да се дава со некакво наследство, тестаментално или неznam какво, се користеше формата за доживотна издршка, каде се избегнуваа оние плаќања на данок по основ на овој вид данок. Тоа сеуште ќе остане затоа што и овој закон го нема регулирано. Инаку, истите одредби важат и за овој закон. И овде се зема пазарната вредност на имотот, со таа разлика што истиот се намалува за договорите и трошоците што го товарат имотот кој е предмет на оданочување.

Даночните стапки, за разлика од претходниот данок, предлогот на Владата ги класифицира во три наследни реда, што до сега постоеше. Значи, првиот наследен ред е ослободен од плаќање данок, што е во согласност со Законот за наследство, а имаме некое алтернативно предлагање за сите наследници кои доаѓаат во вториот наследен ред, ставката да се пресметува од 2% до 3%, што значи дека самата локална самоуправа ќе се определи дали 2% или 3% или 2,5%. И обврзниците од трет наследен ред, таа ставка е поголема и се движи некаде од 4% до 5%, што е логиката, колку наследниот ред е подалеку од родбинската врска на оставителот, тој данок да биде поголем. Одлука за таа висина донесува советот, што генерално е исправно, ако не се земе дека советот претставува претставници на повеќе граѓани во општината и да не се дава право на градоначалникот како сам субјект да може да определува колкава ќе биде висината на ставката.

Даночни ослободувања.

Кажавме, значи првиот наследен ред. Сега има две работи кои Владата на Република Македонија ги користи. Значи, да може да се случи ослободување од плаќање на данок од вториот наследен ред, каде Владата вели дека може и како да прими наследство, доколку живеел во заедничко домаќинство, најмалку една година пред смртта на оставителот, односно до моментот на приемот на подарокот, под услов тој и членовите на неговото семејство да немаат друг стан односно станбена зграда. Ова можеби до некаде ќе ја ублажи состојбата со станбеното прашање, особено на младите брачни парови. Се дава можност, доколку се живее во заедница, оставителот почине, барем минимум условот да се исполни, една година

заедничко живеење, што значи таквите лица кои ќе дојдат во наследство по тој основ не плаќаат данок. Тоа сепак е некакво олеснување. И став 3 каде што зборува - доколку наследникот се прими со земјоделско земјиште, истиот услов, значи една година да живее со оставителот во домаќинство. И првиот и вториот случај зборуваат, доколку нема свое сопствено или земјоделско земјиште или стан.

Во случај на отстапување на наследството, јасно е и логично дека оној што ќе го прими, логично е и да го плати. Тоа е член 17.

И во овој дел има категорија на ослободување. Остануваат државните органи и тн., што не е некоја новина.

Третиот дел, данокот на промет на недвижности. Обично овој данок во праксата влијаеше, граѓаните место да го регулираат прашањето со вакви договори што ќе ги заверат се користеше една категорија на надворешни договори. Ние правниците таа работа многу ја користевме, меѓутоа доаѓаше после до правни проблеми. Зошто се поѓаше од тоа, затоа што во почетокот овој вид на данок, значи данокот на промет на имот, беше некаде ставка од 23%, почетната фаза, за последниот закон тој данок го направи на 3% од пазарната вредност, каде што и овде се задржува таа тензија, со таа разлика што овде ставката се утврдува помеѓу 2% и 4%, односно 2% до 3%, со алтернативна можност до 4%. Тоа зависи од она што овде ќе се дискутира. Јас сум со становиште да остане од 2% до 3%, затоа што и таков каков што беше со 3%, максимално се избегнуваше. Се одеше со надворешни договори. Таа ни е состојбите, граѓани обично кога купуваат нешто, најмалку што сакаат е да го платат данокот. И тука останува таа можност и при оваа ситуација, макар што суштински со предлогот не се менува она што до сега било. Значи, и сега се утврдуваше пазарната вредност, и сега преку комисија, само разликата е во тоа што приходот оди во општините, а не во централниот буџет и разликата е што сега оваа комисија ќе биде општинска комисија, а не од подрачното министерство.

Начинот на настанување на даночната обврска тука е слична. Исто така и даночното ослободување.

Генерално, со овој комплекс на закони, да не се држиме сега до постапката, начинот на плаќање, регистарот на недвижности, што е логично да го има овој закон заради тоа што тоа и мора да го има, присилната наплата и тн., макар што сметам деја во тој дел, значи сите други одредби кои следат после тоа, факт е дека е потребно остручување на општинската администрација, ќе треба доста работа за да го применат овој закон. Инаку, генерално, без разлика што и до сега

беше, извор на средства на општините, вака како што е прикажан законот, има елементи на децентрализација, со тоа што општините овој пат сами ќе си го земат данокот, значи нема да чекаат трансфери, туку директно во нивната каса ќе оди. Меѓутоа, морам да напоменам, Владата на Република Македонија мора да најде начин и средства да не ни се случи овој данок да преферира развој на едни општини на многу повисоко ниво, додека на други општини на многу помало ниво. Јас тоа би го илустрирал, значи не ни е иста состојбата со данок на имот, генерално за трите категории, во Источна Македонија и во Западна Македонија. Тоа е факт. Ако земеме некои показатели, ќе видиме дека во Источна Македонија, по однос на онаа трета категорија на промет со недвижности, има општини каде во текот на годината воопшто не се случила никаква продажба, што не е случај во некоја друга општина во Западна Македонија. Така да, во секој случај ќе имаме такви проблеми, одредени општини ќе имаат високи сопствени извори, зборувам по основ на овој данок, а други ќе имаат помалку. Значи, да не ни се случува таа разлика, Владата на Република Македонија на некој начин ќе мора, барем оние општини кои по овој основ нема да остварат толку колку што би можеле да ги остварат целите на развој и тн., да изнајде начин преку оние други средства кои ги утврдивме во претходниот закон, да не ги доведеме општините во еден огромен несразмер.

Благодарам.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Благодарам господине Караџоски.

Процедурално збор бара господинот Коце Трајановски.

КОЦЕ ТРАЈАНОВСКИ:

Би замолил, ако може, поради партиски активности на Пратеничката група на ВМРО-ДПМНЕ, да ја прекинеме седницата сега.

ЛИЛЈАНА ПОПОВСКА:

Почитувани колеги, доколку се согласуваме, мислам дека ги почитуваме потребите на пратеничките групи, да ја прекинеме седницата денес.

Продолжуваме утре во 11,00 часот.

(Седницата прекина со работа во 17,35 часот)